

NAVUCHANYE
VU
PRAVICZAH
SZAMOSZOJNEH
VUGERZKEH
DOMIN IMBRIHA

Vszeh Pravicz Doktora, pri Velikeh Skolah Zagrebechkeh Dogodozpisza Pravicz Szamoszvojneh Vugerzkeh, y oveh izteh tak Varaskeh, kak Zaglavneh Navuchitelą Kralyevzkoga, Ochitnoga, Narednoga, Navuchitelov ovde Skol Velikeh Ztareshine, Obodvojega Szuda priszesnoga Pravdopravnika, y Szlavne Varmegyie Zagrebechke Szudbenoga Ztola Priszednika.

KNIGE II. ZTRANI II.
ODSZEK I.
OD
PRAVICZE NA DUGOVANYE
IZ
POGODBIH.

VU ZAGREBU,
z Szlovami Ferencza Suppan
1 8 3 0.

Vu czeloj pako Krivichnozti nijedne glavneje ni, kak je onch, koji kad naj bolye vkanyuju, chiniju to, dasze dobri Lyudi biti, vidiju.

Totius autem injustitiae nulla Capitalior est, quam eorum, qui cum maxime fallunt, id agunt, ut viri boni esse videantur.

Cic. 1. Off. C. 13

KNIGE II. ZTRAN II.

OD

PRAVICZE NA DUGOVANYE.

§. 1.

Na Odszeke dva razhaja.

Pravicza okolo Dugovany vershajuchasze druga, *Pravicza na Dugovanye* zovesze, k-kojoj vre vezda Red nasz vodi, poklamkam Praviczi vu Dugovanye vsza ona na naj obilneshe podati terszilisze jeszmo, koja za puno nyeino Razmevanye potrebna bila jeszu. Pravicza ova iz Zavezuvanya poragyasze vre szlobodnoga, iliti Pogodbe, vre neszlobodnoga, iliti Prekershenya. Odkud Odszeki dva, y ovoj Praviczi jeszu. Pervi Pogodbam, drugi Pregreskam dajesze, ne vendar zaglavnem, od kojeh vu Pravdaznanyu zaglavnom, kakti tam szamo zpadajucheh, za Praviczami varaskemi Reoh imali budemo. Anda

ODSZEK I.

Od Pogodbih.

Druga vszem Pogodbam obchinzka, druga vszakoj poszebna vu Praviczah nahagyamo. Zato

DEL I.

Od Pogodbih vu obchinzkom.

§. 2.

Pogodbe Znamenuvanye.

Pogodba vu obchinzkom je dveh, ali vishe Pershon, za jedno izto izpuniti, Privolenye. Ar trojaszu vszakoj Pogodbi bitna:

1-ich *Privolenye Ztrankih*, t. j. Zjedinenye Voly; kajti Szamoszvojczu vu Szamoszvojcza zaradi Dugovanya, vu koje josh Szvojnozt nima, prez obodvojeh Privolenya Oblazti nikakve ni.

2-och *Pershonih Vechina* (pluralitas), t. j. daszu naj menye dve; ar nigdo z-szamem szobum pogagyatisze nemre.

3-ich *Predversek* (objectum). Ov vu Zpunyavanyu nekaj ztoji, t. j. vu dati, ali napraviti, ali oztaviti nekaj.

§, 3.

Nyeino Razdelyivanye gledech 1) privolyuvati Nachin.

Gledech Nachin, po kojem Privolenye pridavasze, Pogodba druga *prava*, *kakti Pogodba* druga velisze. Pogodbu pravu nachinyaju Znamenya zvunzka, ali Chini. Po Znamenyi zvunzkemi, t. j po Rechi, ali Piszmu, ali Kazivanyem (gestu) razlichita (expressus)*, po Chini pako *muchecha* biva. *Kakti Pogodbu* poragya Privolenye poufano, koje ako taki, nit razlichito, nit muchechki priztuplyevalo nebi, vese vendar, ter

izte nehoteche, takaj proti Volye nyihove, kajti korenisze vu Temelyih, izte Pravichnozti naravzke, oveh:

1-ich Nigdo z-Kvarom drugoga da vishe imati bi hotel, neszudisze.

2-och Vszaki poufasze hoteti to, kaj nyemu je hasznovito, ali potrebno.

3-ich Koji Haszen hoche, on izti Nepriliku takaj, z-onum zkupzvezanu, terpeti ima.

4-ich Koji hoche Koncza, on hoche y Nachine, po kojemisze k-Konczu dohaja.

5-ich Koji seli predideche, on y Poszledja ovoga hoteti mora.

* Pogodba razlichita vre *chizta* (absolutus), vre *ztegnyena* (restrictus) biti more, iliti privezana, ali k-Vremenu, ali k-Zroku, ali k-Pripechenyu neztanovitomu. Knig. II. Ztr. I. Odsz. I. §. 52.

§. 4.

2) *Predversek.*

Gledech Predversek Pogodbe, velisze ova

1-ich vre *oszobna*, vre *dugovanyzka*, vre *zmeshana*. Perva zavesuje Oszobe Truda, druga Dugovanye obeche, trejta obodvoje prenasha.

2-och vre *ztanovita*, vre *neztanovita*. Perva Dugovanye vre nahagyajuchesze (extantem); v. P. Polye, Jahacha, y t. d. druga jedino Ufanye za Predversek ima. v. P. Szad zazczvetajuchega Dreva, Mresehit y t. d.

3-ich vre *donoszna*, vre *tajecha*. Ona China kojega poztaviti, ova nepoztavitij, prizkerblyuje.

4-ich vre *dobrochinzka*, vre *tesecha*. Ona jednu szamo Ztranku v. P. Polosek, Poszudbaj; ova Ztranku obodvoju tesa v. P. Najem (Loc. Cond.) Valuvash, Zalog. Obodvoja

5-ich Szvojnozt vre odtugyuje y. P. Daru-

vanye, Valuvash; vre pridersava. v. P. Zalog, Najem, Poszudba, Polosek.

§. 5.

3) *Zvershenozt.*

Gledech da Privolenye szamo Pogodbu vszaku ne zvershava, odtud Pogodbe na *privolyenzke* (consensuales), v. P. Prodaj, Najem, koje z-szamem Privolenyem Zvershenozt szvoju doztisu,; na *izruchenzke* (reales), koje zvan Privolenya josh y Predavanye Dugovanya potrebuju, v. P. Zajem (mutuum), Poszudba, Polosek, y Zalog; y na *piszmenzke* (litteratorios) razdelyujusze, koje Privolenye piszmeno potrebuju, v. P. Szudzvolenztvo (compromissum), 729: 30. y Valuvash vekivechni Imanyih negibucheh; ar ov prez velike Pechati na Zalog prehaja, Pechat pako potrebuje Piszmo, odkud k-Glaszu pridojti nemre. Iz Pogledov oztaleh Pogodbe delijusze naj poszle:

1-ich na *poglavite* y na *pridohodne.* One po szebi szamemi obztaju, v. P. Prodaj, Zamemba (cambium) Valuvash, Zalog negibuchi, Najem, Poszudba, Polosek, Zajem; ove pako prez poglaviteh neztoje v. P. Zalog gibuchi, Poruchtvo y Zjedinenye (transactio).

2-och na *imenuvane*, y *neimenuvane.* One Ime szvoje poszebno vu Praviczah dobileszu; ove pako* na tri ove Fele vanzhajaju *dam da dash — dam da chinish*, *ali puschash — chinim da chinish ali puschash.*

3-ich na *valyane*, y na *nevalyane*, kojeh jedne potirajusze, druge pako nikakve od izte Pravicze jeszu.

* Po takvi Pogodbi *Szlustvo* (servitus) takaj dobivasze. Po Rechi ove razmevasze Dvorba ne Pershone, od koje vre vu Knigi I. Ztrani II. vu Delu VIII.; nego Dvorba, koju Dugovanye chini, iliti

Pravicza nechija, zaradi koje drugi na szvojem nekaj terpeti, ali nevchiniti dugen je. Vu Naredbih nasheh Rechi ove Zpomenek nigde ne nahajasze, dohaja vendar na jedinom Meztu vu Praviczah nasheh, Narava Szlustva napervo, vu oszebnom vu 1ae 87., koji proti Szili potochne Naszipe, takaj na tugyem napraviti dopuscha. Slustvo izto takaj po Testamentumu, ali Oztarenyu zadobiti moresze. Zato Szlustva Prichetek nedopuschajuchi na Pravdu zpunyavlyivnu Testamenta ali Pogodbe 1647: 126. 1498: 17. 492: 38.; prechechi pako vre Leta jednoga Vsivanye, na Pravdu Mochi menyshe, ali Repoziczionalzku potesujesze 1ae 68. 802: 22. 807: 13.

§. 6.

Nevalyanozt od izte Pravicze.

Od izte Pravicze nikakve, drugach zahitl yive jeszu Pogodbe, vu oszebnom:

1-ich Szlosene vu Dobi ne szamo nepravednoj 1ae 111. 126. §. 2. nego y nezvershenoj 792: 17. §. 1. 802: 21. §. 2.

2-och Szlosene po Pershonah maneneh, kajti maneni z-Pershonami Dobe nepravedne za jednosze derse 1ae 55.

3-ich Szlosene od Dugovanya tugyega, kajti y pak Privolenye Szvojnika menyka. Vu ovem Pripadu naravzki, vu pervesheh pako dveh po prepovedajuche Naredbe 723: 47.

4-ich Szlosene vu Jeziku neznanom, y vu znanem pogagyajuchemsze neraztolnachene, kajti neznanoga nikakvo Poselenye nije, anda Privolenye vu takvih Pogodbah nimasze 13: 687.

5-ich Szlosene vu podlesechoj ali Prevare, ali Falinge, ali Ztraha bitnoga, kajti y ov Pripad Privolenya chizto vanzkluchuje. 723: 47.

§. 7.

Poterlyivozt 1) *iz Ztraha.*

Szuprotivno Ztrah ne bitni Pogodbu ne zahita, negoju potira szamo, ako je vendar zarachunlyiv — tesek — nepravichen — od Pogagyavcza zavdan — y Vregyenye ak' veliko podlase. Velisze

1-ich *zarachunlyiv*: kajti Pogagyaveez, komu Ztrah pripiszatisze nemre, vregyivalszebi, akomusze Pogodba obdersavala vendar nebi; ztoji anda Pogodba, koju zrokuje Pripad, kojega Zrok nije Chlovek, nego v. P. jeli Povodna, jeli Falinga Marsheta, ali Ztrela y t. d. Velisze

2-och *tesek:* ar lehek, kajti z-malem Trudom obladatisze more, Privolenye neodnasha. Velisze

3-ich *nepravichen:* kajti terpechi Ztraha pravichnoga vu Krivnyi ztoji, Krivnyu pako krivlyiv vszaki podnashati ima. Velisze

4-ich *od Pogagyavcza zavdan:* ar od ztranzkoga, koji vu iztoj Pogodbi ne ztoji, zavdani Ztrah, ako Pogodbu szlosil je, onda ov Pripad Pogagyavczu pripiszatisze nemre, anda vre zato Pogodba dersatimusze mora. Velisze

5-ich *Vregyenye veliko ak' podlase:* kajti Vregyenye malo z-Tusbum takaj kvarodomeztlyivum popravitisze more, vre pako kad Nachin mehkeshi pri Rukah je, Potiranye kakti Nachin oztreshi, Mezta imati nemre.

* Ztrah anda Pogodbu habechi. jeden je od izte Pravicze nikakov, v. P. Szushanztvo, ali druga ovoj zpodobna, ali josh veksha Nevolya; drugi Pogodbu szamo potira, koji Pogagyavcza szamo zmesha, kajti Ztrah takov Privolenye vsze ne odvzimlye; trejti Pogodbu nit nepotira, koji najmre ali pripiszlyiv, ali lehek, ali pravichen bil bi, ali od ztranzkoga zavdan, ali Vregyenye premalo kad podlagalo bi.

§. 8.

2) *Iz Prevare.*

Na to izto ide takaj Pogodba, kojasze po *Prevare* szlase, iliti z' Zapletavanyem htenom, vu oszebnom

1-ich Prevara *bitna*, prez koje Pogodba nikak nebi naztala bila — ako najmre Ztranka Ztranku, jeli vu szamem Dugovanyu, jeli vu Kakvochi takvoj bi prevarila, k-kojoj Privolenye jeli razlichito, jeli iz Obdersavanya, jeli iz Naredbe, jeli iz Narave Dugovanya privesujesze — Pogodbu od izte Pravicze nikakvu chini, kajti Privolenye menyka chizto. Szuprotivno

2-och ako prez Prevare takaj Pogodba vendar bi naztala bila, nego z-drugemi Konditziami, iliti Zavezkami, t. j. vu Prevari *prihodnoj*, koja nit vu Dugovanye, nit vu Kakvochu ozde pod 1-ich izpiszanu ne vudira, Pogodba od izte Pravicze nikakva nije; ar Privolenye iz czeloga ne menyka, nego vu Vregyenyu vekshem, t. j. akosze Pogodba z-Zavezkami, vnogo hasznoviteshemi bi bila nachinila, potretisze szamo more 1ae 71. 2ae 83. Ako pako

3-ich Kvar szamo menyshi zrokuvalszeje, vu ovom Pripadu Tusba liztor kvarodomeztlyiva Mezto ima, kajti doklam Nachin mehkshi ne menyka, dotlam z-oztreshem zlusitisze szlobodno nije. Kaj vishe

4-ich akosze y vekshi bi Kvar pochutil, Pogodba vendar y pak ztoji, ako Prevaritel ne Ztranka druga, nego ztranzki gdogod bil bi. Medtem proti ovomu Tusba kvarodomeztlyiva y pak ne menyka.

§. 9.

3) *Iz Falinge.*

Falinga je Razmevanya z-Predverskom Neszlosnozt. Iz ove

1-ich ako Kvar szamo menyshi Pogagyavczu naztal je, onda y pak szamo Tusba kvarodomeztlyiva Mezto ima, kajti Nachin lehkeshi oztreshega vanzkluchuje, y tak Pogodba poleg takve Falinge ztoji vendar.

2-och Iz Falinge naztajuchi Kvar vekshi z-ovem Nachinom nameztiti nemresze, zato Pogodba ali potretisze, ali y zahititisze mora. Medtem Falinga nebitna Privolenye chizto nezameche, zato zaradi Kvar, iz Falinge pridohodne naztajuchi, Pogodba od izte Pravicze nikakva nije. Odkud

3-ich Falinga jedino bitna Pogodbu zahichuje, ar chizto vumarja Privolenye. Falinga pako bitna vu oszebnom je, kojasze vershi

I. okolo iztoga Dugovanya

II. okolo Kulikoche, nego odkada Kvar menyshi z-Tusbum kvarodomeztlyivum popravitisze more, jedino vekshe; zvan da Predversek Pogodbe Dugovanye bi neztanovito bilo, ar takva Pogodba vre iz Narave szvoje valya, ako taki v. P. nit jedna Ribicza vlovilasze nije.

III. Okolo Kakvoche, k-kojoj Privolenye privesuje ali Rech razlichita, ali Naredba, ali Navada, ali Narava Dugovanya.

§. 10.

Kvar vu valyane Pogodbe.

Kvar ne szamo iz Pogodbe Nevalyanozti, nego iz valyane takaj naztati more, kada najmre Dugovanye Prijemavczu ali pohabilosze, ali po-

ginulo bi, ne po ovoga, nego po Krivnye Ztranke druge, ali pripecze. Pripad takov podnasha jedini on, kojiga nasze vzimlye: vzimlyesze pako takov nigdar, koji chesz zto Let komaj jenput dohaja, nego szamo on, kojisze visheput zna dogoditi. Okolo Kvara iz Krivnye Ztranke druge Napuchenyaszu:

1-ich Koji szam iz Pogodbe pochuti Neprilikn, takov onomu, komu Pogodba izta dobrochinila je, szamo shiroku Krivnyu, à ne lehku namescha kajti za Dobrochinztvo szvoje Szuda preostroga drugach bi prijemal. Vu oszebnom Polosnik (depositarius) Krivnyu szamo shiroku terpi t. j. Polositelu szamo naj menyshe Marlyivozti Prepuschanye nameztiti ima. Zvan da Polosnik szamsze bi ponudil bil: ar takov Krivnyu vszaku podnasha, kajti szudisze da na sze vszu Marlyivozt vzel je.

2-och Koji szam iz Pogodbe ima Haszen, takov vszu takaj Krivnyu noszit ima, ar drugach Nezahvalnozti szvoje Kastigu doztojnu terpel nebi, v. P. Poszudnik (commodatarius): zvan da ovomu Dugovanye vu Vsivanye vrinyeno je, vu kojem Pripadu Poszudnik naj lehkshu ne podnasha, t. j. Zamudek Marlyivozti naj vekshe, kajti ovoj odrechi, szebe vrinujuchi stimasze. Kada pako

3-ich Nepriliku Pogoditelov obodvoji iz Pogodbe imaju, takviszi jeden drugomu shiroku y lehku nameschuju, kajti nikaj takaj oszebujnoga jeden drugomu nedopuscha, y zato z-Krivnyum ober lehke, nijeden nevesesze, koja je Zamudek Marlyivozti szrednye.

§. 11.

Pomenykanye Prijemlyivozti.

Druga Pogodbam Potrebchina bitna je *Per-*

shonih Vechina. K-Pogodbi najmre vszakoj vre iz zreloga Razuma tak *obechajuchi*, kak *prijemlyuchi* potrebujesze; kajti z-szobum szamem nigdo pogagyatisze nemre. Ali Prijemavecz obechanoszi Dugovanye vu Szvojnozt szvoju za naztaniti prikladen biti mora, drugach van iz Ladanya Dugovanya iztoga poztavlyasze. Vu oszebnom akosze Dugovanye negibuche na neplemenitoga, ali v-mertve Ruke bi prenashalo, takov neprijemlyiv

1-ich iz Ladanya takvoga van, po vszakem Plemenitem na Nachin vu 23: 715. prepiszan, verchisze more, Kajti pako

2-och Praviczu Szuszedztva prehititi nemre Pravicza ona, koja vszakomu Plemenitomu iz Neprijemlyivozti ide, zato Imanya negibucha, koja kojigod pervi blisnyi iz Ruk neprijemlyiveh, po Pravde iz Neprijemlyivozti van bi dobil bil, more Szuszed vszaki iz Jusha Szuszedztva po Krepozti 1ae 60. §. zadn. za sze poizkati. Ali

3-ich vu Imanyih oveh nit Szuszed Szvojnozt ne dobiva: ar Imanya izta more Jus Dosheztja vu oneh imajuchi, y pak od Szuszeda potrebuvati: ar Jus Dosheztja po Jushu Szuszedztva takajsze potreti nemre, y kad takvoga bilo nebi, koji iz Naredbih dosheztlyiveh Tusbu bi podati mogel, onda y Fiskush Kr. iz Dotergnenya navjavitisze more.

§. 12.

Predverska Pogodbe Kakvoche.

Pogodbih vszakeh Potrebchina bitna je josh *Predversek*: ar od nichesza pogagyatisze mochi nije. Ztoji ov vu ztanovitom Zpunyavanyu, t, j. vu Davanyu, ali Chinenyu, ali vu Vanzpuschavanyu nekaj. Mora biti

1-ich tak zdushno, kak naravzko moguchi: ar Pogodba vezati mora; vre pako na nemoguche Dusnozti nije, da andasze zabztuny Pogodba ne ztavi, moguche Zpunyavanye Predversek nyezin biti mora.

2-och Dugovanye szvojno (propria res): kajti od tugyega Dugovanya Pogodbe od izte Pravicze nikakva je. 47: 723. Da ne menyka

3-ich Szlobodnozt Odregyivanya vu Predversek Pogodbe: Pomenykanye ove Szloboschine Pogodbu potira. To izto biva

4-ich kada Pridersavanya Pogodbe (Conditiones) bi ne pravedna bila. 90: 1685.

§. 13.

Pogodbam nebitna.

Zvan oneh, koja Pogodbam bitnaszu, imaju Pogodbe y takva nekoja, koja Pogodbam jeszu ali

1-ich *naravzka*: t. j. takva, koja akoprem razlichito nit nipreversena, vendar iz izte Pogodbe Narave vre pripogogyena zarazmevajusze, moresze medtem nyim razlichito y odrechi. Tak Kvara Nameschenye, jeli iz Prevare, v. P. Falinge Zatajenya, ali iz Krivnye naztajuchega — ali Obchuvanye vu kuplenomu Dugovanyu (Evictio), ne na Bitnozt nego na Naravu Pogodbe zpadaju: ar z Kvarom drugoga bogateshi nigdo poztati neszme, moresze vendar Kvar izti y odpuztiti. Ali

2-och *prihodna*: t. j. takva, koja ako razlichito pridana niszu, iz Narave Pogodbe ne razmevajusze*. Szim zpada Nazad-Prodaj — Byrshag — Poruchtvo — Kapara — kupno Pilo — ztahovita Penez Fela. 3ae 34.

* Da Pogodba na Piszmo postavlyasze, Pogodbi takaj to ne narayzko, nego prihodno szamo je; kajti ne Piszmo, nego Privolenye Pogodbu poragya. Zato I. valya Pogodba na Rechi takaj, szamo dasze dokase. Nit ne pachi to, da Pogodbe zveshinum na Piszmu vanzhajaju, kajti to biva, szamo iz vekshe Szegurnozti, ne pako iz Bitnozti, iliti to biva szamo za Ponymu pripomochi, y zaradi lehkeshega Pogodbe Dokaza, kojisze vendar y po Szvedokih imati more. Kajti pako II. bi Szvedoki mogli y odztupiti, y Zpomenek takaj z-Vremenom temneshi bi poztajal, ter y predi neg Dugovanye na Pravdusze zpelya, kajti Szvedoki bi takaj vumreti mogli, t. j. na krajshe *kajti Rechi lete, Piszma ztoje;* zato Pogodbu na Piszmo verchi, vnogo bolye je. Dapache III. kad Pogagyavczi piszati znali nebi; onda josh to szvetujesze da Pogodbu Pershona verevredna napishe v. P. Priszednik ali Szudecz Varmegyinzki, y nyu podpishe na Nachin ov *„nazochnu Pogodbu pred menum ztavlyenu, y Ztrankam vu znanom Jeziku raztolnachenu zpoznavam. Vu Zagrebu Dan* 23. *Augustush* 1830. *Valerian Stiglich m. p. Previszoke Tabule Banzke priszeshni Notariush.* Medtem IV. Szudzvolyénztvo, Valuvash negibucheh plemenitaskeh, y Pogodbe zverhu Grundtov varaskeh, dasze na Piszmo versu, prepiszano je. Jnt. 6. Jul. 1814. Nro. 19455.

§. 14.

Pravde iz Pogodbih 1) *Zpunyavlyivna.*

K-Pravdam, Pogodbam obchinzkem, doshliszmo. Jedna ovakva velisze *na Zpunyavanye Pogodbe*, drugach *Zpunyavlyivna*. Od koje

1-ich teche pred Ztolom kotarzkem 715: 28. §. 5. 723: 34., ali pred Varashem 3ae 10., ali pred Szudom D. 3ae 25. zvan daszi Szuda drugoga Ztranke bi zebrale bile 729: 30.

2-och Tusba temelyisze vu 486: 17. y 492: 38. poleg kojeh, kak gdosze vese, takvog Szuda y prijeti mora, y 723: 31. Dajesze takaj Odvetku, y proti Odvetku Pogoditelov, ako Pogodba

je k-Dugovanyu, ne pako k-Oszobi privezana, ar Dugovanye z-Terhom prehaja. 1ae 82. y 105: 647. Medtem

3-ich Tusitel szam od Pogodbe da odztupil nije: t. j. ov szam to vre moral je, ali zvershiti, kaj je dusen bil, iz Pogodbe, ali Zvershavanye iztoga szudbeno ponuditi, ali Pogodbu z-Kaparum zajachiti — drugach od Pogodbe odztupiti szudisze — proti kakvomu Obtuseni to vszigdar dobro protiztavlya *niszem vchinil*, *kajti nit ti niszi*. Zato za obdersati Tusitelztvo ne szamo Pogodba napervosze donezti, ali po Szvedokih pokazatisze, nego y to takaj Tusitel za probuvati ima, da szam od Pogodbe odztupil nije. Za Dokazem oveh

4-ich Obtuseni vu Zpunyavanyu obszudisze, ali Domeztku Kvara, kad ono moguche vishe bilo nebi, ako vendar vu ov Pripad Domeztek vre vu iztoj Tusbi proszilszeje. Povratek medtem nit Szada vu Medvremeuu pobranoga, nit Ztroskov pravdeneh vu Pravdi ovoj Mezta nima. D. 3. p. 151.

5-ich Pogodba, od iztoga Predverska z-drugem kojem potleshnya, Zpunyavanyu nikaj ne pachi: kajti ova, kakti od tugyega vre, nachinyena, je od izte Pravicze nikakva, y zato zahitlyiva. D. 9. p. 152.

§. 15.

2) *Na Zadoblenye Byrshaga.*

Druga, Pogodbam Pravda obchinzka, *na Zadoblenye Byrshaga* podlsesze, t. j. Kastige penezne ztavlenye vu Ztranku onu, koja bi od Pogodbe odztuplyevala. Od ove

1-ich teche pred onem iztem Szuczom, pred kojem y predeshnya, y vu iztéh Naredbih te-

melyujesze: ar Byrshag szamo iz Pogodbe ide, koji anda Pravdu byrshasnu podíse, Pogodbu izpuniti jedlno potrebuje. Ako vendar nad Nachin Duga chiztoga bi zavezan bil, onda za Byrshag zadobiti Szudecz, on izti je, koji Duga takaj chiztoga doszugyuje, y onda Ztroski zkupa pravdeni idu. D. 4. p. 187. Ove anda, Jzkanye Byrshaga prozto, nepodaje.

2-och pokazati imasze Ztavlyenye Byrshaga, y da Obtuseni Pogodbu ozkruniti prez Szucza primerja: ar Moch Szucza r. P. Valuvasha Potiranye szudbeno poizkati, akoprem z-Byrshagom bi on objachen bil, szlobodno je. D. 8. p. 86. Medtem, akosze bi chinila Potrebuvanya takva, koja na Pogodbu pretegnutiszé nemogu, Byrshag onda nedopitasze D. 6. p. 151. Tulikajshe

3-ich kad Obszugyen po Szuczu Varmegyinzkom ali V-Komeshu vu takvo z-Protivnikom szvojem Zjedinenye ztupil bi, da on Zvershavanye Oszude shedrialzke, ako y po Shedrie obszuditiga bisze pripechalo, prechiti neche, medtem Zapoved, *iz Ladanya* preneszlyivu vendar bi izhodil bil — zaradi China ovoga z-Byrshagom kastiguvati nemresze, kajti zaradi vchinyenoga Vtechenya k-pravednomu Poglavaru vu Kastigu prepazti, bi chizto nedoztojno bilo. D. 8. p. 86. Szuprotivno

4-ich ako Dobrochinztvo ono Tusitel, koje iz Pogodbe dvojem je dusen bil, szamomu Obtusenomu iz czeloga zpunil je, onda Obtuseni vu czelem takaj Byrshagu obszudisze. D. 7. p. 151.

§. 16.

3) *Josh chetiri.*

Pravde josh szim zpadaju:

1-ich Pravda, koja ako Nevalyanozt Pogodbe

bi ochiveztna bila, pred Szuczem niseshem (pedano) k-Predversku priztojnem, na Zadoblenye Dosheztja, ali na Repoziczíu, ali Zpunyavanye Pogodbe y. t. d. *poglavito* podisesze, *prihódno* pako Pogodba, kakti od izte Pravicze nikakva iz Krepozti 47: 723. zahititisze vu iztoj Pravdi proszi. Ali dokazati treba je y Proshnyu poglavitu, y Nevalyanozt Pogodbe, po dokazanih kojeh Pogodba zahitsujesze, Predversek pako Pravde Tusitelu doszudisze.

2-och *Na Potiranye Pogodbe* iz Prevare, Ztraha ali Falinge nebitne. Temelyisze vu 713: 53. y drugeh na Meztih szvojeh pozvaneh Naredbih (§. 8). Szudecz je oszminzki, kakti na Potiranye doztojni. Tusba je liztor oszobna D. 32. p. 90. Zato Odvetek iz Preszuda, ali na Domeshenye Kvara poszluvati mora; Pogagyavecz pako okvarjeni, kadasze bi josh dvojilo, jeli Pogodbu zahitlyivu, ogingaveno Privolenye zrez nachinya, Pravdu onda bolye poterlyivu, neg onu, ozdi pod 1-ich bude poprijel.

3-ich *Na Kvarov nazopetno Domeschenye* poleg Napucheny §. 10. Od Pravde ove kvarne drugdi vu Odszeku dojduchem.

4-ich *Obchuvanlyiva* (*Evictionalis*). kada najmre Pogoditel zaradi Dugovanya, z-Terhom nasze preneshenoga, od trejtoga na Pravdu bisze potezuval, onda za Obchuvanye zadobiti on Prenashavcza vu Medpajdastvo Pravde izte poziva. Nego od Obrambe ove Podavanya obilneshi Razgovor, ter y ova izta Pravda zpada drugam, vu oszebnom na Kn. III. Ztran I.

DEL II.

Od Kupa y Prodaja.

§. 17.

Premenanye nije.

Kup y Prodaj Pogodba je tesecha, privolyenzka, zverhu Predavanya Kupila, za ztanovitu Czenu. Predversek najmre Pogodbe ove iz Ztrani Prodavcza je Kupilo, ili Czena prozta (pretium vulgare); iz Ztrani pako Kupcza jeszu Penezi, ili Czena izvishena. Odkud od Premenanya razluchujesze: ar vu ovom Dugovanye prozto, za drugo Dugovanye takaj prozto dajesze. Nego y to pripechasze, da za Dugovanye prodavno ne Penezi szami, nego da ovi z-Dugovanyem proztom zkupa dajusze. Vu ovem Pripadu Vrednozt veksha Ime Pogodbi dáje. Zato

1-ich ako Vrednozt Dugovanya proztoga, kojesze z-Penezi zkupa za drugo Dugovanye prozto daje, Vrednozt Penezih zkupdaneh ki preladala, Premenanye zvershavasze, y Penezi za zpuniti, kaj Dugovanyu proztomu, do Jednovrednozti Dugovanya zadoblyenoga, pofalelo je, szamo pridati velesze. v. P. Kad Dugovanye ja od Valyanozti frt. 20, z-Dugovanyem od Valyanozti frt. 15. z-dodanemi josh petemi Forinti vu Penezih, biszi bil prizkerbel, Premenyanye daszem zvershil, velimsze. Zato

2-och ako za zadobiti Dugovanye ztanovito davaloszebi Dugovanye z-Penezi zkupa takvo,

kojega Valyanozt od Vrednozti Penez dodaneh menysha je, vu Pripadu ovem ne Premenanye, nego Prodavanye chinisze, y Dugovanye prozto szamo za zpuniti to pridano stimasze, kaj Penezom za prezkerbiti Dugovanye poselyeno je pofalelo. v. P. kad za frt. 15 z-Perztenom zkupa dodanem, koji frt. 5 valyal bi, Dugovanye, koje valya frt. 20 bisze prezkerblyivalo, Kupovanye biva. Ako pako

3-ich za Dugovanye, kojesze je zadobilo, Czene nyegve Polovicza jedna vu Dugovanyu drugem, druga pako vu Penezih bisze bila polosila, onda Piszmo pregledati imasze, iz kojega ako Miszel Pogagyavczev zeznatisze mogla nebi, onda Prodaj da nachinyen je, velisze; pokehdob da Prodaj Pogodba od Premenenya guscheja je. Nego y

4-ich kada za Dugovanye prezkerblyeno szami zadnyich Penezi daliszebi, ako vendar ovi, gledech na Vrednozt iztoga ovoga Dugovanya dersaliszebi kakti za nikaj; onda Prikaz, á ne Prodaj chinilszeje, kajti Vrednozt veksha Pogodbi Ime daje.

§. 18.

Krepozt nyegva.

Kakgod Pogodba vszaka vu obchinzkom, tak y Prodaj vu oszebnom Jush na Dugovanye, iliti Tusbu izpunlyivnu onomu szamo daje, koji Pogodbi szam, vre zadozta chinil je. Odkud

1-ich Kupecz ako Peneze ali vsze, ali Kaparu barem ne poztavi, ali naj menye szudbeno Peneze ne ponudi — Prodavecz pako, ako ne zruchi Dugovanye, ali ovo szudbeno ne ponuja — Tusbu ovu nijeden nima: ar Dusnozti szvoje zadozta nechinech od Pogodbe odztuplyuje, proti

Chinu pako szvemu laztovitomu Tusbe nije. Szuprotivno

2-och Hisa prodana meni, koji od Prodaja odztupil niszem, ar Peneze ali polosil, ali szudbeno ponudil, ali Kaparu dal jeszem, vre drugomu vishe prodatisze nemre, nego iz izte Hise Haszen vsza, ako taki meni josh nepredane, moja je. Ar Dugovanye Pogodba na me prenasha, ter mene za Gozpona chini, vre pako Pravicзu moju, szamo po Volye moje zgubiti morem. Nego takaj

3-ich vu Dogodu iztem, ako Hisa pred Predavanyem bi pogorela, Kvar takaj ov moj je. Kajti Pripad nepripiszlyiv Gozponu skodi, t. j. meni, koji od Pogodbe neodztuplyujuchi Gozpon Hise po Pogodbi poztalszem. Anda vsze za Hisu obechane Peneze polositi vendar imal budem. Nit nepachi

4-ich da vsze one Peneze, koje vu Vremenu Kupuvanya imalszem, keszneje nekoji meni ali vkral, ali nye ja drugach kak bi zgubil bil: kajti Dugovanya szamo vu oszebnom obechanoga, Pogodba z-Vsivanyem, iliti Dusnozti szvojoj *Za-doztachinenyem* zajachena, nasz za Szvojnike josh pred Predavanyem chini, vre pako Penezi, ne vu oszebnom, nego vu obchinzkom obechano Dugovanye jeszu. Anda Penezi od drugud poszuditi, y Prodavczu polositisze vendar imaju. Jednako

5-ich ako Ovcza jedna, iz Chrede, ali Vosa jedna vu Pivniczi ne imenlyivo (indeterminatim) prodavalaszebi, ako taki potlam Ovcze vsze zvan jedne, bi poginule, ali Vino vsze zvan Vose jedne, bi izczurelo, vendar josh ona jedna Ovcza, ali Vosa, koja preoztala je, predatisze ima, ter po Tusbi takaj Prodavecz nato prisziliti moresze na Izpunavanye zvane.

DEL III.

Od Zamembe negibucheh.

§. 19.

Zamembe (Cambii) Temely dvojverztni.

Zamemba negibucheh, iliti Imanya negibuchega jednoga, z-drugem Zamenenye, iz Temelya jedino naredbzkoga dopuschasze, koji dvojverzten je. Jeden je najmre

1-ich *Dohodkov vszakoletneh Povekshanye:* imaju najmre nekoji Imanya tak na dalekom od Dvorov szvojeh lesecha, da Obzkerblenye nyihovo vishe Ztroskov vzimlye, neg Dohodkov bi iz nyih bilo. Da anda ovem Dohodek vekshi chinisze, za blishnyeneshemi Imanyi ogledatisze, y za takve szvoja dalyeshna zameniti, ovem iztem dajesze. 1ae 70. Drugi je

2-och Imanyih *Ladanye mirneske:* drugi najmre, vre od nemirneh Szuszedov guztokrat bantujusze, vre nye nemirne chini ali Jusha Gingavocha, ali Neprilika ona, da Imanya szvoja iz Ruk tugyeh ztopram oszloboditi bi imali, y tak vu Pravde, ali vre vezda, ali od vezda bisze zpuschavati morali. Ovem anda, dasze Neprilik oveh, y Pravdih mentuju, Imanya Nemir zavdajucha, z-drugemi zameniti, Naredba takaj dopuscha, z-kojemi najmre nit Neprilik, nit Pravdih imali nebudu. 1ae 70.

§. 20.

Zamembe Narava.

Medtem Zamemba chinitisze ima tak, da Zpolu pred Zpolom nikakve nit Haszne nit Skode ni, nego da vu Zamembu doblyeno zadersi Naravu zamenyenoga. Zato Imanye vu Zamembu prijeto liztor na Muske zpada, ako dano vu Zamembu na nye szame zpadalo je. D. 1. p. 104. Izti takaj Penezi vu Imanya takva poztavlyeni na szame Muske zpadaju. D. 8. p. 138. zvan da dedovni bi bili, iz kojeh Ztran Senzke takaj imaju. 1ae 73, §. 1. Medtem

1-ich Naredba neprechi Zamembu takaj chasznu napraviti, szamo da iz Temelya naredbzkoga (§. 19.) nachinisze. Kaiti Naredba Zamembu vu obchinzkom prez Ztezuvanya dopuscha, anda ne szamo *vekivechna*, nego y *vremenita* biti ona more. Nit neprotivisze 1ae 69. koji Zamembu Valuvashe naziva, kajti y vremenita Prenashanya takaj Valuvashi velesze. 1ae 63. §. 1. 65. §. 1. K tomu

2-och Naredba y to dopuscha, da ako Imanya zamenyena vu Vrednozti zpodobnaszi bila nebi, onda za pojednachiti Nejednakozt Imanyih Vrednozti, Peneze takaj pridati, naj szlobodno bude. Vu ovom Pripadu Zamemba *zmeshana* (mixtum), drugach pako *chizta* (purum) velisze. 1ae 73. To vendar

3-ich da pod Plaschem Zamembe, jeli Prodaj, jeli Zalog, jeli Prikaz bi zakrivalsze, Naredbi zevszema protivisze, koja za Temely Zamembe ne Odtugyenye, nego Ladanye ztavlya, ali od Dohodkov veksheh, ali mirovneshe 1ae 71. Zamemba iz Temelya naredbzkoga uachinyena, *iztinzka*, kada pako pod Imenom Zamembe zta-

vlyasze ali Valuvash, ali Zalog, ali Prikaz, *himbena* velisze

§. 21.

Himbene Pripadi.

Himbena Zamemba nachinyasze vu oszebnom 1-ich ako za Imanya vu Zamembu dana, prijemaliszebi ali Penezi szami, ali Imanya zadnyich, bisze takaj dobivala, nego tak malo, da ober Polovicze, y vu vekshoj Ztrani Penezi bi doblyeni bili: vu ovem Pripadu ne Zamemba, nego Valuvash zvershavasze, ar Pogodba od vekshe Ztrani Ime dobiva.

2-och Ako zadnyich Penezi nikakvi pridalisze niszu, kada vendar za Imanyih, Vrednozti znamenlyivo vekshe, dobivalaszebi Imanya Vrednozti znamenlyivo menysbe. Zvan da pervesha z-Jushom gingavem ladanaszu, ali ztopram nazad poizkati bisze bila imala, doblyena pako, ako z-Praviczum tverdum ladala bisze. Vu ovem Pripadu Trudi drugoga pravdeni jeli vezdashnyi vre, jeli buduchi, Nejednakozt Vrednoztl nameschuju. D. 4. p. 104.

3-ich Kada za Imanya vekivechna szami Zalogi bisze prijemali: kajti ov Pripad z-onem chizto jednak je, kada szami Penezi bisze dobivali, pokehdob da po poloseneh Penezih Zalog povrachasze,

§. 22.

Proti nye podisusze Szini takaj.

Na Potiranye Zamembe himbene Tusbu podati more ne szamo Brat, nego y Szin Zamenitela, ter ov josh pred Bratom: ar

1-ich 1ae 71. Szlobodu ovu podaje zaradi pre-prechene Doshezti, vre pako ova Szinom predi prechisze, kak Bratom, kajti Szini Occza szvoga predi dosheztjuju, kak Brati ochevi

2-och 1ae 72. Szine Bratom razlosno pred-poztavlya, gledech na Szlobodu na Potiranye po-szluvati, ar tak govori „ako Szin ali Brat z-Zna-nyem, y prez szudbene Protirechi, iz Imanyih vu Zamembu doblyeneh Szada bi prijemal, Za-membu vishe nazad pozvati nemre, nego Ha-sznijemanye vu Jakozt Privolenya prehaja „Anda Szloboschinu protigovoriti y na Potiranye pot-lam Tusbu podati, predi Szinom a potlam Bra-tom daje. Po Hasznijemanyu razmevasze Ladanye naj menye Leta jednoga, kajti Szadopobiranye Ladanye naj menye od Leta jednoga potrebuje. Kit. D. 29.

3-ich 1ae 62. Valuvashev ochineh Potiranye Szinom z-razlosnemi Rechmi dopuscha, vre pako Zamemba, ako nazad tuliko ne prijemlyesze, ku-liko je dano, kak biva vu Zamembi himbene, Valuvash je pravi 1ae 69. 71. Zatem

4-ich Prevara pomagati nikoga nemre 1ae 71. § 1., bi pako Zamemba himbena Prevaritela pomogala, ako takvu, szamo Brat, ne pako y Szin takaj nazad pozvati bi mogel: kajti Prevari-tel z-Zamembum dotlam vsivalszebi, doklam na Brate Doshezt bi dohajala, ar onda ztopram Brati na Potiranye Pravdu podichi mogu, Doshezt pre-di kad nimali bi, à ova jedina Pravdu na Doshezt bi davala.

§: 23.

Protiztavlyany Otisznutje.

Tusbu ovu Szinom vzimajuchi vele

1-ich Ztavlenye jednoga, je Vanzkluchenye

drugoga, vre pako 1ae 71. od szameh Bratov govori.

Odgovarjasze: 1) to szamo od takveh dveh Dugovanyih moresze rechi, koja zkupztati nemogu, kakvaszu Dan y Noch: ar da ztavlyam, da je Noch, Dana onda vanzklenujem. Vre pako Tusba bratova, y Tusba szinova Dugovanya takva niszu, kajti na jenput nimajusze, nego Brat nyu za Szini ztopram podise. 2) 1ae 71. od szameh Bratov govori, szamo razlichito, ar zarazmeva takaj Szine, drugach szledechi 1ae 72. Szinom takaj tu iztu Szlobodu razlichito dati mogel nebi. K-tomu 1ae 71. Szlobodu iztu zaradi prechene Doshezti daje, ovu pako himbena Zamemba Szinom takaj prechi, dapache ovem pred Brati. Anda takaj iz 1ae 71., Szloboda na Potiranye Zamembe himbene podignuti Pravdu, takaj na Szine zpada.

2-och Szin Ocza China gerdoga razglasziti neszme, kada pako na Potiranye ocheve Zamembe himbene poshel bi, onda onu do Iztine Szramotu Ocza bi odkrival, da Otecz Szina pod Plaschem Zamembe nigdar poterlyive, kajti iztinzka nigdar nepotirasze, iz Imanyih vanzklenuti zanaveke nakanil bil je.

Odgovarjasze: Gerdocha izta van y onda dajesze, kada Szin na Potiranye Valuvasha ochinoga Pravdu podise, y vendar iz 1ae 58. 59. 60. Pravdu ovu podichi Szinu szlobodno je; vre pako Zamemba himbena je takaj Valuvash. Anda Szin y Zamembu himbenu potreti proszititi more, ztem bolye, da vu Tusbi poterlyivi ne Grehota Ocza, nego Preszud szamo podlesechi preterszivasze, da anda ne proti Oczu, nego proti Zkupzamenitelu poszlujesze, y tak da Chin Ocza, szamo vuz Put, prez daszemu ov bi zpochituval, napervo dohaja.

§. 24.

Proti himbene Pravde, Iznimanya.

Na Potiranye vendar Zamembe himbene Pravde nimaju

1-ich Zamembu himbenu szlosechi: kajti proti Chinu szvemu nigdo Tusitelztva nima, zvan iz Prevare, Falinge, Ztraha, ali Dobe nezvershene.

2-och ovoga iztoga Dosheztniki, ako z-Chinom szvojem Zamembu podtverdiliszu, t. j. Peneze, ali Imanya, ako zdignuli, y vu Haszen szvoju obernuliszu prez Zaderske pravdene (reservata juridica) 1ae 72.

3-ich ako Zdersavku pravdenu zadnyich oni y poztaviliszu, ako vendar zatem, Vreme Oztarenya jesze zpunilo. prez da novi Szuprotgovor bisze ztavil bil: ar Oztarenye Tusbu vmarja.

4-ich Ako Imanya zamenyena zazkerbna bilaszu: kajti od takveh po Volye odregyujesze. 1ae 57.

§. 25.

Zamemba Valuvash nije.

Szuprotivno Zamemba iztinzka, akotaki z-odvetnemi naregyena, potretisze vendar nigdar nemre. Ar nyoj nikakva Bratov Szuprotrech ne skodi 1ae 70. §. 3. vre pako Szuprotrechi Fela, ter naj obichajnesha, Tusba je, y pravo: kajti Zrok, zakaj Zamemba himbena potirasze, drugi nije, neg da pod Zamembum, ali Valuvash, ali Zalog, ali Prikaz, zkriven Iesi, vre pako Zamemba iztinzka, kajti po nyoj tulikosze nazad dobiva, kulikosze daje, ako ne naravzki, nameztlyivo barem, Valuvash nije. Y zato

1-ich da Zamemba makar vekivechna pred

verevrednem Meztom nachinisze, to iz Bitnozti ne potrebujesze, nego to zvershavasze jedino za vekshe Zamembe Dobro.

2-och Odyetna zameniti mogusze prez vszakoga Zkupdelnikov Predopominanya, kajti ovo Odtugyenyu szamo predposzlatisze ima 1ae 60. Zamemba pako Valuvash nije D. 1. p. 104. Medtem

3-ich ako Brati, Imanya ravno takva, mogu y hocheju dati, kakva daje ztranzki, onda Brati predpoztavlyujusze tak vendar, ako Zamenitela szami predopomenuli jeszu. D. 3. p. 104. Ako pako

4-ich Zamemba bisze z-Zkupdelnikom pravila, Zkupdelnik onda trejti, vu jednem iztem Kolenu ztojechi, Predopominanye zabztuny predposhilya, kajti med jednakemi nikakve Pervoche nije. D. 5. p. 105.

§. 26.

Moch Zamembe poleg Privolenya Kr.

Fiskush Kr. Dosheztjenye szamo vu daruvanyzkih iz Dotergnenya ima, zato Zamemba Imany, jedino daruvanyzkeh prez Privolenya Kr. neztoji. Vu oszebnom zato

1-ich ako Imanye, koje dotergnyeni presivuchemu prez Privolenya Kr. vu Zamembu dal je, je daruvanyzko bilo, onda Fiskush Kr. ono po Pravde dosheztlyive poizkati more, y presivuchega prinutkati, da predeshnye Imanye szvoje nazad vzeme. Ali

2-och Szlobodu ovu Fiskush Kr. onda nima, ako vu Zamembu, z-Daruvanyzkem nachinyenu, Kraly Privolenye szvoje dal je, ali ako Imanye dotergnyenoga je zvandaruvanyzko bilo, kajti z-takvem odregyivati je szlobodno mogel. Zato

vu obodvojem ovem Pripadu Fiskush Kr. z-Imanyem onem, koje pri dotergnyenomu najde, zadovolyen biti mora. Szuprotivno

3-ich presivuohi Imanye dotergnyenomu dano nazadpotrebuvati more, ako iz Zamembe van oztala je Zaporka *nullum Jus.* Kajti ovak vu Imanye izto po Dotergnenyem Zkupzamenitela, dosheztjuvati Jushszi presivuchi je zadersal. Da vendar

4-ich vu ovom iztom Pripadu poleg danoga Privolenya Kr. Fiskush Kr. Imanye nijedno dobiti mogel nebi, t. j. da Presivuchi tak Imanye vu Zamembu prijeto poleg Privolenya Kr. bi zadersal szlobodno, kak y ono, koje vu Zamembu dotergnyenomu dal je, iz Zaporke Krepozti *nullum Jus* da bi dobival nazad, to vre zato ztati nemre, kajti Zamenitel szam, vishe neg predi imal je, Imany po Zamembe zadobiti, Nakanenye imal ni, vre pako Privolenye Kr. Ober Volye Pogoditela nedaje nikaj.

§. 27.

Pravde iz Zamembe.

K-Pravdam iz Zamembe visheih * zpada, laztovita vendar nyoj Pravda, *na Potiranye himbene Zamembe* zvana, jedina je. Od ove

1-ich Tusitelztvo ztoji vu Dokazivanyu Odvechtva, kajti od zazkerbneh szlobodnosze odregyiva, anda y Zamemba himbena takaj z-nyim szlobodnosze chini.

2-och Vu Dugovanyztvu (merito) pokazati morasze, da Zamemba himbena je, kaj kadsze dokase, Zamemba onda na Valuvash ponizujesze. Vendar

3-ich Protivnik z-Potrebochum, ali z-Razumlyivoztjum Valuvasha joshsze branit more,

kajti nit vszaki Valuvash nepotirasze, nego potreben, ali razumen ztalen obztaje. Ako pako

4-ich nit Potrebochu ali Razumlyivozt pokazal nebi, Zamemba potirasze, y Tusitelu Doshezt doszugyujesze, ili Imanya pravdena.

* Iz Zamembe y ove Pravde izhajaju: 1) *dosheztlyiva* Fiskusha Kr. Ova vre vu Delu od Dosheztja razlosena je. 2) *dosheztlyiva* bratova z-prihodnem Zamembe Zahitchenyem, napravlyene z-Delom Neprivolyujuchega. 3) *na Potiranye* iz Prevare, Falinge, Ztraha (§. 16). 4) *kvarodomeztlyiva*. Od ove vu Odszeku szledechem. 5) *na Izpunavanye* (§. 14). Ali Pravde ove y drugem Pogedbam zkupneszu, t, j. iz vszake Popodbe naztati mogu.

D E L IV.

Od Valuvashov-vekivechneh.

§. 28.

Nyihovo Vzetje.

Valuvash vzimlyesze vre za Poszvedochenye, vre za Odtugyenye Imany negibucheh. Vu Vzetju zadnyem je vre Chin Szmerti radi, iliti Testament, od kojega vre drugdi, vre je Chin med sivemi, y vu ovem Znamenuvanyu ozdi jemlyesze, y je Imanyih negibucheh obichajni Kup y Prodaj. Drugi je

1-ich *vekivechni*, *vremenlti* drugi. Ov je

2-och vre *Zalog*, vre *Valuvash naplachni* (Inscriptio). On za Novcze szamo; ov pako za szame Novcze nigdar, nego ali za szame Za-

szlusbe, ali za Peneze zkupa chinisze. Imanya vu zadnyem Pripadu *Summalistica*, t. j. po Izbrojenyu Shume povratlyiva, velesze. Ozdi od Valuvasha vekivechnoga.

§. 29.

Potrebchine laztovite 1) Rech Vekivechnozti.

Potrebchine Valuvashom vekivechnem laztovite jeszu:

1-ich da Valuvitel Zkupdelnike vsze szvoje tak muske, kak senzke, ove najmre takaj, onda, kad Imanyá na obodvoji Zpol zpadala bi, zverhu toga, da ova oni naj prekupe, szudbeno predopomene, y Zavezke (Conditiones) zkupa vsze, pod kojemi prodava, nyim iztinito, naj na Znanye daje 1ae 60. §. 1.

2-och da pred Meztom verevrednem, ali vanposzlanemi od ovud Valuvash ztavisze, y pod Pechatjum vekshum dasze on naj [van da 2ae 13. 47. 723.

3-ich da Piszmo Rech, od Prenashanya vekivechnoga, vu szebi zadersava: ar niti Zalogi neprepovedajusze, pod Pechatjum vekshum nachiniti, da anda znasze, jeli vu Zalog, jeli pak za naveke ona predavajusze, Piszmo to izto ochituvati mora.

§. 30.

2) *Zkupdelnikov Predopomenek.*

Zkupdelniki po Redu Dosheztjenya preopominyajusze D. 9. p. 95. Anda

1-ich Zkupdelnik, koji Jush Valuvitela naj blisnyeshi dosheztjuje, pervi predopemenuti morasze, koji ako Imanya k szebi vzeti hoche,

onda opomenutisze vishe nemora nigdo. *ond.* Szuprotivno

2-och ako ov izti Imanya imati neche, opomenutsze onda ima Zkupdelnik drugi, y pak blishnyeshi y. t. d- *ond.*

3-ich ako vu jednem iztom Kolenu Zkupdelnikov vishe je, onda ne vszi, nego on szamo, kojega Valuvitel hoche, predopomenesze: kajti iz zamugyenoga Predopominanya, proti vu jednom iztom Kolenu ztojechemu, Tusba ne dajesze. *ond.* Medtem-

4-ich Zkupdelnik on takaj predopomenuti morasze, koji vu Ladanyu Imany, po Delu doblyeneh, vishe nije, ali za Zkupdelnika znalsze nebi. D. 2. 3. p. 94. Vu ovem Pripadu

5-ich ali kadsze bi vegyalo, vishekratnih Predopomenykov predposhilyati, Predopominanye vu Velikem Zpravischu biva. D. 2. p. 94. Drugach po Varmegyinzkem Szuczu z-Priszesnikom zkupa, koji predi toga, takaj szam predopomenuti mogel je D. 4. p. 94., ali po Juratushu Ztola oszminzkoga zvershavasze 807: 8. §, 6. na Petnajztke naredbzke (quinden. legal.) ne zabech. Predopomenyeni opomenutisze morani

6-ich med Petnajztkum ali chizto ne, ali prez Penez ztavechisze, ali k-Zavezkam ne priztuplyujuchi, Prodavczu z-tem iztem Chinom Korachaj k-szvedochnomu zverhu toga Liztu podavaju, koje od opomenujuchega Szucza kadszi bi zadobil, Imanya izta poszle, komu hoche, szlobodno prodaje. D. 5. p. 94.

§. 31.

Zvan nekojeh.

Ne menyka vendar nit takveh, koje predopomenuti treba nije, vu oszebnom takviszu:

1-ich Izhagyajuchi Valuvitelovi, po Delenyu ali Zamusenyu iz Oblazti ochinzke josh neoszlobogyeni. D. 7. p. 94.

2-och Senzke: Imanya prodavna ako na Zpol senzki zpadala nebi, kajti vu takveh Zkupdelnicze niszu.

3-ich Szuszedi: medtem tak one, kak za onemi ovi, ako szame ali szami z-Shumum czelum, koju ztranzki obecha, Valuvitela predopomenuje, Imanya izta pred ztranzkem prekuplyuju 1ae 60. §. 9. D. 27. p. 116.

4-ich Zkupvaluvitel Zkupvaluvitela takaj predopomenuti nemora. D. 14. p. 96.

5-ich Nit Zkupdarovnik Zkupdarovnika, zvan dasze na to po Pogodbe bi ovi zavezali bili. D. 10. p. 95. D. 11. p. 95.

6-ich Zkupdelnik na Predopominanye ne brojechi, akoprem Imanya ne taki, nego za nekulikemi Letmi ztopram bisze prodavala, drugiput predopomenutisze nemora. D. 5. p. 94.

§. 32.

y Pripadov vanzneteh.

Pripadov takaj takveh je, vu kojehsze nigdo predopomenuti nemora. Kakti

1-ich kadsze prodavala bi Imanya zazkerbna, kajtiszu szlobodnoga Odregyivanya. D. 10. p. 95.

2-och Kadsze bi prodavala odvetna zadnyich, nego onomu, koji prez toga Predkuplenya Praviczu ima. Kajti takov kad Imanya nasze vzimlye, predopomenutisze onda nemora vishe nigdo. D. 7. p. 94.

3-ich Kada, makar odvetna, nego szamo zamenyalasze bi: kajti Zamemba Valuvash nije. D. 12. p. 95.

4-ich Kad Imanya zaradi Zaszlusbah bisze valuvala: kajti Zkupdelnik ona nit poztavil, nit poztaviti nemre. D. 15. 16. p. 96.

5-ich Valuvash vu zkradne * Potreboche nit Privolenya Kr. nit Predopominanye Zkupdelnikov netrebuje. 1ae 58. §. 8. 1ae 60. §. 3. 4. 1ae 62. §. 2.

* Pripadi Potreboche zkradnye deresz dva zamoszu. 1) Pogibely vsza Pravdi podlesecha Imanya pogubiti: vu Pripadu ovem, oneh Ztran jedna, za obchuvati Ztran oztajuchu, prez vszakoga Predopominanya, po Zjedinenyu (transaction.) szlobodnosze prenasha 1ae 62. D. 13. p. 101. 2) Szusanztvo neprijatelzko: za iz ovoga oszlobodltisze, Imanye y pak prez Predopomenka Zkupdelnikov, odtugyiti dopuschasze 1ae 59. §. 6. Predi toga takaj Odkuplenye Glave zaradi izpelyane Mochi vekshe, szim zpadalo je. (§. 88. K. II. Z. I. Odsz. I.)

§. 53.

3) *Pechat veksha.*

Zakaj Valuvashom vekivechnem Pechat veksha prizpeti mora, Zrok tomu on je, kajti pod drugum vandan na Zalog prehaja. 723: 47. Odtud Imanya ovak prodana, za naj duseshem takaj Vremenom, odkupitisze mogu, pokehdoh da Zalog oztareti nepuschasze. Medtem Odkuplavanya Zaloga takvoga Praviczu, nit Fiskush Kr. kak pod Privolenyem Kr. (§. 86. *ond.*) rechreno je, nit Valuvitel nima; kajti proti Chinu laztovitomu Tusitelztva nije. Nego jedine Valuvitela Dosheztnike Pravicza izta szlisha, t. j. ovi Imanya takva odkupiti mogu, premda Valuvash vu iztoj szilnoj Potrebochi bisze bil napravil. Nit nepachi

1-ich Da Szila Naredbe nima: kajti to onda szamo ztoji, kada nyu izpuniti nemoguche je. Vre pako Mezto verevredno pohodi, more on takaj, ako ne vu Oszobe laztovite, barem po

Punoblaztniku, kojisze vu iztoj Szili bi nahajal. D 10. p. 100. Nit ne pachi

2-och da Valuvash vu Szili ztavlyen bi bil predszloboden: ar takov je jedino vu Pripadih vu Naredbe imenuvaneh, kakti da netrebuje nit Privolenya Kr., niti Predopominanya Zkupdelnikov, da pako Valuvash iz Szile, nit Pechat veashu nebi potrebuval, to doszad josh Naredba nijedna z-govorila nije D. 24. p. 89. D. 6. p. 200.

§. 34.

Nit Pogodbam zkupne da ne menykaju.

Zvan predszlaneh Valuvashom vekivechnem laztoviteh Potrebchin, nyim nit one pomenykati nemogu, koje vszem Pogodbam zkupzneszu. Zato Valuvash vszaki mora

1-ich od Prevare, Falinge, Ztraha prozt biti. Vu oszebnom ako gdo proztrana szvoja Imanya, koja poznal nije, vu priprozti Czeni bi prodal bil, Valuvash takov iz Bludnozti ove poleg Tusitelztva szamoga Valuvitela potretisze more. D. 29. p. 90.

2-och Piszati neznajuchemu vu znanom Jeziku raztolnachitisze, drugach on od izte Pravicze nikakov je. 13: 687. Zamugyeno Raztolnachenye Tusitel pokasuje. D. 3. p. 103. K-tomu

3-ich z-Privolenyem Kr. vanizhajati, ako je zverhu daruvanyzkeh szlosen, izvan szilneh Pripadov: drugach Pravdu Fiskush Kr. dosheztlyivu zdise 1ae 59, Prihaja

4-ich da vu ztranzkom nad Nachin Testamentumov nachinyatisze ima 729: 24. (K. II. Z. I. O. II. §. 20.)

§. 35.

Drugach na Pravdu 1) *iz zamugyenoga Pred-opominanya.*

Pomenykanye Potrebchin Pravdih poragya, ter ako Zkupdelnik po Valuvitelu predopomenyen nije, onda Imanya on po Pravdi vu oszebnom *iz zamugyenoga Predopominanya* nazad poische. Od koje

1-ich dajesze za sivuchega, ako taki josh Valuvitela: kajti podisésze zaradi vregyene Pravicze Perveshinztva (prælationis), ova pako Zkupdelniku za sivuchega Valuvitela ide 1ae 60. Szuprotivno Tusba na Potiranye iz Preszuda za sivoga josh Valuvitela nejde, kajti Tusbu ovu Zpachka vu Dosheztjenyu podáje, ovo pako pred Szmertjum Valuvitela nimasze.

2-och Dajesze takaj zaradi odtugyeneh, prez pitaneh Bratov, Grundtov varaskeh 3ae 14. ne pako y pak Tusba iz Preszuda: ar Naredbe nashe Preszud jedino k-negibuchem privesuju, k-kojem Grundti varaski ne zpadaju.

3-ich Dajesze ne szamo onomu, koji pred-opomenutisze biti bil moral, á opomenyen nije, nego ovoga takaj Dosheztnikom: kajti Jush Pervoche Naredba ne Oszobi, nego czeloj Kervi dodaje. D. 6. p. 94. y neszamo proti Valuvniku, nego y proti drugomu Imanyih izteh Ladavczu potleshnyemu imasze: ar Tusba Dugovanye lovecha proti vszakomu Ladavczu ide. §. 13. *ond.*

4-ich Dajesze y onomu, koji predopomenyen bil je, y za Kupczá takaj jesze oglaszil bil, Imanya vendar drugomu ak' prodanaszu: kajti to tuliko je, kak da nit opomenyen bil bi nebi. D. 13. p. 95. Ov vendar drugi po Putu Mochi bantuvatisze nemre, kajti vchinyen nyemu Valuvash od izte Pravicze nikakvo nije.

5-ich Szuprotrechechi Szuprotrech szvoju zatreti hotechi, Zkupdelnike szvoje takaj opomenuti mora, drugach Szuprotrech nazad pozivajuchi Valuvash takaj potirasze. *ond.*

§. 36.

Tusitelztvo y Dugovanyztvo ove.

Za Tusitelztvo zadobiti probuvati treba je Vez kervni, y Jusha, y Odvechtvo Imany, kajti szamo odvetna prez Znanya Zkupdelnikov odtugyiti neszmejusze. D. 1. p. 93. D. 17. p. 90. 1ae 60. Dugovanyztvo pako Pravde ztoji vu tom, da obtuseni pokase Predopominanye ali ne zamugyeno, ali nemorano. Drugach Valuvash, kojega Valuvnik napervodonezti ima, potirasze, ter ov zkupa na Likvidacziu, iliti Raztavlyanye szvojeh vu Imanyih lesecheh Penez napuchujesze. Okolo Likvidaczie ove

1-ich ne szamo prodavna, nego y Shuma Pribolyshicz y drugach takaj na dobro Imany obernyeni Penezi, po ztavlyenom Dokazu, polositisze Obtusenomu imaju, one vendar odrachunajuch, koji na Vugodnozt potrosheniszu (voluptuar). D. 25. p. 116.

2-och Akoprem Shuma, kojasze nazad bi potrebuvala, Varmegyie Szudztvo prekorachivala nebi, y akoprem Imanya vu jednoj izti Varmegyii lese, Likvidaczia vendar pred iztem Valuvasha iz Zamudka Opomenyka potirajuchem Szudom oszminzkem 1ae 60. §. 2. 723: 26. ne szamo iz Zroka Prizpadnozti (accessorialitatis), nego y zato takaj, dasze Ztroski pravdeni prikrachuju, szlobodno vszevdily, zvershavasze, nit Likvidacziu za narediti Ztranke k-Varmegyii navrachatisze mogu. D. 18. p. 97.

§. 37.

2) *Iz Preszuda.*

Druga iz Valuvashov vekivechneh Pravda, *na Potiranye Valuvasha iz Preszuda* velisze. Ovu ne prechi

1-ich Byrshag D. 8. p. 86. niti to, da Valuvasha nekoji zmed Dosheztnikov vre podtverdiliszu: kajti Pravda ova ide Odvetku takaj predopomenyeneh, vre pako predopómenyeni po tom iztom, da Imanya k-szebi vzeli niszu, Valuvasha keszneshega vre najpre podtvergyuju. D. 35. p. 91. Vnogo bolye ide Pravda ova

2-och onem iz Valuvitela izhagyajuchem, koji kakti od Oblazti ochinzke josh za onda neoszlobogyeni predopomenuti moralisze niszu, kajti y ovem Doshezt prechisze, kaj Temely Pravde ove chini. Zato izto Pravda ova ide

3-ich ztopram za Szmertjum Valuvitela, kajti onda szamo Dosheztnike Valuvitel imati more. D. 4. p. 85. Zato tulikajshe

4-ich Poprechnem Pravda ova predi nejde neg vu Pomenykanyu Izhagyajucheh, y Rodechech, ako vendar vu Medvremenu Praviczu szvoju z-Szuprotgovorom, proti Oztarenyu zdersaliszu,

§. 58.

Iz obodvojega Zroka takaj jedna.

Iz Preszuda, y zkupa iz zamugyenoga Predopominanya Pravda takaj jedna dajesze, neg onda szamo, kada Brati z-zamugyenem Predopominanyem Imanya szvoja vu Vremenu razluchnom bi prodali bili; t. j. vu takvom Pripadu Szin jednoga, ali drugoga z-jednum iztum Pravdum na obodvojega Valuvasha Potiranye poszluvati more:

gledech najmre Imanya Ocza szvoga *iz Preszuda;* gledech pako Imanya Ztricza szvoga *iz zamugyenoga* Predopominanya, ako Otecz nyegov opomenyen ni. D. 2. p. 85. Ako vendar

1-ich Brati ovi dva vu jednom iztom Vremenu Imanya szvoja prodaliszu, vu Pripadu ovem, Szinu nijednoga, Pravda iz zamugyenoga Predopominanya nedajesze, kajti nijednoga Otecz, kakti Zkupvaluvitel predopomenuti moralsze ni. Zato vu iztem Pripadu, vszakoga Zkupvaluvitela Szinu Pravda szamo iz Preszuda ide, ter szamo za zadobiti Imanya ochina, ne pako ztricheva, kajti Poprechnomu pred Izhagyajuchem, ovoga Ochinztvo nejde. D. 3. p. 85. Iz Zroka ovoga iztoga

2-och ako taki Brat Valuvasha bratovoga vre iz zamugyenoga Predopominanya bi potreti bil prezkerbel, Potiranye vendar ovo Szinom ali Vnukom Valuvitela Pravdu preszudlyivu vzeti nikak nemre. Ar Imanya izkuplyena, za potertom takaj iz zamugyenoga Predopominanya Valuvashem, Doshezt dechina vishe biti preztala niszu, vre pako iz preprechene Doshezti Pravda preszudlyiva ide.

§. 39.

Vu preszudlyivi Tusitelztvo.

Za Tusitelztvo vu Pravdi preszudlyivi zadobiti, iz Krepozti 1ae 58. y 59., vu kojeh Naredbih Pravda izta temelyivasze, tak Zkupnozt Kervi y Jusha D. 1. p. 91. kad Odvechtvo* Imany D. 17. p. 96. po Szvedoki, ali Liztu delnem, ali drugem Pregyov Ladanye kazechem Piszmu, pokazati imasze. Ovu akoprem dokazal bi, prepada vendar

1-ich neplemenit: kajti ov meterinzka ne-

gibucha szamo zadersati, ne pako zadobiti more. D. 22. p. 88. zvan da bi plemenit poztajal D. 23. p. 89. Prepada

2-och on takaj, koji z-Chinom szvojem Valuvasha podtverdil je, v. P. iz Penez Oczu izbrojeneh Dela vzimlyuch prez Zadersavke pravdene: kajti proti Chinu laztovitomu baratati prechisze.

* Ako iz Zaloga odvetna dersechi, Zalogu iztomu Valuvasha vekivechnoga navlekel bi, potlam pako bi Imanya izta prodal, na Fashie ove Potiranye Tusitelztva takaj nije. Kajti Valuvitel Jusha vekivechnoga Prezkerbitel bil je, od zazkerbneh pako Odr gyenye y szlobodno je D. 21. p. 88. y gingavoga Jusha, ako taki Odvechine, Prodaj dopuschasze. D. 25. p. 89.

§. 40.

Valuvash Jusha gingavoga ztoji.

Vu Dugovanyztvu Obtuseni z-Razumnoztjum Valuvasha branisze, t. j. da Preszud nikakov ne podlase, probuje, vu oszebnom da Imanye prodano, ali z-Praviczum gingavum jesze ladalo, ali da Dugovanye szamo gibuche prodaloszeje, v. P. Grundt varaski*: ar 1ae 58. szamo negibucha t. j. plemenitaska negibucha, y szamo z-Praviczum chverztum ladana odtugyiti prepoveda. Zato poleg Tusitelztva, akoprem podtvergyenoga, obztaje vendar Fashia, y ne potirasze, ako Obtuseni bi probuval

1-ich da Imanya pravdena po Valuvitelu z-Jushom szamo zalosnem ladana bilaszu: kajti takva Vekine niszu. D. 25. p. 89.

2-och Daszu ladana iz Pogodbe Kameralzke: kajti tákva dersesze z-Jushom szamo Zaloga. D. 45. p. 93.

3-ich Da vu Vremenu Ladanya Pregyov teskem Pravdam podversena bilaszu: ar y takva

z-Praviczum gingavum ladajusze, pokehdob da drugach teskem Pravdam podlositiszo nebi bila mogla. D. 37. p. 91.

4-ich Ako Obtuseni jeli z-razluchnum Fashium, jeli z-Praviczum Kr. bisze branil, koju z-Privolenyem Kr. prihodno bi zadobil bil. Vu oveh Pripadih Tusitel Probu Jusha ima ztaviti, y Pravda preszudlyiva zato vu oveh izteh, Pravda Juris, iliti iz Korenitozti za izto je. *

* Zaradi odtugyeneh Grundtov varaskeh odvetneh, Tusba preszudlyiva szamo, nejde: ar dajesze Tusba vendar na Potiranye Testamenta, kadsze po Testamentumu oni bi odtugyili bili D. 1. p. 102.

§. 41.

Ztoji takaj Jusha korenzkoga razumni.

Anda Imanya z-tverdnum Praviczum ladana nigdarsze prodati mogla nebi? szamo vu Redu ne: ar Valuvash razumni (rationabilis) Pravicz takaj tverdeh ztoji. Razumni pako je

1-ich ako Imany Ztran koja prodavalasze bi zato, da Ztran preoztajucha, od Dugovsze ochizti, ali za izplatiti jeli Miraza, jeli zaruchnoga Dara, jeli Prineszka — ali za izkupiti Ladanye drugdi vu Zalogu leseche 1ae 59. §. 2.

2-och Za nareditii jeli Ribnyake, jeli Meline, jeli Hisę, ali Dvore potrebne, nachinyen Valuvash, takaj med razumnę zpada 1aę 59. §. 3.

3-ich Ako Imanya ne prodavala, negosze szamo zamenila bi bila. *ond*.

§. 42.

Vishe Pripadov razumnoga.

K-Zrokom ovem naredbzkem od Vechnicze Kr.ljosh ovi pridavajusze:

1-ich Ako gdo Imanya odvetna prodaval bi, za Duge ocheve izplatiti: nego Imany drugeh Valuvitel imati nemora v. P. ne Priroda iz Imanyih, ne Zalogov. D. 36. p. 91.

2-och Za dobiti Ztroske k-vlaztnomu Orszaga Podisenyu (Inszurektzionalzke). D. 15. p. 87.

3-ich Za tirati hasznovite Pravde. D. 34. p. 90.

4-ich Za prizkerbitiszi Sivlenya Nachin. D. 14. p. 87. D. 27. p. 89.

5-ich Zaradi podano Sivlenya Zdersavanye — ali oszebujnu, vu Betegu ali Ztarozti pokazanu Zkerb — ali zaradi drugeh Vernozti Zaszlusbih Valuvash napravlyen takaj potretisze nemre. D. 20. p. 88.

§. 43.

Zroki Valuvashev iztinitisze moraju.

Jeli vu Pravdi Zroki ovi iztinitisze moraju*, vre pitasze? Odgovarjasze

1-ich Govorenye Valuvasha jedino obchinzko, na poszebno zpelyatisze mora: obtuseni najmre Zroka onoga oszebno povedati ima, iz kojega Valuvash naregyen je: niti nije dozta, da vu obchinzkom Valuvitel vu Valuvashu vre bi zpoznal bil, da on Imanya iz teskeh Zrokov prodal je. D. 39. p. 91. Szupretivno

2-och Ztroki vu Valuvashu vu oszebnom napiszani Veru dotlam imaju, doklam Tusitel Probu na szuprot neztavi, niti nye Obtuseni predi pokazati nima. D. 9. p. 86. D. 27. p. 89. zvan da za buduche Zaszlusbe Fashia bi nachinyena bila. D, 10. p. 86. Medtem

3-ich Tovarush Druga szvoga Govorenye vszako, takaj poszebno dokazati ima: ar Pogodbe

med Tovarushi ztavlyene nuternyoj Neiztinitozti Naredba podversuje. D. 10. p. 162.

* Za podtvergyenom iz Zrokov naredbzkch (§. 41. 42.) vu Pravdi iz Preszuda Valuvashem, proti Valuvniku, ali nyegvem Odvetku, Dosheztniki Valuvitela Pravdu iz Korenitozti, vishe podichi nemogu. Kajti z-Korenitoztjum Baratanye, szamo proti takvomu ide, koji z Jushom razluchnom vojuje; vre pako Valuvnik, komu chinyen Valuvash iz Zroka naredbzkoga podtvergyen je, proti Valuvitela Dosheztnikom, Pravdu iz Korenitozti podisuchem, ne Jusha szvoga, iliti Korenitozt szvoju, koju nima', nego to szamo protiztavlyal bi, da Imanya, iz Korenitozti akoprem na Tusitela bi zpadala, nazad vendar vishe imatisze, szamo zato nemogu, kajti iz Zroka naredbzkoga prodanaszu, y Prodaj zato vre po iztoj Vechnicze Kr. podtvergyen je. D. 2. p. 16.

§. 44.

Drugach na Raztqvlenye idesze.

Kadasze pako Zrok nikakov naredbzki napervo doneszel nebi, Valuvash onda potirasze, y obtuseni na *Likvidaczriu*, iliti Raztavek Shum szvojeh nad Imanyi lesecheh primarjasze. Ar

1-ich Obtuseni na Valuvash szvoj vupirajuchisze, iliti z-Razumnoztjum Fashie szvoje branechisze, Dobrotu Jusha Valuvitela, vu Dvojmbu vlechi, vishe nemre, ter z-Jushom razluchnem branitisze, v. P. z-Donaczium, ali z-Fashium, od popravdene razluchnum, akoprem Pravdu iz Korenitozti podisechi obladati bi bil mogel. Ar z-Razumnoztjum branechisze Jush Valuvitela muchech zpoznava, proti, pako Chinu szvem baratati ne dajesze, y zato Obtuseni, na Dokaz Shum szvojeh, dobro priganyasze. D. 13. p. 87. Nazopetno

2-och akosze obtuseni, z-Praviczum razluchnum, vre branil je, ovu pako on pokazal nije,

k-Razumnozti Fashie vtechisze, takaj vishe nemre: kajti z-Praviczum razluchnum branechisze, Fashiu z-iztem ovem Chinom za nikakvu je zpoznal, iliti za napravlyenu od takvoga, koji nyu, kakti od tugyega Dugovanya, ztaviti mogel nije, vre pako kaj jenput dopadasze, nedopazti vech to izto neszmesze. Jednako

3-ich ako gdo Zaloga vu Fashiu bi preoblekel, potlam pako Dosheztnik Valuvitela Tusbu bi na Potiranye Fashie ove zdigel, vu Pravdi ovoj Valuvnik z-Razumnoztjum nikaj neopravechi, vu Zavezke Zaloga vupiratisze, vishe nemre, y da Leta Zaloga josh iztekla niszu, napervodoneztti: kajti proti Chinu szvojemu baratati szlobodno ni. D. 42. p. 92.

§. 45.

Ovu, vu Nehotenyu Obtusenoga, Tusitel zvershava.

Vu Pripadu onom, kad Obtuseni Shume szvoje raztaviti hotel nebi, onda Túsitel nye raztavlya, y Obtuseni szebi naj pripishe, ako vsze ono nazad nedobi, kaj vu Imanya vendar poztavil je. Ar vu Pripadu ovom poleg Raztavlyanya tusitelovoga Egsekuczia zvershavasze. Vu Priliki ovoj

1-ich Shuma vu Fashii zapiszana Obtusenomu nazad odbrojisze, velika naj bu kulikogod, ako taki bi Fashia y prozta bila (simplex), t. j. napravlyena ali iz Pijanztva, y Lakomnozti, ali iz Nenavidnozti odurjene proti Bratom, ali iz drugoga menye postenoga Zroka, y kak veli 1ae 58. z-Pripomaganyem Vraga. K-tomu

2-och vsze takaj Pribolshicze, Valuvniku izplatitisze imaju, pokazati moguche: ne vendar za

Vugodnozt imati napravlyeni Ztroski (§. 36). Za izbrojenemi Penezi vszemi Obtusenomu

2-och Imanya Tusitelu povernujusze, zvan da Fashia, koja zaradi Pomenykanya Razumlyivozti poterta je, od ne ladaneh bi napravlyena bila: ar vu ovom Pripadu, zvan Shume Povrachka, kajti nikaj predano nije, nikaj takaj vishe, doszuditisze nemre, nego Imanya vu Ztalish on, vu kojem pred vandanum Fashium bilaszu, nazadsze poztavlyaju, da za odrinyenum Fashie Zpachkum, Tusitel Imanya izta, Putem szvojem izbaviti more. D. 30. p. 90.

§. 46

Pravde iz Valuvashov druge.

Szim josh szledeche Pravde zpadaju:

1-ich *na Potiranye* pred Szudom oszminzkem *iz nepazenoga* Predopominanya. Temelyisze vu 1ae 60. Pravda je Senzkeh, ali Szuszedov poleg Nachina §. 31.

2-och *na Potiranye iz Prevare*, *Bludnozti ali Ztraha* pridohodnoga, y pak pred Szudom oszminzkem 715: 28. Pravda je liztor oszobna. Dosheztniki preterpechega Ztrah, ali prevarenoga, ali bludechega, Pravdu iz Preszuda imaju. D. 32. p. 90.

3-ich *Dosheztlyiva* z-prihodnum Proshnyum, da Fashia ali potereszе, ako od izte Pravicze nikakva bila nije, D. 5. p. 85. ali zahitisze 723: 47. kajti v. P. od neprijemlyivoga (incapaci) bi nachinyena bila. Ar takva je od izte Pravicze nikakva D. 49. p. 93. ako taki y Privolenye Kr. y chizta takaj Statuczia bi pridoshla bila. D. 48. p. 93. Od ove vre vu Delu od Dosheztja §. 63. — 67. K. II. Z. I. O. II.

4-ich *Na Czelochu odvetneh* (redintegrationem). Odvetneh Odtugyenye, Kulikocha nyihova, y zazkerbneh k-Obtusenomu vu iztoj Kulikochi Dozpevanye pokazati imajusze. Pozivanye na vekshi Szud, y Ztroski szudbeni ztupaju na Zpodobu Pravde dosheztlyive §. 66. 67. *ond.*

5-ich *iz Neprijemlyivozti.* Od ove vre pri Szlobodnyakih §. 123.

5-ich *na Izpunyavanye* zkupa z-Byrshagom. Ov vendar, ako vu zadusnom Liztu, ober Shume poszeb vandanom, Zpomenek nyegov chinilsze ni, nedoszudisze, kajti Prodavecz nyemu da odrekel je, onda stimasze. D. 5. p. 151. Druge Pravde glej vu Pogodbih vu obchinzkom t. j. vu Delu I. Odszeka ovoga.

D E L V.

O d Z a l o g o v.

§. 47.

Od Dugobrane Razluka.

Naj pervlye med Zalogom, y Dugobranum (hypothecam), Razluchenye znati treba je. Ztoji pako vu tom: da Zalog vu Vremenu ztavlyene Pogodbe mahom predajesze, ne pako Dugobrana, koja Verovnikova onda ztopram biva, kada vu Vremenu szvojem Dug platilsze nebi. Ova izta trojverztna je:

1-ich *veszimechna* (generalis). Ova na vsza

Imanya Dusnika, tak gibucha, kak negibucha pretesesze. Velisze takaj *muchecha*, kajti takaj ne pogogyena zarazmevasze, pokehdob da vsza Imanya Dusniku, Terhu Izplachanya Duga, od izte Naredbe (legem) podlosnaszu.

2-och *Oszobna* (specialis): kada ovo, ali ono Dugovanye ali Imanye vu oszebnom; vu Szegurnozt Duga imenujesze. Mezto ima jedino iz Pogodbe, kajti Szloboda Dugovanye odluchiti, za zadovoliti Verovnika, vu Redu poleg Dusnika ztoji; anda k-nyoj Dusnik privolyiti mora, da nyu Veruvnik imati more.

3-ioh *Izbirlyiva* (optionalis, selectiva): ova Veruvniku Szlobodu daje Dugovanye, ali Imanye Dusnika, kojegod izebrati, ako vu Vremenu szvojem platil nebi, y ova jedino dobrovolyna je, t. j. ako po Pogodbe ne zavesesze, Mezta nima.

* Vu tom pako szlasusze: 1) da vu Zalog takaj Dugovanya tak gibucha, kak negibucha datisze mogu, kakgod za Dugobranu odluchiti tak jedna, kak druga mogusze. 2) da Zalog Dugovanyih gibucheh, je Poszledja Duga tak, kak y Dugobrana, y da tak on, kak ova Szegurnozt Verovniku daje.

§. 48.

Narava Zaloga gibuchega

Szad od Zaloga Narave ter pervich gibuchega: ztoji ova vu tom, da on z-zaderšanum Szvojnoztjum, szamo vu Szegurnozt Duga dajesze. Zato

1-ich Verovnik z-Zalogom vu Redu szlusitisze nezme, kajti Szegurnozt Szlusbu nepotrebuje. Ako vendar Pogodba nyu dopuztila bi, onda ova Naredbu ztavlya. Nije vendar zato Ztroskov Zalositel povrachati dusen, koje Verovnik na Zalog imal je, ar ovi po Szlusbe vresze domeztili jeszu.

2-och Kad Vreme za platiti bi naztajalo, Dug pako izplatilsze nebi, Zalog ne szamo na dalye zadersatisze, nego y prodati moresze, kajti to Szegurnozt dopuscha. Vu Vremenu ne ztavlyenom, Zaloga onda szamo prodati, iz navadnoga Obdersavanya szlobodno je, ako za Opominanyem szudbenom vu Danih 15. Dugsze zplatil nebi. Medtem

3-ich kaj od Duga preoztaja, tosze Zalositelu povernuti ima: kajti szamo zaradi odtirane Marhe dan Zalog, vu Danih 15 neodkuplyen, Nagonitela Szvojnozt biva. Nego takaj

4-ich kadsze Dug bi zplatil bil, onda y Zalog povernutisze mora, kajti nit Dugu preztajuchemu Szegurnozti treba ni.

§. 49.

Pravda na Povrachek nyegov.

Vu zadnyem Pripechenyu Pravda takaj Dusniku dajesze *na Povrachek* Zaloga gibuchega. Od koje

1-ich Szudiju on, koji y zverhu Duga drugoga podignyenu Pravdu: kajti Zalog gibuchi, koji ischesze, je Duga Prihodek, vre pako Szudecz Dugovanya glavnoga je takaj Szudecz Prihodka.

2-och Tusba vupirasze vu Prol. 5. gdesze vszakomu szvoje povernuti veli, y vu 498. Prichetku §. 2. gde to izto ztavlyasze iz Zapovedi naravzke.

3-ich Akosze Zalog vu Naturi povernuti mogel nebi, onda prihodno y Jednovrednozt proszitisze more: kajti iz 2ae 52. Kvari, prihodno vu vszakoj Pravdi izkatisze mogu. Ali

4-ich Tusitel takaj nikaj ne dobiva, ako szamo Ztran Duga zplatil je, zvan da Ztranam Duga,

Ztrani takaj Zaloga bi szuprotztajale, ali ako Pripad (casus) bi naztal bil, kajti Pripad Gozponu skodi. Ako pako Zalog ni poginul, Dug vendar zplachen je, onda

5-ich Zalog gibuchi zadnyich doszudisze z-Pribolyschiczami zkupa, nego y Pogorschicze nazopetno nameschujusze, kajti nigdo z-Kvarom drugoga vishe imati neszme.

§ 50.

Negibuchi trojverzten je.

Zalog negibucheh trojverzten nahagyasze. Je najmre ali

1-ich *szudbeni:* ovoga chine negibucha, Verovniku, po Egsekuczii, vu Szegurnozt Duga, za dotlam predana, doklamsze vesz Dug ne izplati. Ali

2-och *naredbzki* (legale): ovak zovusze I. Imanya museva, po Vdove vu Ime vdovichke Pravicze, II. Imanya ocheva po Kcherah vu Ime Pravicze ali Chetertke, ali laszne dersana: kajti iz Naredbe Imanya izta po Pershonah oveh szamo dotlam dersijusze, doklam Praviczam ovem zadozta nevchinisze. Ali

3-ich *pogogyen:* koji je Kup y Prodaj obichajni (solennis) Imany negibucheh szamo za Vreme. Od ovoga szad zvekshinum.

§. 51.

Szvojnozt nijeden ne prenasha.

Zalog kajti Szvojnozt neprenasha, zato

1-ich Zalosnik (pignoratarius) Zaloga, nit negibuchega prodati nemre, nitiga vu Donacziu oblechi, koju ako taki on zverhu Imanyih szel

zaloseneh bi zadobil bil, mora vendar ona nistarmanye Zalositel (oppignorans) po Pravde od kuplyenzke nazad potrebuvati, y Zalosnik Jusha, kojega bi stimal po Donaczie da zadobil je, izvan Ladanya poizkati. 1ae 82. §. 3. Szuprotivno

2 och Szvojnik Imanye izto, akoprem vu Ladanyu nyegvem, Zalosnik za vezda, ztajal bi, prodati kruto more: mora vendar ovomu Kupecz Zavezke Zaloga iz punoga obdersati, kajti vishe Pravicz vu drugoga neprenasha nigdo, neg szam ima. Iz Zroka iztoga

3-ich Imanye daruvanyzko vu Zalogu ztojeche, po Donaczii gdo ako zadobival bi, Zavezke ov po dotergnyenomu, Zalosniku daue, dersati takaj nima: kajti Jush dotergnyenoga, dalye od Vremena Dotergnyenya nepretesujesze. Kada pako

4-ich Imanya szvoja Szvojnik onomu, pri kem vu Zalogu ztoje, bi prodaval, vu ovem Pripadu Zalog na Szvojnozt Zalosnika prehaja, y Valuvnik takov (fassioarius) proti Dosheztnikom Valuvitela (fatentis), na Potiranye Fashie Pravdu podisechem, z-Zalogom vishe branitisze nemre, t. j. napervodonezti, da Zalogu Leta josh zishlasze niszu, pred Vanzhajanyu kojeh Imanya nazad imatisze mogla nebi. 1ae 82. §. 6.

§. 52.

Vszu vendar vu Redu Haszen.

Hasznijemanye medtem vsze Zalog na Zalosnika prenasha, vu oszebnom Zalosnik

1-ich szlobodnoszi y onoga oszvaja, koji od Penez na Imanyi lesecheh tekuchi Interesh premagal bi, nitiga nazad povernuti nima. D. 14. p. 139. Zalosnik

2-och takaj dotergnyenoga Kmeta dosheztjuje: zvan da drugach bi pogogyeno bilo. Probl. C. Fekete p. 134. Zalosnik

3-ich mora zalosenaszi Imanya drugomu takaj podzalositi, ne vendar od Vremenaszi dopushenoga na duse, kajti kaj gdo nima, ono nit dati nemre. Zato Vreme dopuscheno, kadasze vre bi zishlo bilo, na Pravdu zalosnu onda Szvojnik t. j. pervi Zalositel Podzalosnika szlobodno potesuje, akoprem Leta, od Podzalositela dana, josh iztekla niszu, niti vishe nazad nepovracha Szvojnik, neg kaj szam bi zdigel bil. Odkud Podzalositel na Obchuvitela (Evictorem) bude pozivatisze imal.

§. 53.

Zaloga negib. Potrebchine bitne.

Potrebchine Zaloga negibuchega vezdashnye* bitneszu ove:

1-ich Predopomenek Zkupdelnikov: ar odvetna jeli za naveke, jeli za Vreme szamo prodavajusze, Zkupdelnike vsze jednako predopomenuti Naredba zapoveda 1ae 60. §. 8. Ako vendar predopomenyen Zkupdelnik Zaloga k-szebi vzeti hotel nije, potlam pako, ako Zalog ov na Fashiu bi premenyalsze, á Fashia ova y pak na Zalog bi prehajala, vu Priliki drugoputnoga Zalosenya, Predopominanya vishe treba nije. D. 6. p. 106.

2-och Da z-Zavezkami nenaredbzkemi Zalog nenatepesze 635: 90. 638: 29. 655: 52. 681: 33. 723: 48. Ar akoprem one, od izte Pravicze nikakvoga Zaloga ne chine, poterlyiv vendar izti Zalog je, ali ne po Tusbe nit Zalositela, koji proti Chinu laztovitomu baratati neszme —

niti izteh Dosheztnikov josh za sivoga Zalositela; kajti sivuchemu nedosheztjujesze. D. 13. p. 81.

* Negda 1) kakgod Fashia, tak y Zalog takaj pred Meztom verevrednem nachinitisze imal je, y zverhu ztavlyenoga takaj Zaloga Piszmo vlaztno vandati, jesze moralo: denesz pod Pechatjum takaj sza. moszvojnum valya 52: 655. 2) Ober Shume frt. 50 takaj Statutszia potrebuvalaszeje; denesz nit ove treba nije. 1ae 63. §. 1. 3) Vishe od prostoga Pieczenenya odvrachati nijeden. Odkupecz moral nije, niti Fiskush Kr. zvan da Privolenye Kr. bi dodano bilo 1ae 83. Denesz Shuma czela, vu zalosnom Liztu ztojecha, kakgod velika odbrojitisze mora, takaj po Fiskushu Kr., zvan da ov josh vu Vremenu, Prepoved bi ztavil bil; ar onda ov szamo Shumu vu Donaczin zapiszanu z-Pribolyschiczami poztaviti ima 125: 647.

§. 54.

Zavezke nenaredbzke.

Zavezke nenaredbzke velijusze one, koje Odkuplavanye ali pretesko, ali chizto nemoguche chine. Takva je vu oszebnom

1-ich koja Zaloga na vishe Let od 32 predavala bi, zvan da Zalog bi naplachni bil (Inscriptio). Kajti izti Valuvash naplachni ztoji. D. 5. p. 106., ali zvan da Shuma nova bisze zdigavala, vu kojoj Priliki, y pak Let nekuliko dati mochi je. D. 7. p. 106. Medtem vu Pravdi zalosne *Pogodba privekshavlyivna* (contractus auctionalis) onda zahichujesze, ako Shumu novu Tutor ali Vdova bi bili zdignuli, Obtuseni pako Potrebochu pokazati mogel nebi. D. 20. p. 115.

2-och koja Dosheztnikom pod Byrshagom bi prepovedala, proti preszudlyivomu Zalogu Pravdu podignuti. D. 2. p. 105.

3-ich da z-iztemi Penezi Odknplavanye naj biva, koji Zalositelu odbrojeni biliszu D. 10. p.

107. kajti zadozten je Novecz koji god tekuchi, szamo da Vrednozt Penez Vremena onoga povernesze. D. 1. p. 150. D. 10. p 107.

4-ich Da odkupiti Imanye naj ni szlobodno, dok' Zaoztavki (restantiæ), pri Kmetih josh nahagyajuchisze, vszisze nepobereju: ar bisze mogli y navlasz nakuplyevati, za napraviti Odkuplavanye ali pretesko, ali nemoguche. D. 10. p. 107.

5-ich Ako vu Lizt zalosni Shume bi poztavlyalesze, koje vendar Zalositel nigdar dobil nije. D. 13. p. 108.

6 ich Da Odkuplavanye z-laztovitemi Zalositela Penezi najsze zvershava.

7-ich Da z-neobdersanem Odkuplavanya Vremenom Leta znovich naj techeju.

8-ich Da Zalogi zkupnezvezani na jenput najsze odkuplyuju: ako vendar Zalogi od vishe Pershon vu razluchneh Shumah ladani t. j. Zalogi zkupnezvezani, Zalositel nekomu za odkupiti tak bi odpuztil bil, da ov nye vsze zkupa vu laztovitoj Shumi ladal bude, Odpuztnik (cessionarius) takov szebi to kruto more pripogoditi, da Odpuztitel (cedens) od Odpuztnika Imanya izta szamo vsze zkupa odkupiti bude mogel. D. 3. p. 106.

§. 55.

Zavezke naredbzke.

Szuprotivno Zavezke szledeche naredbzke jeszu:

1-ich da Odkuplavanye za zpunyenemi 32 Leti, ali josh predi, na Zpodobu Zaloga szudbenoga, kadgod Zalositelu rachiloszebi, naj szlobodno je

2-och pred pobranem Szadom jeszenzkem

da Imanyasze odkupila nebi: ar Interesh od Penez Zalositelu odbrojeneh Zalosnik, ne vu Penezih, nego vu Szadu dobiva, kojega nit zgubiti on nemora, niti takaj Zavezka ova Odkuplavanye pretesko ne nepravlya.

3-ich Opominanye Odkuplavanyu dabisze naj pred poshilyalo ali pred Meszezov tri, ali shest ali Leto czelo.

4-ich Da odkuplyujuchi Szada po Zalosniku josh nepobranoga, na Ztran Zalosnika, na Mezto vu Liztu zalosnem odlucheno, z-laztovitemi szvojemi Ztroski, y Klakum szvojúm zkupzvasati naj bu dusen. Nit ova Zavezka Odkuplavanye ne pretesa.

5-ich. Ako kada Zalositel Imanya-izta, ali na vishe Let, ali vu vekshoj Shume zalositi bi nakanil, da onda Zalosniku Pervocha naj bu. Ne prechi vendar Zavezka ova Zalositela, Imanya izta komugod za naveke prodati. D. 26. p. 116.

6-ich Da Priholyschicze Zalosniku nazadsze naj povernu: kajti z-Kvarom drugoga bogateshi poztati neszme nigdo.

7-ich Da za potrebna, koja szudil bude, Ztanya, Zalosnik naj szlobodno podise. D. 25. p. 116.

8-ich Dasze vu Imanya poztavlyeni Novczi najenput, naj povernu. D. 3. p. 106.

§. 56.

Pravde Zalogu neposzebne.

Pravde iz Zaloga jednészu, koje y Pogodbe druge poragyaju, med oztalemi

1-ich *na Izpunyavanye:* ova y Dosheztniki podichi mogu (§. 14).

2-och *Iz Neprijemlyivozti:* ovu podichi Plemenit vszaki more 715: 23. D. 1. p. 193.

3-ich *Dosheztlyiva:* vu kojeh Zavezke prihodno zahitisze prosze, kajti bi zalosena bila Imanya ali zaveruvana (fideic.) ali po Tutoru, ali Kuratoru pupilarzka prez doztojnoga Zroka, ali Imanya josh nerazdelyena, prez Privolenya josh nerazdelyeneh Bratov — ali kajti od neprijemlyivoga Zalog bi nachinyen bil.

4-ich *Na Potiranye* iz Bludnozti, Prevare, ali Ztraha. Podiseju Valuvitel jedini, Dosbeztnikom pako vu iztom Pripadu na Potiranye Zavezkov szamo Pravda dajesze. D. 13. p. 108.

§. 57.

Nyemu laztovite 1) na Prenashanye Zavezkih.

Zalog laztoviteh takaj szebi Pravdih ima kojeszu 1) na Prenashanye Zavezkov zalosneh 2) na Potiranye oveh, 3) na Odkuplavanye Zaloga. Okolo perve zapameti

1-ich da je Pravda poterlyivna, vre zaradi zamugyenoga, vre nepazenoga Predopominanya. Temelyisze vu 1ae 60. iz Krepozti koje takaj pri Zalosenyu odvetneh Zkupdelniki predopomenuti morajusze, ter Senzke y Mejashi Pravcizu predopomenuti, y pak imaju §. 31. Ovi anda y Senzke iz ne pazenoga, Zkupdelniki pako iz zamugyenoga Predopominanya proti Ladavozu poszluju.

2-och Szudecz je Vioze-Komesh, ali Veliki Szudecz varmegyinzki, poleg Vrednozti Podloge pravdene; ali Ztol kotarzki, kada Imanya vu vishe Varmegyiah lesala bi: Imanyih pod vishe Kotarov ztojechich Tusitel Ztola kotarzkoga szamszi zebira. Predi toga Ztol oszminzki Zaloga vu vishe Varmegyiih lesechega szudil je. *ond.*

3-ich Ako pod Techajem Pravde ove Imanya Zalositelu nazadsze bi povrachala, Pravda ova

onda preztaje D. 17. p. 114. kada pako pod Techajem Pravde izte, Pogodba druga zaradi zdignyene Shume nove ztavlyalaszebi, onda ova, kakti od izte Pravicze nikakva, dasze zahiti, proszitisze ima. D. 9. p. 107.

4-ich Za Tusitelztvo zadobiti — Zkupdelnik, Imanyih Odvechtvo, y szvoje Zkupdelnichtvo — Senzke kervnoga Veza, y Imanyih Odvechtvo — Mejashi jedino Szuszedztvo pokasuju. D. 27. p, 116. Vu Dugovanyztvu pako Zkupdelnik, da opomenyen ni bil — Senzke, ali Mejashi, da opomenuli zaizto jeszu, probuvati imaju. Ztem

5-ich Zalog poteresze, y Zavezke zkupa na Tusitela preneszusze, Zalosnik pako Shume szvoje na chizto poztavlya, doszugyene prijemlye, y za prijemlyenemi ovemi vszemi, y ne drugach iz Imanyih vanzhaja. Pozivanye na vekshi Szud izvan Ladanya biva. 807: 9. §. 5.

§. 58.

2) *Na Potiranye oneh.*

Druga Zalogu laztovita Pravda je *na Potiranye Zavezkih zalosneh.* Od ove znaj:

1-tch Odkuplavanye zkupzvezanoga Zaloga *poglavito*, *prihodno* pako Zavezkih Potiranye, vu jednoj izti Pravdi, zkupa poizkati, pretitoga mogloszeje, kajti tak jedno, kak drugo na Szud oszminzki je zpadalo. D. 37. p. 118. Denesz Tusba takva nedajesze, kajti Odkuplavanye od Szuda oszminzkopa proch je vzeta chizto, Potiranye pako Zavezkih Szudu oszminzkomu zaoztalo je. 807: 9. §. 4. Szuprotivno

2-och Potiranye *poglavito*, Odkuplavanye pako *prihodno*, denesz takaj, zkupa izkatisze mogu: kajti poleg Obdersavanya Dvornoga (pra-

xi curiali), za potertum Zavezkum, na Odkuplavanye vszevdily prehajasze. Ako vendar Leta Zaloga naredbzka, josh zishla bila nebi, onda Zalog ne potirasze, nego na naredbzki szamo Ztalish poztavlyasze, ter Odkuplavanye do Vanzhajanya Let odvlachujesze. D. 13. p. 108. Ar dotlam Zavezke ali ne zpunesze, alisze ne poteru chizto, Pogodba ztoji D. 2. p. 1. Vre pako Zavezka do naredbzkeh Let, nenaredbzka nije, zato nit chizto potretisze nemre, nego Leta prekoredna, na naredbzka, jedino preztavlyajusze. Medtem

3-ich za Tusitelztvo, pokazati imasze Zkupdelnichtvo, y Odvechtvo, kajti od zazkerbneh szlobodno je Odregyivanye. D 8. p. 107. Vu Dugovanyztvu, preteplyesze Naredbztvo, ali Nenaredbztvo Zavezkih, koje kadsze dokase, Pogodba onda poteresze, y na Raztavlenye (liquidationem) potlam preztuplyujesze, iliti da Shume szvoje probuje, Obtuseni primarjasze.

§. 59.

5) *Odkuplyenzka trojverztna, vu ne malemszi zpodobna.*

Pravda *odkuplyenzka*, trejta je Zalogu laztovita. Je pako trojverztna: jedna opomenyzko odkuplyenzka — druga raztavenzko odkuplyenzka — trejta prozto odkuplyenzka velisze. Vszem trem ovem zkupnaszu *

1-ich Szudecz.
2-och Pokaz Tusitelztva.
3-ich Pokaz Zaloga.
4-ich Shum Raztavlenye.
5-ich Da Ztroski pravdeni vu nijednoj nedopitajusze. D. 11. p. 200.

6-ich Na vekshi Szud Pozivanye od Shedrie, ali Ztola kotarzkoga, da *izvan* Ladanya biva. 807: 9. §. predz.

* Opominanya Predposhilanye vszakoj odkuplyenzkoj Pravdi, ar prozto odkuplyenzka ono netrebuje, zkupno nije; kojem pako predposhilyasze, Prepisz Lizta zalosnoga, ne zadnyieh iz Bitnozti, za bolyshe vendar Bivanye, vszigdar zpametno k-nyemusze prilase, za vputiti Zalosnika, da Zavezke Zaloga vresze vsze doshleszu.

§. 60.

Razluchen nije I. Szudecz.

Szudecz na Odkuplavanye Zaloga szamo proztoga jeden izti vszigdar je, varmegyinzki najmre 729: 35. ne pako zkupzvezanoga, koga szudi vre varmegyinzki, vre kotarzki Szudecz* (predi toga oszaninzki), kada najmre Imanya, ali vu vishe Varmegyiah lesala, ali Razdelenye Shume bi podlasalo: ar Varmegyii nit vu drugu Varmegyiu, nit vu Razdelenye Shume Oblazti nije. D. 10. p. 200. Anda vu oszebnom

1-ich Ako taki na jedenput, y akotaki poleg jednoga Lizta, Imany vishe jesze zalosilo, y ako taki ova vu vishe Varmegyiah bi lesala, ako vendar Imanye vszako Shumu szvoju zasze poszeb y razlichito zapiszanu ima, kakov *Zalog prozti* velisze, za Odkuplavanye Zaloga takvoga Szucza kotarzkoga treba nije: ar Oblazt varmegyinzku, prekorachajuche Shume Razdelivanye ne podlase, nego Pravda pred vszakum Varmemegyium podichisze more, t. j. Szuczem dosheztlyivem, poleg Podloge pravdene razluchnem 729: 35. Ako pako

2-och Zalog bi zkupzvezan bil, jeli zpervincze vre takov, ali takov keszneje bi poztajal, po zdignyeneh na vsza Imanya vu obchinzkom,

iliti tak Shum noveh, da kuliko Imanye vszako vu oszebnom szlisha, znalosze nebi D. 6. p. 111. Zalog takov akotaki vesz na jenput bisze odkuplyeval, ako vendar Imanya vu vishe Varmegyiah jeszu, ne na Varmegyiu, nego negda na Szud oszminzki, denesz pako na Ztol kotarzki zpada, kajti Varmegyii jednoj vu drugu nikakve Oblazti nije. D. 10. p. 200. Szuprotivno

3-ich Zalog zkupzvezani Varmegyie jedne, ako vez na jenput odkuplyujesze, Varmegyiu szlisha, kajti Razdelenye Shume ne podlase. Kada pako

4-ich Zalog zkupzvezani, premda vu jednoj Varmegyii lesal bi, ne vesz, nego zmed Imanyih z-jednum Shumum zkupzvezanih jedno szamo, bisze odkuplyevalo, Pripad ov (zvan da za Imanye ako taki szamo jedno Tusitel Shumu czelu bi ponujal D. 36. p. 118.), razdeliti Shumu potrebuje, y zato pred Ztolom kotarzkem Pravdu podichi, Tusitel imal bude. Mora vendar Imanyih 'takaj drugeh Ladavcze vsze pozvati, ar prez nyih, kuliko na vszakom Imanyu Penez kladnoztno lesati more, zeznati mochi nije. D. 35. p. 118.

* Kad Imanya vu vishe Kotarih bi lesala, Ztola kotarzkoga zebrati ovoga ali onoga, na Volyi Tusitela ztoji. 807: 9. §. 4.

§. 61.

Jednako barache II. Tusitelztvo.

Niti vu Tusitelztvu, Pravde odkuplyenzke ne razluchujusze. Ar vu vszakoj ono Nachinom jednakem zadobivasze, t. j. pokazuch Szlobodu Odkuplavanya. Vu oszebnom

1-ich kad Tusitel nije szam Zalositel, nego Dosheztnik nyegov, takov Jush Dosheztja, t. j. Kervi y Pravicze z-Zalositelom Zkupnozt dokazati ima. D. 2. p. 199. Ako je

2-och Ztranzki: takov napervodonasha Fashiu, t. j. Pravicze za odkupiti szebi vchinyeno Odpuschenye: y da Odpuztitel Veza Kervi, y Pravicze z-Zalositelom ima, ali da Odpuztitel szam Zalositel je. D. 7. p. 111.

3-ich Fiskush Kr. na Mezto Rodo-Veza, Dotergnenye, ali Nevernozt Zalositela, ali ovoga Odvetka pokazati mora. Iae 27.

§. 62.

III. Pokaz Zaloga troja zadersavajuchi.

Po zadoblyenem Tusitelztvu Ztranke na Dugovanyztvo prehajaju: vu ovem, kojagod Pravda odkuplyenzka tiralaszebi, da Imanya na Pravdu zpelyana zaizto Tusitela Zalogszu, pokazati morasze. Anda probuvati imasze

1-ich Zaloga *Iztinztvo* (realitas.), t. j. da Imanya pravdena, ali Tusitel szam, ali on, chiji Dosheztnik Tusitel bi bil, ali Odpuztnik, vu Zalog zaizto poztavil je D. 7. p. 111. D. 2. p. 199.

2-och Zaloga *Dovalivanye:* t. j. od Vandavka zalosnoga Lizta, poleg kojega Pravda teche, tija do Tusbe nazochne, Dosheztnikom Zalositela da Imanya Pravdi podlosena, nazad dana niszu nikad. Ovo Dosheztniki szamo Zalositela probuvati imaju. D. 8. p. 112. Ter nit ovi vu Redu.

3-ich Zaloga *Kajztvo* (quiditatem), t. j. Zaloga z-Ladanyem Obtusenoga Zkupzparenye: ar drugach Szudecz niti kaj ztanovitoga doszuditi, niti znati nemre, kuliko, kaj, y gde po Egsekuczie predavati bi imal. D. 12. p. 201. D. 2. p. 199.

§. 63.

Proba 1) *Zaloga Jztinztva.*

Zaloga Iztinztvo probujesze z-szledechemi Nachini

1-ich z-pervodobnem zalosnem Liztom: ako vendar ov vre ztar bi bil, y to bi vandohajalo da tak pred, kak po Zalosenyu Imanya po drugom, y ne po Pogoditelih ladalasze jeszu, vu ovem Pripadu, iztoga Lizta vu Chin Zpelanye, t. j. Imanyih Predavanye k-tomu probuvati morasze. D. 19. p. 202. Kaj i mogel je Zalog takaj pri szamem Piszmu zaoztati, prez da Imanya y kad bi predana bila.

2-och z-Vanzpiszi Kaptolomzkemi (transumptis) Lizta zalosnoga, to ochitujuchemi, da Pervopisz nyegov med verevrednemi Valuvashev Falati jesze bil nashel. Ar akoprem Vanzpizki takvi vu Pravdi iz Jusha bi nezadoztni bili, kajti vendar vu Pravdi zalosne ne Jush, nego jedini Chin Zalosenya pokazatisze ima, zato za napervodoneshemi po Tusitelu takvemi Vanzpizki, ako Obtuseni Titulusha Ladanya szvoga, drugoga zpelyati znal nebi, Imanya odpuztiti, y Shume szvoje raztaviti bude moral. D. 10. p. 112.,

3-ich z-proztem Prepiszom Lizta zalosnoga da szamo Tusitel z-jednem josh priszesnem Szvedokom k-tomu obzkerblyen je, koji valuje, da Lizta pervopisznoga videl, y chtel je, y z-ovem da Prepisz chizto jednak je. Ar Protivnik Probu ovu preobladati nemoguchi, ali na vanpovedati Titulusha Ladanya szvoga, ali na Raztavlenye primarjasze. D. 1. p. 29.

4-ich z-Liztom *privekshavlyivnem* (auctionalibus) z-kojem Tusitel probuje, da nyemu Obtuseni Shumu novu k-perveshoj pribrojil je. Zvan da Obtuseni bi pokazal, da on ali Pregy nyegov

nemorano. y po Bludnozti bi nyu izplatil bil, drugoga Titulusha Ladanya szvoga napervodonashuch, y ovoga dakazajuch D. 9. p. 112.

5-ich z-Liztom odpuztlyivem (cessionalibus) po Krepozti, kojega Odpuztnik od Tusitela, ali Pregya nyegvoga szlobodu dobil je, Imanya vezda pod Pravdum, za onda pako vu tugyeh Rukah ztojecha, zasze odkupiti: nego Odpuztnik vu Ladanye dozpeti je moral. *ond.*

6-ich z-Szvedochanztvom chlovechanzkem — vu pervesheh Pomenykanyu ober Let 60. nedopuschenem — takveh, koji y videli y chteli Lizta zalosnoga jeszu 1ae 47. 2ae 27. §. 4. 625: 53. §. 4.

§. 64.

3) *Dovalivanya vu Redu nepotrebnu.*

Okolo Zaloga Dovalivanya chizto dobro (*Anonym. Vien. p.* 61.) v-Pamet jemlyesze

1ich Da Tusitel takov, koji tak Lizta zalosnoga vu Chin Zpelanye probuvati, kak iztoga Lizta k-Ladanyztvu Obtusenoga more prizpodobiti (fundo adplicare) od Probe Dovalivanya prozt biti mora: ar za ov Pripad od Probe izte Naredbe nashe muche, vu oszebnom 1ae 82. D. 18. p. 114. D. 19. p. 202. anda nyu za Pripad izti opraschati szudijusze, y zaizto jeli ne za Tusitela takvoga Poufanye ztoji, da Zalog josh doszad odkuplyen ni? Vre pako nad Protivnikom ne lesi ne Poufanye zatreti? Anda Obtuseni vu iztom Pripadu, Ladanya szvoga Titulusha drugoga napervodonezti, y ovoga dokazati da ima, ali na Raztavlenye da prehajati mora, je odperto*.

2-och Dasze to potrebuvati nemre nikak, da Tusitel, kad Dovalivanye pokazati bi imal, to

onda vu oszebnom naj probuje, da prichemeshi od pervoga Zalog Prijemavcza, tija do Ladavcza vezdashnyega, Titulush Ladanyztva premenilsze ni nigde, nego da vu jednem iztom Zalogu Imanya po vszakem, zmed oveh Ladavczu dersalasze jeszu. — Ar zadozta je, ako Dovalivanye od perve; do zadnye Ruke, vu kakvemgoder Imenu vre' ono najsze bi pripetilo, pokasesze, t. j. da od pervoga Prijemavcza pochemshi tija do Vremen vezdashnyeh Imanya nikad k-Rukam zalositelzkem nazad povernulasze niszu. Ar

I. D. 19. p. 202. okolo Dovalivanya onu szamo Probu potrebuje, da poleg zalosnoga Lizta on, komu Zalog valuvalszeje, vu Ruke szvoje Imanya zaizto je prijel. to pako k-tomu takaj ne potrebuje, dasze y to naj bi probuvalo, da nijeden zmed potleshnyeh Ladavczev vu Imanya po Nachinu drugem ztupil nije.

II. Nachina po kojem vszi Ladavczi potleshnyi Ladanye dobiliszu, jeli po Krepozti Zaloga onoga, koji pervomu Prijemavczu jesze chinil, ali po Nachinu drugem, to Tusitelu pokazati, chizto nemoguche je, vre pako na nemogucha Dusnozti nimajusze. Prihaja

III. da Tusba odkuplyenzka dajesze Predzalositelu takaj, proti Podzalosniku — vre pako ov Imanya pod drugem Zalogom dersi, t. j. iz Zaloga Podzalositela.

IV. Da Tusba odkuplyenzka niti proti takvomu Ladavczu neprechisze, koji Imanya iz Valuvasha, szebi po Zalosniku nachinyenoga dersal bi: ar Valuvash takov, vu Tusbi odkuplyenzki dasze zahitsuje, prihodno proszitisze more. Anda Proba, da Titulush Zaloga pervi, pri nijednem od potleshnyeh Ladavczev primenilsze ni, niti potrebna nije, nego neg to probuvati je zadozno, da Imanya Zalosniku pervomu ali nyegvomu jeli

Odvétku, jeli Napeldníku nikad doszad josh izplachena niszu.

* Miszel ova nasha obztaja takaj poleg protivitisze videcheh Odkrajany, D. 3. p. 32. D. 2. p. 199. Ar Odkrajanya ova Vechnicze Kr. jedino na Pripad on mogu zpadati, kada Tragi odkuplyenoga vre Zaloga odpiraliszebi. Kajti drugach Odkrajanya ova zadnyesha, niti z-Odkrajanyi perveshemi; niti z-1ae 82: szlagatisze mogla nebi, na koju vendar Naredbu Odkrajanye zadnye pozivasze.

§. 65.

3) *Kajztva.*

Vre od Prizparenya Zaloga k-Grundtu Obtusenoga. Ovo prez Znanya Zaloga *Kajztva** nikaksze zvershiti nemre. Anda potrebno je, da probujesze

1-ich Zaloga *Kulikocha* : kada najmre ischesze ne czelo Imanye, ali Predium; nego nekuliko szamo Seshiih, onda kuliko Seshiih, zaloseno je, pokazati treba je. D. 2. p. 199.

2-och Zaloga *Kakvocha* : t. j. kakveh Seshiih je vu Zalog dano, jeli czele, jeli pol, jeli cheterta szamo Ztran od Seshie one bileszu, koja Dobrochinztva zvanhisna oneszu imale, y vu kojem Ztalishu bila je vszaka Zaloga Ztran.

3-ich Zaloga *Lesalische*, iliti Szuszedztvo vszake Seshie, na vsze Ztrani Szveta. D. 12. p. 201.

* Proba Zaloga *Kajztva* za Leti 32 preteska, kesznejе josh pako tija y nemogucha poztaje, k-tomu teseshi Pokaz Ztroskov takaj veksheh potrebuje, zato chizto zpametno biva, ako Proba Kajztva, ako ne vu izti Zaloga Lizt, naj menye da kakti Prilosek zalosnomu Liztu priversesze, okolichneshi Zaloga Popisz, koji zvan Kulikoche, Kakvochu takaj Zaloga vu naj menyshih nyegvih Ztranah y Lesalische nyegvo na naj vidlyiveshe razszveschuje. z-Nachinom takvem y Trudi y Ztroski prisparajúsze; y Proba takaj zadoztna pri Rukah bude.

§. 66.

IV. Raztavlenye Shum visheverztneh.

Za dokázanom Zaloga Kajztvom, zvan da Obtuseni probuje, da Zavezke josh nekoje Odkuplavanyu pache, ovo izto dopuschasze, y Obtuseni k-Raztavlyenyu Shum szvojeh prisalyujesze, t. j. da vsze one Shume naj probuje, koje ne szamo vu Imanya poztavil, nego y vanzplachati dajusze. Szim zpadaju

1-ich Shuma, koju vu Vrémenu Zalosenya Zalositel je zdigel; 1ae 103.

2-och Shuma, vu Ime dopuscheneh Let noveh dana. Ali Obtuseni Haszen iz nye imanu pokazati ima, kada Shumu privekshlyivnu zdigel bi bil, ali Tutor; ali Vdova, drugach nyu Obtuseni nazad ne dobiva, Vdova vendar; ali Tutor od Povrachka neoszlobagyajusze, kakti Kvara Zrokí. D. 21. p. 115.

3-ich Kaj Zalosnik mezto Zalositela zplatil je v. P. Miraz, Prineszek, Cheterťka 1ae 103.

4-ich Kaj na Pravdu jeli na Zkladnozt D. 38. p. 118. jeli mejashnu, jeli drugu, ali vu Izmerenye Grundtov Zalosnik hasznovito van je dal. D. 11. p. 45.

5-ich Penezi na Podigavanye Ztan potroshheni; ali vu druge Pribolyshicze. Za ova vanzpelyati, Zaloga predanoga Ztalish znati treba je, koji kajti iz Popisza Zaloga jedinosze bi zpoznaval, zato iz ovoga takaj Zroka z-zalosnomu Liztu on; naj hasznoviteshe pridrusujesze.

§. 67.

Okolo Povrachka Shume I. zalosne.

Okolo ovoga vu Odkrajanyih Previszoke Vechnicze Kr. nahagyajusze:

1-ich Ako vu Medvremenu zalosnoga Ladanya, iz Zaloga nekaj bi odpalo bilo, zaradi chesza Zalog vu czelochi szvojoj povernutisze mogel nebi, vu Pripadu ovem iz Shume takaj zalosne poleg Zkladnozti Odrachunanye biva. D. 5. p. 199.

2-och Ako nekaj zaradi prikazane Podlosnozti, nekaj zaradi Valuvash naplachni (Inscriptionis), Gozpon od Podlosnika szvoga Shumu koju, bi zdigel bil, prez napiszane Razluke, kuliko nad vszakem Dobrochinztvom bi lesalo — onda Gozpon na Odkuplyavanye pred V-Komeshem, ali Szuczem varm. Pravdu podigavajuchi, oszlobogyenomu Shumu czelu povernuti ima, Tajti Razdelyivanye Shume Oblazt V-Komesha, y Szucza varm. prevasuje. D. 9. p. 200.

3-ich Shuma, akoprem himbeno zapiszana, czela vendar izplatiti morasze, zvan da predi poteresze. D. 13. p. 108. D. 3. p. 111.

4-ich Kada y Fela, y Broj zavezanaszu, Penezi onda tak vu Broju iztem, kak vu Feli izte povernutisze imaju, akoprem Penezov Vrednozt od potlam jeli povekshala, jeli pomenyshalasze bi. D 30. p. 117.

5-ich Akoprem Fela, ne vendar Broj Penezov zavezalszeje, onda y vu drugoj Feli Szrebra ali Zlata, Shuma odvernutisze more poleg Vrednozti Vremena, vu kojem Shuma je doblyena. D. 1. p. 150. Ako pako

6-ich niti Fela zavezana nije, onda szamo Vrednozt Czekinov y Skud jemlyesze poleg Vremena* onoga, vu kojem poszugyeniszu. *ond.*

* Vu oszebnom Skude czeszarzke pred L. 1693 poszugyene vu fr. 1 kr. 30 Czekini pako vu fr. 3 jemlyusze: ar ztopram Leto ovo one na fr. 2. ovi na fr. 4. zdigliszusze. *ond.* Vu Dvojmbe jeli czeszarzke, jeli druge koje Skude bileszu, Skuda vu fr. 1. y Dinyarih 50. vzimlyesze. D. 32. p. 117. Forinti neražlu-

cheni, jéli Rájniski, jeli Vugerzki danISZu, y ovi jeli od Kr. 50. jeli 51. jeli 45., onda od Navade Mezta viszi, gde Pogodbasze je ztavila, vu kojoj Czeni vzetisze bi imali. D. 34. p. 118. Denesz Forintov szamo Fela jédna je od fr. 60. 807: 22. §. 7.

§. 68.

2) *Poztavlyene vu Ztanya.*

Med Predverski Raztavlenya takaj Ztanya* nahajajusze od Zalosnika poztavlyena, koja vendar vu oszebnom, y vu kojoj Czeni, znaj:

1-ich ako szamo do Shume koje laztovite, Ztanya poztaviti mogel je, onda ona Zalosniku ako taki bi y na vishe doshla bila, vendar szamo vu dopuschene odkuplyujusze: ar Pogodba Naredbu ztavlya.

2-och Ako Ztanya poztaviti Szloboschina ne k-Shumi, nego k-Haszni privezalaszeje, onda Zalositel hasznovita szamo izplatiti imal bude, ne hasznovita pako Zalosnik porushiti, y vsze Ztvari Podertine domovszi odpelyati dati more, na kuliko vendar prez Kvara Ztany oneh, koja vu Vremenu Valuvasha vre ztalaszu, to bi biti moglo. D. 25. p. 116. To izto

3-ich y ondasze obdersava, kada Szloboschina Ztanya poztaviti izravensze bi prepovedala: ar Zadersanyka, koja Czilyu, iz kojegasze Imanya kupuju, protivisze, za neztavlyenu dersisze. Ako pako

4-ich Ztanya poleg Volye szvoje, kojagoder podignuti Dopuschenye Zalosnik imal je; onda vsza y szlednya Zalositel odkupiti mora, ako taki zato szamo bi bila poztavlyena, dasze Odkuplyavanye pritesa: ar Pogodba y pak Naredbu chini. *ond.* Zvan da ali za Leti Zaloga, ali pod Pravdum, nehasznovita bisze bila podignula;

kakva odkupiti treba nije: kajti niti Pogodba za Leti zpunyenemi Moch vishe nima, niti pod Pravdum, Licze pravdenoga Dugovanya premenyati, nedajesze.

* Vu Shumu Preczenenya Ztany neztuplyeva I. Czena Ztvarih ii... ,eh iz Imany zalosenėh, kajti Szvojnozt takveh vszigdar poleg Zalositela bila je. D. 12. p. 46. II. Ztroski vu Zachuvanye Zaloga napravlyeni: ar ovi potrebni biliszu za preprechiti Pogorschicze, koje Zalosnik Zalositelu nazopet nadomescha zato, kajti Zalog vu onom iztem Ztalishu, vu kojem prijet je, povernuti morasze, iz izte Pogodbe. D. 4. p. 45. D. 16. p. 201.

§. 69.

3) *Vu Melioraczie.*

Od kada Zalog ne vu bolyshem, nego vu onom szamo iztem Ztalishu nazad dojti imal bi, vu kojem doblyen je, zato zvan Ztany josh y *Pribolschicze*; nego z. Ztroski szamo napravlyene Zalosniku, Odkuplyavecz povernuti mora. D. 5. p. 45. Kaktiszu

1-ich *Kerchevine*, ili nehasznoviteh Sivicz ali Germja, iz Poraschenya kojeh Loza nedobivasze, Zaterenye, ne pako Loze Poroblenye.

2-och *Podoranya*, ne vendar hasznoviteh Szenokosh vu jalova Polya, Szlapom, Povodnyam, Zverinam, Pticzam podversena, zaradi chesza nit Szlamasze bi dobivala, gde drugach poleg Potekavanya Vod, med Lozami naj bolysha, y vu Obilnozti Trava raszla je.

3-ich Drev szadovneh, ali Terszjih *Zaszagyenye*. D. 8. 9. p. 45.

4-ich Puztoszelin *Naszelenye*. D. 6. p. 45. Ako vendar vu Vremenu tekuchega Zaloga ali povmerli nekoji, ali iz Podlosnozti vanzpuschalisze, ali drugam kam bi odishli bili, na Mezto

oveh naztanyeni drugi Zalositelu oztaju, zvan da iz drugeh Zalosnika Imanyih bi preztavlyeni bili, ar takve ov y pak vu Imanya szvoja nazad odpelyati more. D. 16. p. 201.

§. 70.

Poszebnozt Pravde I. prozto Odkuplyenzke.

Vszaka odkuplyenzka Pravda, takaj y szvoju ima Poszebnozt, ter prozto odkuplyenzkoj ona je, da Predopominanya szudbenoga ne trebuje, akoprem onoga nit nezahichuje. Anda

1-ich ako taki Zalositel Opominanye predposzlati hotel nebi, vendar prozto odkuplyenzku Tusbu podichi mahom more. Ovu ne vu Naredbe Predopominanye potrebujuche, nego od Odkuplyavanya obchinzko govoreche, vu oszebnom vu 1ae 82. temelyiti treba je More vendar Zalositel

2-och ako hoche, Predopominanye jeli prijatelzko, jeli y szudbeno, takaj predposzlati, y vu ovom potrebuvati to; da za Poszel Raztavlenya Shum, Zalosnik Vreme, obodvoji Ztranki prilichno, naj bi ztavil. Vu ovem

3-ich Zalosnik Shume szvoje razszveschuje, Odkupecz nye Zalosniku povernuje, y za prijetemi ovemi Penezi ov zatem Zalosniku Imanya izruchuje.

4-ich Kadsze Opomenek prez Haszne bi predposhilyal, Tusba nit onda prozto — odkuplyenzka podichi neprechisze, ar terpisze takaj prez nikakvoga predposzlanoga Predopominanya. D. 2. p. 110.

§. 71.

II. Opomenyzko - odkuplyenzkoj.

Pravda opomenyzko - odkuplyenzka szupro-

tivno Predopominanye szudbeno potrebuje, ter ovo z-Shumum czelum predposzlati imasze, koja vu Vremenu Valuvanya Zaloga je prijeta bila. Da pako Prepisz takaj zalosnoga Lizta Opomenyku pridajesze, to ne iz Bitja, nego za bolye biti szamo biva. Na takvo Opominanye

1-ich akosze Predopominanyu bi zadozta vchinilo, t. j. ako Peneze ponugyene predopomenyeni zdigel, y Imanya Zalositelu nazad bi povernul, onda Pravda znikne vsza. Drugach pako

2-och Penezi poleg Szucza predopomenujuchega oztavesze, y zaradi vernoga Chuvanya oneh, po znajgyenem keszneje Krivczu, Penez izteh Dvajszetka, nyemu ide 638: 31. §. 2. K-tomu sze

3-ich od Szucza iztoga, szvedochni zverhu predszlanoga Opominanya Lizt, vanznimlye, y poleg ovoga poszle Tusba *opomenyzka* podisesze, vu kojoj ne szamo potrebujusze Imanya nazad, nego y vu Kastigi naredbzkoj obszuditisze Obtuseni proszi zato, kajti prez Zroka pravichnoga ponugyenu szebi Shumu zdigel nije. 2ae 24. §. 4. 7.

§. 72.

Shuma z-vekshinum z-Kvarom ponujasze.

Zrokov naredbzkeh, za ne zdignuti ponugyene Peneze, kadih vishe je, *Kvar* pako *Dvajszetke* kajti, Prepadavecz vu Pravdi, bi podnashal — Pravda opomenyzka zato dasze nezpamet. no ne pochme, dobro chizto szvetujesze. Peneze pako zdignuti ne primarjaju Zroki ovi.

1-ich ako Penezi pri Rukah Szucza opomenujuchega bili nebi. D. 1. p. 7.

2-och Ako Shuma menysha bisze ponudila od one, koja vu Liztu pervem zalosnem napiszana ztoji. 647: 125. §. 1. Zato vu Kastigu

vszikak prepadasze, ako Shuma Lizta pervoga vzelasze nebi, zato szamo, kajti Shuma pribrojlyivna (auctionalis) takaj ni bila ponugyena. Ar iz pozvane ove Naredbe Shuma szamo ona, ponuditi imasze, koja vu Vremenu ztavlyenoga Zaloga podana je. Odkud ako Zalosnik ober Shume ove, josh y drugu koju potrebuvati imal bi, to izto vu Vremenu Opominanya ochituvati mora. D. 24. p. 116.

3-ich Akosze Pribolschicz Domeschenye obechalo nije. D. 17. p. 201.

4-ich Akosze vsze Zavezke josh izpunile niszu D. 2. p. 1. akoprem nenaredbzke: ar Zavezke ali zpuniti, ali potretisze imaju. D. 3. p. 111.

5-ich Ako Zalog tak ochivezten bil nebi, da Imanya, prez obilneshega Razvigyevanya, na szamo Opominanye, taki odpuztiti, bisze mogla. 2ae 24. §. 6.

6-ich Ako Leta iztoga Szad, josh pobran bil nebi, kajti Interesh, kojega Mezto, Szad iz Imanyih dohagyajuchi dersi, od Shume Zalositelu nabrojene, Zalosnik zgubiti nije dusen.

7-ich Ako opomenujuchi Friszesnik (Juratus), od pervoga Orszaga Szucza (Jud. R. Ord), ali Mestra Naruchenya (commissionem) ni imal. Ar prez Komishie Szudecz opomenujuchi za Pershonu nevlaztnu (privat.) dersisze; nevlaztna pako Oszoba, jedna vu drugu, nikakve Oblazti nima. Medtem gledech Szucza varm. (Judlium) y Juraszora Komishie vishe nikakve, denesz treba nije. 1807: 8. §. 6.

§. 73.

Prez Zroka nezdignyene Kastiga.

Zrok zmed oveh nijeden, akosze dati mogel

nebi, Tusitel onda Imanya zabztuny dobiva vu kakvemgoder Zalogu lesecha 2ae. 24. § 4. y k-tomu prez Razuma na vekshi Szud pozivajuchi-sze Zalosnik, vu Szadu takaj od Opominanya pobranom, y vu pravdenih Ztroskih obszudisze D. 13. p. 201. Vu ztarom Vremenu ober oveh tuliko josh takov zato plachal je, kuliko Zalositelu nabrojil je bil. Denesz pako tuliko josh priplachati kruto bi krivichno bilo, kad Imanya vu Shumi kakgod velike szlobodno zalosesze. Zato krivo pozivajuchehsze Kastiga ova szamo za onda valyati je mogla, kada Imanya ober prozte Preczembe zalositi moglasze niszu. K-tomu Kastiga krivo pozivajuchehsze iz Naredbe potleshnye, zvan Povrachek Szadov, od Opominanya pobraneh, y Ztroskov pravdeneh, druga denesz nijedna ni. 32: 729. D. 2. p. 38. Medtem nit Shuma* na Imanyih lesecha nezgubivasze

1-ich ako Odkupecz ne szam Zalositel, ali z-nyim Vez Kervi y Jusha imajuchi, nego ako Odkupecz ali Odpuztnik, ali Szuszed bil bi. 2ae 24. §. 6. Ali

2-och ako Odkupecz zadnyich Vez ov z-Zalositelom bi imal, ako vendar Obtuseni bi bil Valuvnik pod menyshum Pechatjum Ladavecz, ali iz Pogodbe komorzke: kajti niti Valuvash pod menyshum Pechatjum, nit Pogodba komorzka, pravi Zalogi niszu. D. 3. p. 1,

3-ich Po novom Szudu (via novi) Shuma takaj nazad dobivasze. D. 29. p. 117.

* Y tosze pripecha, da Shumu zadnyich Zalosnik zdigel bi, Imanya vendar vsza da povernul nije. Vu ovem Pripadu pred Szuczem Zaloga, kajti iz Zaloga Pravda naztaja, Zalosnik na Povrachek zadersane Ztrani, y Szadov iz nye techasz pobraneh obtusisze. D. 11. p. 200. D. 28. p. 116.

§. 74.

III. Raztavenzkoj.

Oztaje Poszebnozt Pravde raztavenzko-odkuplyenzke. Vu tom ova ztoji, da Opominanye, koje Pravda ova predposzlatiszi takaj potrebuje, z-Shumum szamo menyshum biva od frt. 6., ako Imanya vu vishe Varmegyiah, ali od frt. 3, ako vu jednoj lese, poleg Ochituvanya, a Opomenyeni Shumu vekshu, koju iz Imanyih bi imal potrebuvati, naj raztavi, y po prijetemi Penezi Imanya naj poverne. Opominanye ovo akosze prez Hazne, bi predposhilyalo, onda Tusba Shumu raztavecha podisesze. Okolo koje:

1-ich temelyisze vu 1ae 82. y 655: 52. probujesze pako Opominanye ne zamugyeno, po szvedochnem od opominajuchega Szucza vanznetom Liztu: ar Tusba, kak opomenyzka, tak y raztavenzka prez Predposhilanya Opominanya zaszeduje. D. 1. p. 110. Medtem

2-och zaradi vekshe Shume vu Imanyih leseche, Obtuseni na Pravdu opomenyzku pozivatisze, vu Pravdi ovoj nemre, nego za dokazanemi za dokazati vu Pravdi odkuplyenzkoj potrebnemi, Obtuseni vu Pravdi ovoj raztavenzkoj Shume szvoje raztaviti, y po doblyenemi nazad Penezi Imanya povernuti ima. 655: 57. §. 1. Nego takaj

3-ich akoprem vu Pravdi bi prepadal, vu Zgublenyu vendar Shume ne obszudisze. D. 17. p. 201. jedino Kastigu krivo pozivajuchehsze nasze navalyuje, ako z-Nachinom prepovedanem Pravdu bi podjusaval. D. 13. p. 201.

DEL VI.

Od Valuvashov pod Pechatjum menyshum.

§. 75.

Nyihovo Znamenuvanye.

Valuvash pod Pechatjum menyshum velisze Valuvash Pechat vekshu nimajuchi 2ae 13. §. 2. D. 44. p. 93. ali nyega imajuchi zadnyich, ako vendar Mezto szvedochlyivo nebi to zpoznavalo, da Kanoniki, ali Fratri pred kojemi valuvano je, vanposzlani biliszu, ali da pod Nachin naredbzki oni bi opovedali bili. Ar D. 47. p. 93. izte Mezta veruvanoga Pershone, ako vanposzlane bile, ali opovedale niszu, za Pershone nevlaztne dersi. Valuvash takov pod menyshum vandan, akoprem z-Zaporkami Valuvasha vekivechnoga D. 44. p. 93. Krepozt jedino Zaloga ima. 723: 47. Zato Imanya pod menyshum prodana, akoprem za naveke, Chasz vszaki poleg onoga *„gde Dan sze ne ztavlya, Dan nazochni bavlya“* odkupitisze mogu. Nit ne pachi

1-ich Ztavlyanye protivno Mezta kojega poszebno, kajti ovo Naredbu obchinzku obladati nemre. D. 18. p. 201.

2-och Potrebocha szilna Pechat vekshu takaj ne oprascha. D. 6. p. 200. Ne haszni takaj

3-ich Donaczia, koja k-Valuvashu takvomu

bi pridoshla bila, niti Statuczia chizta. D. 10. p, 33. Odkuplavanyu

4-ich neprotivisze niti izto Oztarenye D. 1. p. 31. Dapache

5-ich Valuvitel akoprem sze bi y zavezal bil, da Valuvasha pod menyshum nachinyenoga, pod iztum vekshum takaj Pechatjum podtverditi keszneje hoche, ako vendar, po Szmerti pretechen, Obechanye ovo zpunil nije, Valuvash Zalog oztaje. D. 7. p. 200.

§. 76.

Pravdu na Potiranye ne zkluchuju.

Odkud pod menyshum prodana Zalogszu, zato Imanya izta po Pravdi takaj odkuplyenzkoj nazadsze imati mogu. Ako pako Valuvitela, koji proti Chinu szvemu poszluvati nemre, Dosheztnik, Pravdu poterlyivu bi preselyel, vu tom od Naredbe Prechke nima. Ali

1-ich tak Zkupdelnichtvo, kak Odvechtyo Tusitel da probuje: kajti vu vszakoj Pravdi, tusbeni Napervodavek dokazati morasze, vre pako vu Pravdi poterlyivi, iz Preszuda podignyene, tosze daje napervo, da Zkupdelniku Dugovanye odveztno prevzelosze je. Za ztavlyenum Probum ovum

2-och vu Dugovanyztvu Obtuseni z-nikakvum Valuvasha Razumnoztjum branitisze nemre, kajti niti szilna Potrebocha od Pechati vekshe ne zprichava. D. 24. p. 89. Nego

3-ich szveje vu Imanya poztavlyene Peneze probuvati, y po oveh prijeteh Imanye povernuti ima.

§. 77.

Nekojem iztu odkuplyivnu krate.

Makar pod menyshum prodana, vendar nazad poizkati nemre

1-ich szam Valuvitel, ar proti Chinu szvojemu nikomu Tusbe nije

2-och Fiskush Kr., ako Privolenye Kr. pridoshlo je. Kajti po Privolenyem Kr. Fiskush Kr. Praviczi szvojoj buduche odrechuje, jeli vekivechnomu, jeli vremenitomu Valuvanyu bi privolyil bil. D. 26. p. 72.

3-ich niti Kerv: ako Imanya pod menyshum prodana, szamo za Vreme ladalaszusze, kajti 723: 47. szamo od Prenashanya Imany z vekivechnum Praviczum ladaneh govori. D. 12. p. 113. Ali

4-ich ako Imanya zazkerbna bilaszu: kajti 723: 47. na odvetna szamo zpada, á ne na zazkerbna takaj, od kojeh vszaki szlobodno odregyuje. Ali

5-ich ako Imanya, Szvojniku oveh, bi ztranzki koji pod menyshum nazad bil povernul: ztranzki takov Pravde na Odkuplavanye takaj nima. D. 8. p. 200.

D E L VII.

Od Valuvashov naplachneh.

§. 78.

Vzetje y Visheverztnost nyihova.

Valuvash naplachni, iliti Inskripczia velisze Imanyih negibucheh iz Zroka hasznoviteh Za-

szlusbih, jeli vre izkazaneh, jeli poztaviti ztopram moraneh, pravedno vchinyeno Prenashanye. Predversek najmre Valuvasha naplachnoga jeszu Imanya jedino negibucha, odkud razluchujesze od proztoga Prikaza, koji szamo gibuche prenasha v. P. Vuru, Perzten, y t. d. Valuvatisze pako mogu za Naplachu

1-ich Ne szamo zazkerbna, od kojeh szlobodnosze odregyiva, nego y odvetna D. 5. p. 106. ne vendar daruvanyzka, zvan z-Privolenyem Kr. 715: 26.

2-och Ne szamo za Vreme, nego y za naveke D. 5. p. 106. vu Pripadu perveshem Zaloga, vu zadnyem Valuvasha vszakdashnyega Potrebchine (§. 29.) imati mora, Predopominanye Zkupdelnikov jedino vanzemshi, kajti Kerv Zaszlusbe, koje Inskripczia naplachuje, navlechi nasze nemre, ar ove niti poztavila, niti poztaviti mogucha nije. D. 15. p. 96. K-tomu

3-ich Inskripczia vre *chizta* vre *zmeshana* biti more, t. j. k-Inskripczii takaj Penezi * pridati moguse, na Zpodobnozt Donaczie, kajti obodvoja je Naplacha Zaszlusbih.

* Vu priplachene k-Inskripczii Shume, kakti takaj vu vszih Imanya naplachnoga Pribolyschiczah, y gibucheh Naplachnika (inscriptionalibus) Doshezt iz Dotergnyenya Fiskush Kr. ima, zvan da Naplachnik Naplatitela Podlosnik bi bil. Szuprotivno vu Imanyih naplachneh Doshezt na Gozpona Z. Naplatitela zpada, zvan da z-Zaporkum *nullum Jus* Valuvash napravlyen bil bi 1ae 69.

§. 79.

Takaj na nikaj, ali na menye zpravlyajusze.

Temely Inskripczie, jedino Zaszlusbe jeszu, vre poztavlyene, vre ztopram postaviti morane.

Zato tak od Valuvasha, koji Naplacha nije, kak od Zaloga razluchujesze, chijeh obodveh Naravu, drugach nasze vlechr, pokehdob da je takaj Prenashanye vre vekivechno, vre vremenito. Ar tak Valuvash, kak y Zalog szamo zbog Penezih izbrojiti predi imaneh, chinisze, ne pako Inskripczia, akoprem k-vernem, kak malo predi (§. 78.) rekliszmo, Zaszlusbam Penezi takaj pridati mogusze. Zaszlusbe ove

1-ich ako nye Piszmo szamo vu obchinzkom imenuje, ali ako zaradi Zaszlusbih ztoprav buducheh Naplacha doblyena je, onda vu Pripadu perveshem Zaszlusbe na oszebno zpelyati, vu potleshnyem pako da zaizto poztavlyene jeszu, probuvati, Naplachnik mora. D. 10. p. 85. Ako pako

2-och Lizt, Zaszlusbe vu oszebnom zgovarjal bi, onda zvan da Tusitel, da izkazane niszu, bi probuval, Inskripczia podtvergyujesze. D. 9. p. 86. Medtem

3-ich Naplacha, akosze bi prekoredna dokazala, vu ovem Pripadu ona, k-Zaszlusbam primerjujesze, ako Odvechini je privezana. Ar od zazkerbneh szlobodnosze odregyuje. *Odkraj. Vech. Kr. Leto* 1776 *vu Pravdi Groficze Vdove Antona Csáky proti Pavlu Tiszta.*

DEL VIII.

Od Najma.

§. 80.

Izpisz nyegov.

Najem je Pogodba imenuvana, tesecha, privolyenzka, po kojoj gdo Dugovanya nepo-

troshlyivoga Vsivanye, ali Poszluvanye prozteshe, koje ne z-Pametjum, nego z-telovnem Trudom zvershavasze, za ztanovitu Dachu, koja vu Penezih, ali y vu Dugovanyu proztom ztati more, za Vreme vzimlye. Odkud Dugovanya najetoga Gozpon, Najetje Ztavitel (locans) oztaje, Najemnik pako (conductor) szamo Haszni Gozpon biva. Zato

1-ich Najemnik: I. Dugovanya najetoga, szlobodno y pak vu Najem, drugomu predaje. Nego y II. Kvara vszakoga okolo Haszne, koji naztajal bi, podnashati on takaj ima. Zato Arenda deszetinzka polositi napervo morasze, jeli Haszen poklam bi, ali nebi szledila. Kajti pako

2-och Szvojnozt Dugovanya iz Najetja vandanoga pri Najetje Ztavitelu bi oztajala, zato-I. Dugovanye izto, ako pripetcze bi poginulo, Vandavczu pogine, y ov II. ono akoprem vu Najetju ztojeche, vendar szlobodno prodava.

§. 81.

Duranye.

Zvan *Szvinyarov*, koji Dan Szv. Juraja, y *Ovcharov*, koji Dan Szv. Demetra, Leto-vszako Szlusbu szvoju dokonchaju, 723 : 66. drugoga vszakoga Najma Vreme od Pogodbe viszi, koje kad zteche, onda y Pogodba vu Redu preztaje. Velisze *vu Redu*: ar z-Muchanyem Pogodba y pak ponavlyasze 1ae 62. 72. ter y pred Vremenom takaj vnogiput dokonchasze, vu oszebnom

1-ich ako Vandavavecz, ali Najemnik vumirali bi, ali najetu Haszen ov, drugach takaj imati mogel nebi., v. P. na Mezto drugo ako bisze preneszel, Ztanye ako bi pogorelo, ali po Potreszu pokvarilosze,

ali zaradi Ztraha velikoga y pravichnoga, kakti kad Nepriatel bisze priblisaval.

2-och Kad Dugovanye vunajmeno drugi bi-zakupil bil, iz Navade y pak preztaje Najem: ar velisze *da Kupichek pred Najmom ide.*

3-ich Akosze Placha bi zamudila. Iz ovoga Zroka, kak takaj zaradi zrokuvanoga mozbit po Najemniku Kvara, vsza na Grundtu Vandavav-cza nahagyajuchasze Najemnikova Dugovanya iz Navade szlobodno po Vandavavczu arestuju, y ako zadoztna bila nebi, onda y Kvara Domeschenye * josh moresze poizkati.

4-ich Zaradi potrebnoga Popravlanya, kajti koji Haszen szamo daje, zatreti Dugovanye szvoje neche.

5-ich Ako Najemnik najetoga Dugovanya zlosze bi vsival, jeli pokvarjajuch Dugovanye, jeli na zel Barat obrachajuch.

* Za Plachu zadobiti, ako Ztvari Najemnika po Vandavavczu zadersatisze mogle nebi, Vandavavczu takaj Put Pravde odpert ztoji, koja zadusne Pravde Naravu ima, y proti takaj Dosheztniku Najemnika. Vu ovoj Pravdi, kakti zadusnoj, Kvari takaj pri hodno proszesze do lehke Krivnye. Kada pako ne Chinsh, kajti vesz bi zplachen bil, nego Kvari szamo kadsze bi potrebuvali, onda ovi poglavitosze izkati imaju.

§. 82.

Arenda.

Najma Fela takaj *Arenda* je. Od ove

1-ich Pogodba prihodna nije, kajti nedajesze vu Szegurnozt Duga, kak Zalog gibuchi, nego je Pogodba tak glavna, kak y Zalog negibuchi, od kojega vendar vu Letah razluchujesze, ar Arenda ne na Leta 32, kak Zalog, nego na 3. 6. naj vishe Let 12 dajesze.

2-och Zvan Szmerti Arendatora, ali iz Arende Davavcza, Arenda josh y po Kupuvanyu Imanya izarenderanoga preztaja, ar je Fela* Najma, Najemlenye najmre Imanyih jedino negibucheh.

3-ich Arendatcr Zavezkam pripogogyenem zadozta chinechi, zvan Pripadov pod 2-och ozdi, iz Ladanya pred Vremenom zpunyenem vanzhichen, po V-Komeshu, med Letom od Vanzhichenya, nazad vu Ladanye poztavitisze mora. 802: 22. 1807: 13. Izta Repoziczia nit iz Arende Davavczu, za ztechenem danom Vremenu zkratitisze nemre. (§. 28. K. II. Z. I. O. II.)

4-ich Terhe taborzke Arendator, od iz Arende Davavcza, nazad dobiva: ar oni na Grundtu lese, koji je Izarendajuchega. D. 1. p. 44.

* Vu Najem Chreda takaj dajesze (Contratus socidæ). Ova vu iztoj Kakvochi, Kulikochi povrachasze. Anda ako jeli Chreda, jeli y Ovcza szamo jedna bi poginula, Kvar ov je Najemnikov. Ali y Haszen, iz Chrede vsza, je iztoga, zvan da koju Pogodba van bi znela bila.

DEL IX.

Od Poszudbe (Commodato).

§. 83.

Narava Poszudbe.

Poszudba je Pogodba imenuvana, dobrochinzka, izruchenzka, po kojoj Dugovanye nepotroshlyivo vu ztanoviti Barat, y za ztanovito

Vreme drugomu pod Nachin on dajesze, da Dugovanye izto vu oszebnom, y vu iztem Ztalishu nazadsze poverne. V-Naredbi vugerzkoj szamo Ime Pogodbe ove ztoji, prol. 2. §. 4. Izpisz pako nyein iz Pravicz naravzkeh poszugyujesze. Ovem prilagodlyivo

1-ich Predversek Pogodbe ove jeszu ne Penezi, ne Sitek, ali Dugovanye drugo, po Vsivanyu potroshlyivo. nego jedino Dugovanya nepotroshlyiva, jeli telovna, jeli netelovna, jeli gibucha, jeli negibucha: ar Dugovanya druga, vu oszebnom, nazadsze dati nemogu. Zato od Zajma (mutuo) razluchujesze.

2-och Poszudba ne na drugu, nego na dopuschenu Haszen obernujesze, drugach Tatbina ove biva zaradi koje Pravdalna Kvar (damni) ne tajisze.

3-ich Pred dokonchanum Hasznum vu Redu povernutisze nima: ako vendar prez Kvara velikoga Poszuditel, prez Dugovanya szvoga biti mogel nebi, vu ovem Pripadu, pred Vremenom josh povrachasze, kajti Dareshlyivozti szvoje nigdo Kastigu terpeti nemora. Anda

4-ich Poszudba od Dugovanya, kojesze vu vszakchaszno Povrachanye daje, razluchena je. Kajti Dugovanye poszugyeno Poszuditel pred ztechenom Vremenom potrebuvati nemre, ono pako vszak Chasz, po Volye Davavcza, povernuti imasze.

§. 84.

Med nyim y Najmom Razluka.

Jedino po Haszne zabztunyzke od Najma razluchujesze, akoprem Dara (honorarium) nit Poszudba van nezkluchuje. Vu drugemi pako zevszemasze szlase. Tak

1-ich Pogodba, nit ova, nit ona, Dugovanye

ne odtugyuje: ár kad Vremesze ztechc, Dugovanye tak poszugyeno, kak najemlyeno povrachasze, y Pravda jedna izta proti povernuti nehotechemu t. j. na Repozicziu dajesze. 802: 22. 807: 13. Tak

2-och Pripad (casum), okolo Dugovanya naztajechi, podnasha tak Najemitel, kak Poszuditel (commodans), zvan da od Ztrani Poszudnika (Commodatarii) Zamudek bisze bil pripetil, ali zvan da Poszudnik Pripad bi nasze bil vzel.

3-ich Ztroske z-Hasznum zkupzvezane kakgod Najemnik, tak y Poszudnik terpi: zvannavadne pako, po kojeh izta Dugovanya Bitnozt zdersavasze Poszuditel tak, kak y Najemitel (locans) podnezti ima, iz Zroka Prizpadnozti.

D E L X.

Od Poloska (Deposito).

§. 85.

Poloske Znamenuvanye.

Polosek je Pogodba dobrochinzka, izruchenzka (realis), imenuvana, po kojoj Dugovanye gibuche vu zabztunyzku Zpravu prijemlyesze tak, da ono vu oszebnom, y vu iztem Ztalishu Polositelu nazadsze da. Velisze

1-ich *zabztunyzku:* ar ako za Trud ov Dacha koja bisze vzimala, Polosek vu Najem prehaja, Dar vendar Pogodbu ne menya. Velisze

2-och *Dugovanye gibuche:* v. P. gotovi No-

vczi, zlato, ali szreberno Poszudje, y druga gibucha, koja lehko skomcze odnezti, ali pogubiti mogusze. Moraju vendar biti od Vrednozti: kajti szamo takva zgubiti ne lyubimo. Je pako Polosek

3-ich ali *prozti* (simplex); koji zaradi nikakve, ali *nevolyen* (miserabile), koji zaradi primarjajuche Nevolye koje ztavlyasze v. P. vu Priliki Zmutnye, ali Ognya, ali Ladje Vtaplanya y t. d. Velisze

4-ich *vu Zpravu:* ztem od Poszudbe razluchujesze, gde Vsivanye, a ne Zprava prenashaszc.

§. 86.

Pravde.

Zvan da trejti gdo Szvojnozt vu Polosek imal bi, ali zvan da Polositel szebi, ali drugomu Pogibel zrokuvati bi primerjal, Polosek Polositelu (deponenti), kadagod ov bi potrebuval, nazadsze dati mora. Drugach naztaje Tusba trojverztna

1-ich *Na prozti Povratek* (ad simplicem restit.), z-Ztroskmi y Kvarmi prez Kastige. Proti Dosheztnikom takaj Polosnika (depositarii) podajesze Szuczu zverhu Repoziczie, temelyisze pako vu 1802: 22, 807: 13. Proba Poloska biva ali z-Szvedokmi, ali z Piszmi, ali z-Priszegum * vanzdavlyivnum 1647: 138.

2 och *Na Kastigu Mochi menyshe* z-Prizpadki. Dajesze takaj proti Dosheztnikom, temelyisze pako vu 638: 28. 647: 107. Po dokazanom Iztinztvu Poloska, y predposzlanem Opomenku, Obtuseni obszugyujesze vu Kastigi Mochi, menyshe z-Povratkom Poloska, Kvarmi y Ztroskmi

3-ich *Na Kastigu dvakratvech y Npostenya:* temelyisze vu 622: 16. Proti Dosheztnikom Po-

losnika zkrachujesze. Pokazati imasze pred Szudom oszminzkem predposzlano Opominanye, Poloska Iztinztvo, y Prevara, t. j. Volya Poloskaszi priszvojiti.

* Tusba perva na Shedriu *iz*, od ove pako *izvan* Ladanya prenashasze, zvan da Polosek od Let 32 ztari, ali Pripad, nenadejani okolo Poloska naztal je: ar onda y dalye *iz* Ladanya pozivasze. 729: 28. §. 16. 729: 29. §. 6. Ali y Polosnik Positela tusiti more zaradi Nazadprijetek Poloska szvoga, z Povratkom potrebneh Ztroskov — ali za ove szamo zadobiti, ako Polosek bi vre nazad prijel bil. Pravda je zadusna prozta (debiti ordinarii).

D E L XI.

O d D u g o v.

§. 87.

Zvan Obeehka vszakoga, Dug je I. Zajem.

Dug vu *Vzetju shirjem* jemlyesze za Obechek vszaki: ar vszako Obechanye vu Dusnozt prehaja, y ovak Dug vsze vu szebi Pogodbe zadersava: *ztegnyeneshe* pako znamenuje Dusnozt dati drugomu, ztanovitu Dugovanya (zvekshinum Penez) Kulikochu. Dusnozt izta

1-ich od Ztrani Verovnika *chinechi*, iz Ztrani pako Dusnika Dug *terpechi* imenujesze.

2-och Akosze vu nikakve Kulikoche od Dusnika zpoznal nebi *nechizti*, koji najmre dokazati ztopram imasze; kojega pako vu ztanovitoj Kulikochi Dusnik je zpoznal, vu onoj iztoj takaj Dug *chizti* velisze. Dug

3-ich vre je *Zajem* (mutuum), vre *Auzczugalzki*, vre *krivo izplacheno*, vre *rachunyzki*;

4-ich vre po Domoroczu od Domorocza, vre po ztranzkem od Domorocza, ali nazopet potrebujesze. Ischesze naj poszle

5-ich vre jeden *szameni* (simplex), vre y vishe Verovnikov zkupihsze ztecheju. Naj pervlye od szamenoga, ter od *Zajma* pervich, t. j. Duga proztoga.

§. 88.

Pri ovem zpoznaj 1) *Vujem.*

Zajem poleg Pravicz naravzkeh je Popodba, po kojoj zavesujemosze Dugovanye potroshlyivo zabztuny doblyeno, vu obchinzkom povernuti. Velisze vu *obchinzkom:* ar Dugovanya potroshlyiva v. P. Sitek, Penezi, drugach nit povernutisze nemogu. Poleg Pravicz pako vugerzkeh Zajem je nezabztunyzki, kajti poleg Pravicz nasheh Zajem Ztroske pravdene vszigdar, Vujem pako (interusurium) szamo Dug chizti za szobum vleche, ako vendar

1-ich bi obechan* bil. D. 26. p. 158.

2-och Ako taki obechan nije, Termin vendar kadsze bi zamudil, t. j. kad vu Liztu dusnom poztavlyen Dan Dusnik platil nebi. D. 7. p. 155.

3-ich Akotaki nitiga obechal, niti Termina za Povrachanye ztavil bil nebi, akosze vendar Dusnik zverhu Povratek szudbeno bi opominyal, onda od Dana vchinyenoga Opominanya Vujem y pak teche. Anda prijatelzki Opomenek Poszledje ovo nima, D. 16. p. 156. niti szudbeni Dug nechizt D. 26. p. 158.

* Nego y zavezan Vujem preztaje: I. Ako Dusnik Peneze bi ponujal, Verovnik pako prez Zroka naredbzkoga nye zdichi hotel nije, keszneje vendar Pravdu bi podigal, Verovnik nit Vujem od Dana Po-

nudbe, nit Ztroske pravdene ne dobiva. D. 3. p. 154.
II. Ako Dusnik opomenyen, ali oprosshen, poleg Prepisza Naredbe zadoztnoga Fondusha bi odredil bil, vu oszebnom gibucha zadoztna, Verovnik pako takva prijeti ako hotel nije, Verovnik zvan Dvajszetke, ako vu Ruke szudbene Penézi predan szu, y pak, y Vujem, y Ztroske zgubiva. D. 20. p. 157.

§. 89.

z-Kamatnum Hmanochum.

Ova z-Nachinom trojverztnem zvershavasze:

1-ich Akosze od frtov 100 vu Ime Kamata (Vujem) vishe neg frti 6 bi prijemali, jeli vu Penezih, jeli vu prekorednem Poszlu, jeli vu Dugovanyih kakvehgoder, ako taki vu Ime Dara. Kastiga ove Krivnye je, da Pogodba je od izte Pravicze nikakva, y Zgubichek zkupa tak Vujma, koji jedini negda zato zgubivalszeje, kak y Kapitala 723: 120. Dve Trejtine Fiskush, jednu Prepovedavecz dobiva: kaj pako ober 6 od 100 prijeto je, to izto okvarjenomu nazadsze povracha. 1802 21. §. 1.

2-och Ako Shuma menysha od Verovnika bi bila nabrojena, veksha pako vu Lizt bisze bila zapiszala. Hmanocha ova zvan Kastige, ozdi pod 1-ich ztojeche, Kastigu takaj szudovolynu, vu oszebnom Resta, ali pene̋zne za szobum vleche 802: 21. §. 1. Kastigu ovu usurashi pod 1-ich nimaju, nego kak onde rečheno je, Interesha szamo z-Kapitolom zgubivaju. Anonym. Vien. p. 63.

3-ich Akosze Stibrenczem davali bi Penezi pod Dusnoztjum izvershiti, ali ztanovita Dela tesachka, ali Duga napravlyenoga z-Sitkom, ali z-Mostom, ali z-drugem zemelyzkem Prirodom, koji vu Czeni priprozti vzimalsze bi, izplatiti, ali predati Travnika, Zemlyu, iz Priroda koje vre Leto pervo bisze Kapital z-Intereshom nazad

dobival. Takva Hmanocha, Putem zvanszudbenem (via politica), z-Meddohagyanyem Gozpodztva Z. na Meru naredbzku ztesujesze, Pripad pako bolye zpleten na Szud dominalzki odposhilyasze, z-Pozivanyem na vekshi Szud szlobodnem 802: 21. §. 3.

§. 90.

2) *Zadusnoga Lizta Potrebchine bitne.*

Dug vu Redu z-Liztom zadusnem probujesze, kojega Fela jedna je *Kartabianka*, druga *Obligatoria*. Razluchujesze jeden od drugoga vu tom, da vu Kartabianku Verovnik (creditor) z-szvojum Rukum Zavezke zapishuje; Obligatoria pako, chizto vu szvem Zadersaju, od Dusnika napiszana je. Bitne vendar szvoje Potrebchine tak jeden, kak drugi Lizt* vsze imati mora, drugach Dug po nyem ne probujesze. Jeszu pako ove, da najmre Dusnik z-szvojum Rukum, jeli na Herbet, jeli na Licze Lizta napishe:

1-ich Ime y Pridovek tak Dusnika, kak Verovnika.

2-och Kulikochu zajemuvanoga Dugovanya.

3-ich Vandavek (Datum), tak Mezta, kak Vremena. 729: 37. §. 3.

4-ich Za probuvati Interesh Zpomenek takaj nyegov potrebujesze, takaj vu Kartabianki. D. 8. p. 155.

* Lizt zadusni, ako taki Falinge nikakve imal nebi, ako vendar Iznimka (exceptio) Penez nebrojeneh, neg polpuno po Dusniku bisze probuvala, Verovnik pako da Peneze izte nabrojil je, pokazati mogel nebi, onda ako Dusnik zverhu Nebrojenya Penez Priszegu bi poztavil, vszu Krepozt on tak zgubiva. D. 12. p. 155.

§. 91.

3) *Duga v-Chin Zpelanye.*

Fela druga probuvati Duga je Proba v-Chinzpelanya Pogodbe, t. j. ako Verovnik probuje, da zaizto Peneze nabrojil je. Ar ovo ak dokase, Verovnik Duga szvoga chinechega, takaj poleg falingaztoga Lizta verovnoga, ali y nikakvoga, nazad ima 729: 37. §. 3. Ovo vu Chin Zpelanye probujesze*

1-ich ako Verovnik napervodonashal bi Lizta z-Rukum Dusnika zgotovlyenoga, vu kojem Dusnik zpoznava, da on iz Duga vu oszebnom od frtov v. P. 2000, vre frtov 1000 izplatil je, ar proti szebi nigdo valuvati ne stimasze. 729: 37. §. 3. Ali

2-och ako Verovnik bi pokazal, y pak Ruku Dusnika ober toga, da ov od Kapitala od frtov 2000 Interesh vre jenput izplatil je: kajtiszi krivo chiniti neche nigdo. *ond.*

3-ich Ako Verovnik probuje, 'da poleg nikakvoga, ali falingaztoga Lizta verovnoga, izti Dusnik szam Verovnika szudbeno opomenuti dal je zverhu toga, daszi Peneze nyemu zajemuvane zdigel bi. Nego Opominanye ovo Shumu razlosno imenuvati mora. *ond.*

4-ich z-Szvedochanztvom chlovechanzkem 625: 53.

5-ich z-Priszegum 729: 27.

* Sena vu Chin Zpelanye Lizta verovnoga t. j. Nabrojenye Penez vu vszakem Pripadu pokazati ima. D. 10. p. 162.

§. 92.

4) *Obtusenoga.*

Tusba zaradi Duga, szamo proti onomu da-

jeste, koji dusnoga Lizta podpiszal je, ali proti ovoga Dosheztniku. Zato

1-ich ako gdo Ztvar* kuplyenu, pred poztavlyenum Czenum, drugomu bi prodal bil, Prodavecz z-vanzpuschanem Kupczem pervemCzenu od vezdashnyega Ladavcza potrebuvati nepuschasze. D. 29. p. 159. Jednako

2-och ako Obchina za Potreboche zkupne, pod Pechatjum Kupchine, y Podpiszkom Shenatorov Peneze zdignula je, akoprem podpiszani Peneze ove za szvoje poszebne Potreboche bi bili obernuli, vendar Duga ovoga Obchina platiti ima, z-zadersanem proti podpiszanem Nazadkorachajem (rogr-ssu). D. 28. p. 158. Zato

3-ich zaradi Duga musevoga nit Senasze nemre* potegnuti nepodpiszana, zvan da Zkupzazkerbu josh imati bisze probuvala, ar Dugi musevi Zkupzazkerbu vmarjaju.

* Kada pako Dug podpiszala *Sena* je, onda I. Sena ali szama, ako szama, ali Poloviczu, ako z-Musem zkupa je podpiszana, Duga zplacha. II. Kad Sena z-Musem za Czelochu (in solidum) podpiszalisze jeszu, a Imetek Musev zadozten bil nebi, vu ovem Pripadu Sena, takaj ober Polovicze szvoje, uakuliko Imetek Musev bi pofalel, placha, ter czeloga takaj Duga, kad musevoga chizto nikaj bilo nebi. III. Kada pako Dobrochinztvu takaj Reda ovoga (benef. ord.) Sena bi odrekla bila, onda y prekorachitisze Mus more chizto, y Dug czeli mahom, od Sene szame potrebuvati. D. 4. p. 154.

§. 93.

5) *Szucza.*

Pravda zaradi Duga* teche pred Szudom vre D. 3ae 26. kad Dusnik je Mus, vre pred Varashom 3ae 10. kad Varaschan, vre Szudecz plemeniteh, poleg Vrednozti Podloge razluchen Duga szudi, vu oszebnom:

1-ich do Shume od frtov 200 vanzkluchlyivo Veliki Szudecz szam (Judlium). 729 : 35.

2-och. Od frtov 200 zaporlyivo, do frtov 1000 vanzkluchlyivo ali Veliki Szudecz, ali V-Komesh. *ond.*

3-ich Od frtov 1000 zaporlyivo do frtov 3000 vanzklyuchlyivo, ali Veliki Szudecz, ali V-Komesh, ali Ztol kotarzki D. 5. p. 154. Ako vendar Shuma liztor glavna frtov 1000 vugerzkeh, ne pako rajniskov bi zpunyavala, onda Szudztvo Ztola kotarzkoga ne ztoji. D. 9. p. 155.

4-ich Od frtov 3000 do frtov 12000 jeli V-Komesh, jeli Ztol kotarzki 715: 28. §. 3. 16.

5 ich Od frtov 12000 do Shume kojegod szudi szam Ztol kotarzki. *ond.* Pred ovem szamem Dusnik y onda potegnutisze mora, kada Dusnik za Dugobranu Imanya vu visha Varmegyiah lesechabi odluchil bil. 723: 31. §. 8.

6-ich Szucza odluchuje vszigdar Shuma liztor glavna. 729: 35. §. 4.

* Od Szucza naredbzkoga Ztranke po Pogodbe takaj odztupiti mogu, y drugoga szi po Volye narediti: ar Prizkerba Chloveka Prizkerbu Naredbe zatira, 715: 28. §. 3. 729: 30.

§. 94.

6) *Pravde* 1) *z-zadusnu proztu.*

Tusba, po kojoj Dug prozti ischesze, veli-sze Tusba zadusna prozta, ali chiztoga Duga, kad chizt bi Dug bil. Temelyisze vu 486: 17. 492: 38. zverhu Interesha vu 1647: 144. 1751: 51. zaradi Ztroskov vu 659: 31. Ali

1-ich predposhilyasze Opomenek szudbeni z-prilosenem Prepiszom pervopisznoga Lizta verovnoga 729: 37. §. zadn., ali drugeh Liztov, Duga probujucheh. Za Opominanyem zabztunyzkem

2-och Tusbu podaje Verovnik, ali nyegov Odvetek, ali Odpuztnik, ali Zapisznik (legatar.), proti Dusniku ali Odvetku nyegvomu, ali drugem Dosheztnikom, na koje Terh Duga z-Dosheztjem preztupil je 1ae 82.

3-ich za dokonchanemi Iznimkami (exceptivis) Duga Iztinztvo pokazati morasze z-Liztmi, ali z-Szvedokmi, ali z-Priszegum. Za vchinyenem Dokazom

4-ich Obtuseni obszugyujesze vu Povratku Kapitala z-Intereshem, ako Mezto ima, y z-Ztroskmi, akosze Opominanye zamndilo ni. 729: 37. § zadn. Medtem *.

5-ich Tusitel obtusenomu Ztroske ne vracha, kajti od toga nikakve Naredbe ni. D. 21. p. 158. zvan da Pravdu prevzetno bi bil tiral. D. 23. p. 155.

* Pozivanye na vekshi Szud, ako Shuma kapitalzka Forintov 12000 bi preztuplyevala, iz *Ladanya* biva. 729: 28. §. 2.

§. 95.

2. Podverskom Egsekuczie tak pervem.

Kadsze Dugovanye k-Egsekuczii vre bi pripelyavalo, onda zaradi Duga, naj pervlye y pred vszemi drugemi Ztvarmi pod Egsekucziu, vu Pomenykanyu gotoveh Novacz 659: 31. negibucha jemlyuszę, ter vu oszebnom

1-ich Imanye ono, koje Verovniku, vu oszebnom je zavezano: zvan da vu Medvremenu to izto vre drugi gdo bi kupil bil. D. 11. p. 155.

2-och Akoszi Verovnik Zebiranye (selectivam) pripogodil je, onda Grundta za Egsekucziu imenuje Verovnik. Zato Verovnik Zebiranye imajuchi, Dusnika, ako ov bi vre vmerl bil, Dosheztnike vsze, na Pravdu pozvati nima, ne-

go onoga szamo, chijega Grundta imati heche, ak, pozove, dozta je. D. 30. p, 159. Kada pako

3-ich nit oszebnu, nit izbirlyivu Dugobranu Verovnik imal nebi, onda Imanye vu Egsekucziu podaje Dusnik poleg Volye szvoje 659: 31. D, 24. p. 158. szamo do szadadoneszlyivo je. *ond.*

§. 96.

Kak drugem.

Vu Pomenykanyu Dobar negibucheh* pod Egsekucziu jemlyusze Dugovanya gibucha, ter y pak, ali oszebna, ali izbirlyiva Dugobrana, ali vu Nemanyu nit ove, nit one, gibuche drugo poleg Volye Dusnika, lehko vendar prodavlyivo. D. 24 p. 158. Drugach Tusitelu y pak naztaje Oblazt Ztvar za Egsekucziu odluchiti, kojoj szuproztavechisze Protivnik KastiguSzuprotztavlanya nepravednoga nasze nevalyuje. Medtem ova nedoszugyujesze

1-ich ako za Kmeta Dug terpechi Gozpon Z. Seshiu szvoju pod Egsekucziu vzeti puschal nije, kajti na Kmeta Prirod szamo nyein zpada. Zvan da Privolenye Gozpona Z. pokazalosze bi. 3ae 30.

2-och Ako Szin nikakvu Doshezt nimajuchi, Imanya roditelzka (avita) ona, koja z-szvojemi Penezmi bi odknpil bil, pod Egsekucziu verchi vu Dug Ocza dopuztil nije. D. 25. p. 158. Szuprotivno

3-ich Kastiga dopitasze, ako Fondusha po Liztu verovnem zakuplenoga Dusnik hotel je, szamo vu Czeni Prodaja na Egsekucziu zpuschati; kajti pri Egsekuczii nyezina szamo Czena obdersavasze. D. 35. p. 160.

*) Kada gibuchih pod Oblaztjum Szucza izvershavajuchega (exequentis) biſo nebi, onda Egsekuczia

biva poleg Lizta naproshlyivoga (compass.). Ali Varmegyia, za gibucha ol szugyenoga Plemenitoga vu Varashu lesecha, Egsekuczii podverchi, Kompuszusha ne trebuje, nego prez takvoga takaj ona Obladavczu predati more, vu Nazochnozti vendar vszigdar jednoga od Ztrani Varasha, kak to izto, vre pod Varashih recheno je. §. 99. K. I. Z. I.

§. 97.

Y trejtem.

Kada pako Dugovanya* vsza chizto pomenykala bi, onda izta, dusnikova Pershona Tusitelu po Egsekuczii zruchujesze, tak neplemenitoga kak plemenita 3ae 28. §. 3. szamo dasze doszudi. Doszugyujesze pako, ako vu ov Pripad vu Tusbi iztoj je izproshena. Doszugyena vu Szusanztvo Tusitela prehaja, vu kojem z-nyim Tusitel Nachin szledechi barache:

1-ich Dan 15. Verovnik dersiga zapertoga, ob Kruhu y Vode, zvan da techasz z-nyim zjedinilsze bi. *ond.*

2-och Po Danih oveh 15. na Priszegu Dusnik potesesze, da kaj godszi od potlam bi, jeli po Szlusbi, jeli drugach zadobival, Dobichka takvoga Ztran trejtu, Verovniku verno predaval bude, y ztem zpuschasze. *ond.* Ali

3-ich Rech ne dersechi, y paksze vlovi, y pred zpunyenum iz czeloga Zadovolyschinum vishesze nezpuscha. 2ae 68. §. 7. Medtem

4-ich od oszobne Egsekuczie proztiszu, Duhovniki, Szoldati, y drugi Chaztniki obchinzki, da zaradi Haszne Oszebcza, Szlusba obchinzka terpela nebi.

* Vu Podversenyu pod Egsekucziu Dugovanyih Dusnika Zaveruvnika (fideicommissarii) Red drugi obdersavasze: ar ovomu, ako roditelzka nima, vzimlyusze 1) gibucha, 2) Dohodek Zaveruvaniseha 2ae 45. z-oztavlyenum vendar nyemu 3) za Sivlenye zdersa-

vati priztojnum Ztranum, kajsze Dobrochinztvo Pi-ztojnozti veli (beneficium competentiae) §. 27. K.I.Z.I.

§. 98.

2) *Iz usuraske Hmanoche.*

Szim zpada josh Pravda iz usuraske Hmanoche, od koje

1-ich dajesze Fiskushu Kr., koji po vchinyenem Prepovedanyu nyu podise pred Szuczem, koji iztoga Kapitala szudi. 715 : 51. §. 3.

2-och Vu Tusbi proszisze Obtuseni obszuditi vu Zguhichku Kapitala z-Intereshom zkupa, vu drugem pako usuraskem Pripadu, vu Kastigi takaj szudovolynoj, Resta, ali penezne. 802: 21. ne vendar vu Domeschenyu Ztroskov pravdeneh, kajti ove Naredba nijedna nedopita.

3-ich Na vekshi Szud Pozivanye szamo *izvan* Ladanya dopuschasze. 729: 28. §. 22.

4-ich Prepovedavecz Ztran trejtu onda szamo dobiva, ako Probu usuraske Krivnye podal je, y ne drugach.

§. 99.

II. Dug Auzczugalzki.

Dug napravlyasze ne szamo Peneze zajemavajuch, od kojega doszad, nego takaj Ztvari ali Dela najemlyuch na Veru. Dug tak nachinyen *Auzczugalzki* velisze, od Rechi nemske Auszügel ali Auszug, koja Vanzlechek, t. j. Vanzpiszek znamenuje Ztvarih ali Poszlov drugomu iz Plache na Veru podaneh. Takov Vanzpiszek Dusnik kadagod bi podpiszal, Dug auzczugalzki, ztem iztem, Dug mahom chizti poztaje, y Putem zato Duga proztoga t. j. po Pravde perve Dela ovoga (§. 94.) izkatisze more. Ako pako Pod-

piszek Dusnik Vanzpiszku zkratil je, onda Dug z-Pravdum auzczugalzkum poischesze, ovak:

1-ich Vanzpiszek morasze po Pershone verevredne v. P. Juratushu oszminzkem, ali shedrialzkem Asheshoru z-tergovinzkum Knigum, ali mesterzkum zkupzpariti (collationari) med Letom od napravlyenoga Duga, y da z-Knigum ovum Vanzpiszek chiztosze szlase, zpoznati. Za pripiszanem Vanzpiszku Zpoznanyem takvem

2-och Dusnik poleg prilosenoga Izlechka iztoga zkupzparjenoga vu Licza Jednakochi (in pari) szudbenosze opomene, y akosze tak zabztuny bi opominyal, onda Tusba podajesze iz 53: 723. Szuczu Duga proztoga.

3-ich Pokazatisze ima Izvagyek med Letom zkupzparjen *ond.* §. 2. y ov Pol Pokaza chini, k-kojemu Priszega Tusitela Probu dopunajucha pridajesze *ond.* §. 3. Drugach

4-ich izta Kniga pervopiszna pred Szud donezti imasze, koja, ako Faling nima, y pak szamo Pol Probe chini y Priszega tusitelzka y pak pridojti mora za imati Probu czelu. *ond.* §. 6. Kada pako

5-ich Kniga prez Falingih nashlasze nebi, onda Tusitel, k-navadnem proztoga Duga Probam napuchujesze, t. j. da probuje ali po Szvedoki, ali z-Piszmi, niti nepuschasze k-Priszegi predi, neg Probe Pol poztavi. *ond.* §. 7.

6-ich Tusitel akoprem Obladavecz, vendar Interesh ne dobiva, kajti ov szamo od chiztoga Duga teche D. 26. p. 158 Ztroske medtem nazad ima 723: 53. §. 3. Ali y Prepadavecz vu Pravdi ovoj Obtusenomu nazopet Ztroske pravdene naplachuje. *ond.* §. 7.

§. 100.

Iz Knige tergovinzke.

Knigi tergovinzkoj, ali Mesterzkoj, nekaj iz pozvane Naredbe, nekaj iz Narave Dugovanya, Potrebchine bitne jeszu ove:

1-ich da Knigu vszevdily szam Tergovecz pishe, ali zaufani Chlovek nyegov, kajti ober Pravednozti Knige, Priszegu domeztlyivu (suppletor.), Tergovecz, ali nyegov Nameztnik, kak bi drugach poztaviti mogel?

2-och Ime, Pridovek, y Karakter Dusnika da pokasuje, t. j. onoga, po kem Ztvari tergovne vzeteszu. Ar da ov ali on Dusnik je, prez zadersanoga vu szebi Dusnika, Lizt nijeden verovni ne probuje. Vre pako Kniga terstvena, kaj drugo, neg Lizt verovni je?

3-ich Da pokasuje Kulikochu y Kakvochu Dela, ali Ztvarih na Veru zrucheneh, y Czenu pogogyenu. Ar Dug kontoalzki iz oveh izhagya: ova anda y znyimi Dug kontoalzki, da Kniga probuvati bude mogla, jeli ne ova izta vu szebi zadersavati mora?

4-ich Dan, Meszecz, y Leto kad vszaka Ztvar prijeta je, vu Knigi dasze takaj nahaja: kajti Lizt verovni nijeden prez Datuma nevalya. 729: 37. §. 3.

5-ich Da prez Ztruganya, prez Popravlenya, y prez Pridajenya Dug vu Knigi napiszan ztoji. Ar z-takvum Falingum, Piszmo vszako szumnyivo poztaja.

6-ich Da Dugsze szlase z-Naravum Tergovine, ali Mestrie Kontoalcza. Ar Kniga szamo zverhu takveh Ztvarih Probu ima, z-kakvemi Kontoalecz Tergovinu tira. Anda zverhu v. P. vu Zajem daneh od Tergovcza Penez Kniga Probu nikakvu nenachinya.

* Kniga terstvena jedna *Stracza*, kamsze Dug mahom zapishe, jedna *Glavna* Haupt=Buch veliszе, vu koju Dugi iz Stracze prepishujusze, y ova jedina, a ne Stracza Pol Probe chini. 723: 58.

§. 101.

III. Krivo izplacheno.

Trejta Fela Dugov je *krivo izplacheno* (Indebite solutum): kada kaj iz Bludnozti zplachaloszebi, prez dasze je moralo, ali kad kaj platil bi Pupil prez Privolenya Tutora. To kad bisze pripechalo:

1-ich izplachen krivo; szudbenosze opomene, z-Prilosenyem Piszma dokazajuchega to na punom, da ono, kajsze povernuti potrebuje, zaizto krivo izplatiloszeje. 729: 37. §. zadn.

2-och Za Opominanyem prez Haszni, Tusba temelyisze vu 723: 42. §. 7. Prol. 5. y onem Doztojnozti Ravnilu, da nigdo z-Kvarom drugoga vishe imati neszme.

3-ich Za dokazanem krivom Izplachenyem; Szudecz Obtusenoga tak vu Povrachku krivo izplachenoga, kak vu Intereshih, y Ztroskih pravdenih obszugyuje, kajti po Opominanyem zverhu krivoga Duga vu punu Znanozt vre poztavlyen, zle Vere Ladavecz poztal je, takov pako na Domeschenye Dobichka preztajuchega; y po tom zrokuvanoga Kvara zavesujesze; da y Prevara szvoju Kastigu ima, y Dugovanye da ne drugomu neg' Goszponu szvemu hasznuje, niti pravichen da za nepravichnoga ne terpi.

§. 102.

IV. Dug rachunzki. Pri ovem priglej 1) na Stibre Ztavlenye.

Fela cheterta Dugov je Dug *rachunzki*;

koji naztaje iz van ne danih na odluchen Czil Dohodkov, jeli obchinzkeh, jeli Pershon poszebneh. Oneh Zviralische, jedno *Stibra* je, ove pako Ztavlenye, Razdelivanye, Pobiranye y napravlyene okolo nye Prekorednozti, szvoja Naregyenya imaju, niti Rachunov Davanyu takveh ne menyka: Okolo Razdelivanya Stibre ztavlyenaszu:

1-ich Leto vszako, kaj Meszecz November zvekshinum biva, Shuma stibrenzka pod Priszegum z-dushno dasze znajde, koja potlam y vu Maticzu poztaviti, razglasziti, y Pobirachem vandatisze ima. 723: 63. §. 17.

2-och Ztran Stibre Szela vszakoga, vu Knigu Szela stibrenzku, napiszatisze, y vchinyena vu Vremenu szvojem Placha vu Knigu iztu zapiszatisze ima, prezda y kaj zato bisze potrebuvalo. *ond.*

3-ich Stibre Ztran, koja Szelo koje dopala je, szamo zbog Szela na nikaj Dohagyanye, y szamo po Zpravischu varmegyinzkem premenitisze more, ne pako niti po Shupremush ali V-Komeshu, iz Oblazti szamoszvojne. *ond.* §. 18.

4-ich Terh Szela vu Priliki ovoj, na druga iztoga Dominiuma Szela, ali na czelu Varmegyiu prenashasze, kad Dominium iliti Gozpodchina izrachunyeneh Portih nimala bi. §. 19. 21. *ond.*

5-ich Varaski Magistrat vu Nazochnozti Plemeniteh, vu Varashu ztanujucheh, Stibru razdelyiva. *ond.* §. 8. Med ovem y onemi ako Nezlosnozt bisze pripechala, Magistrat vu Poszlu szvojem szlobodno ztupa, nego y Plemenitomu k-Kralyu Vtechenye odperto je. 715: 71. §. 2. Krivichna vendar Tusba da ni.

§. 103.

2) *Na Stibre Pobiranye.*

Okolo Stibre Pobiranya Pravicze hocheju

1-ich da Dan za platiti Stibru, Stibrenczu nijednomu ne odvlachisze, dapache dog Zaoztanzki (restantiæ), ne poberusze, da dotlam od oneh, koji zaoztali niszu, nikajsze ne potrebuje. 723: 63. §. 23. 24.

2-och Da Stibra za Kaszu szoldachku, z-Stibrum za Kaszu domacheh Varmegyie Potrebocheh, zkupsze ne zmesha. *ond.* Pr. Jednako

3-ich Dache goszpodczke z-Stibrum zmeshati, takaj ne dajesze vu Pripadu onom, kad Gozpon Z. pri Podlosnikih szvojeh Stibru bi pobiral, *ond.* §. 3. kaj szamo z-Volyum Varmegyie biti more. *ond.* §. 1. K-tomu

4-ich Gozpon Z. Stibru nit povekshati, nit nyu za pobranum Dachum gozpodzkum vu Zaoztankih oztaviti, pod Kastigum na dvakratvech Neszme. *ond.* §. 22.

§. 104.

3) *Na Prekorednozti Obtusenye.*

Vu Poszlu stibrenzkom obtershen, y pri pervemNaztojanyu (instantia prima)Zadovolyschinu ne dobechi, szlobodno k-Kralyevzkoj Szvetlozti vtechesze (§. 102.), nego ak' krivichna bi Tusba bila, Tusitel takaj kastigujesze, ter:

1ich vu menyshega Znamenuvanya Prekorachivanyu hman Obtusenomu, frtov 100. tuliko kulikoputi placha, zvan Ztroskov 723: 63. §. 16. Pravda na Kastigu ovu, k-onoj na Kastigu Obshanozti prizpodablyati dasze mogla bi, nevidisze: ar Pravda zadnya Ztroskov ne daje.

2-och Zaradi vekshe Prekorednozti Tusba krivichna vu jednako Odmerenye vpada, t. j. iztu onu Kastigu ima, vu koju Magistratualecz vpal bi bil, akosze bi pravichno bil obtusil. 9: 567. 604: 18.

§. 105.

4) *Na Rachunov Davanye.*

Rachunov Davanye takaj szvoja Naregyenya ima, vu oszebnom

1-ich Rachune davati, y on mora, koji od szebe szamoga, ne naproshen, vu Prijemanye, y Vandavanye Dohodkov tugyeh zpuztilszeje. D. 3. p. 12.

2-och Rachunov Potrebuvanye, y Zadoztavchinyenye, od nikoga zmed premoguchnesheh, niti vu Varmegyii, niti pri Varashu prechitisze neszme pod Kastigum Povrachanya Zaoztankov 723: 53. §. 10.

3-ich Koji Rachune dati jeli nemre, jeli neche, predopomenyen Tusbi fiskalzkoj podlase, Dobra nyegva zaradi Szegurnozti pod Shekvezter ztavesze, y Pershona takaj nyegva zarestujesze, akoprem plemenita. *ond.* §. 9. 554: 20. 622: 65. y ovak na Zpunenye Dusnozti szvoje priszilyujesze.

4-ich Koji Dohodke tugye, ali na Barat szvoj obernul, ali skodlyivo y nepotrebno bi vanzdaval bil, obszugyujesze. 723: 63. §. 4. 13, 14. y Imanya, terpechega zato Egsekucziu Gozpona Z. onomusze predavaju, koji Peneze bi odbrajal. Nazadhod vendar Gozponu Z. obszugyenomu proti Oficziru szvemu ne prechisze. *ond.* §. 4. 6.

5-ich Ako Chaztnik vlaztni (off. publ.) Rachune szvoje pravedno bi predaval, Magistrat pako nye ali prijeti, ali vu Meszeczih dveh pretrezti,

niti opomenyen, hotel nebi, onda ako medtem Chaztniku Szmertsze bi pripetila, Kvar vesz ne Odvetek nyegov, nego Magistrat ima domeztiti. *ond.* §. 12.

§. 106.

5) *Na Pravde iz Rachunov.*

Naztaju szledeche:

1-ich *na Davanye Rachunov*: t, j. na Domeztek Zmenykanya Penez tugyeh z-Ztroskmi. Fiskal M. Tusitel je, nego poleg Odregyenya vlaztnoga. Tusbu podise pred Shedrium, takaj proti Gozponu Z., ako taki Chaztnik nyegov Stibru pobiral je. 729: 35. 723: 63. §. 4. ali pred Varashem proti Pobirachom varaskem 3ae 10. Ali ododvoji Szud, predi neg Oszudu zreche, Pravdu Previszokomu Tolnachtvu podlositi ima. Tusba temelyisze vu 723: 63. Proti Oficzirom D. Pravda pred Szudom D. teche 3ae 25. 729: 28. §. 5. y Shentencziu Szuda ovoga podpishuje Szudecz D. z-Szvedochanztvom V., koje vu Pravdi ovoj y Rech (votum) ima *ond.*, y Shedrii Pravdu iztu opovedati*. Ortak pod Pravdu zadusnu proztu versesze.

2-och *Na Zplachivanye Zaoztankov* proti Prechitelom Davanya Rachunov, ali Zadoztachinenye. Tusitel je Fiskush M. pred Shedrium iz 723: 63. §. 10.

3-ich *Na Kastigu dvakratvech*, proti Gozponu Z. Stibru povekshavajuchemu, ali ovu vu Zaoztavkih oztavechemu za pobranemi vre szvojemi Dachami peneznemi. Fiskush M. Tusbu pred Shedrium 729: 31, §. 2. vu 723: 63. §. 22. temelyiva.

4-ich *Na Kastigu frtov* 100. z-Ztroskmi ali *jednakoga Odmerenya* za vszako krivichno

Obtusenye. Tusitel je krivo obtuseni, Szudecz pako na Kastigu obodvoju oszmiuzki je. 723: 63. §. 16.

* Prenashanye na Shedriu biva iz Ladanya, od ovud pako *izvan* 725: 29. §. 3. zvan da Shuma odpitana frtov 12000 prevagala bi 729: 28. §. 2. Egsekucziu pravlya Naztojenye pervo, takaj vu Oszobe izproshene vu Tusbi. Anda Oszudu Szudcza D. zverzhava Chlovek D. z Szvedochanztvom V. 41: 729. Kada pako Obszugyeni bi za vezda ztajal pod Szudbenoztjum drugum, onda pred Szuczem vezdashnyega Prebivanya Tusba na Egsekucziu podisesze 729: 28. §. 5. Szudecz, y vsza Narava Pravde ove je Pravde zadusne prozte.

§. 107.

Magyara Dug y pred ztranzkoga Szucza ztavlya.

Szad kak Duge prozte ztranzki od domacheh, y nazopet Vugri od ztranzkeh potrebuju. Kada Dusnik Vuger je, takov szamo vu Pripadih treh pred ztranzkem Szudu ztati, ali jedino Austrianzkem, ovdi obszuditisze, y vu Pomenykanyu Imetka vu ztranzkom imanoga, poleg Kompaszusha ztranzkoga Szuda, kojega Szuczu Vugru Kanczelaria Dvorna poshilya, vu Zemlyi takaj vugerzkoji Egsekuczii podverchisze more. Pripadi ovi jeszu

1-ich Ako Dusnik Vuger od szebe vandal je, ali kambialzkoga, ali proztoga verovnoga Lizta, vu kojem razlichito, Szudu ztranzkomu podvergelsze bi bil. 792: 17. Pr.

2-och Ako Dusnik Vuger bi bil obechal, da vu Meztu ztranzkom Kr. Szvetlozti podlosenom platiti hoche. *ond.*

3-ich Ako Dusnik Vuger vu Pajdastvu z Tergovczi austrianzkemi ztajal bi kambialzkomu Szudu podversenemi. *ond.*

§. 108.

Oszude ovoga Prikrachenya.

Vu Dobrochinztvo vendar Szinov Domovine, okolo Pravdih vu ztranzkom podignyeneh za preprechiti Krivicze, ztavlyasze

1-ich dasze Domachine, zaradi zamugyenoga na Szud Dojtja, nepravichno obszudili nebi, Tusitel mora, na Szud Pozivanya Lizt, doztojnoga Termina zadersavajuchi, po Kanczelarie Kr. V. Dvorzke, izkernoj (immediatæ) Dusnika Szudbenozti poszlati, ova pako mora Lizta iztoga Dusniku mahom predati, pred takaj dersanem velikem Zpravischem. *ond.* §. 5.

2-och Shentenczie vu nevalyanem verovnem Liztu temelyene, dasze zvershiti nemogu, t. j. kojega, ali menysholetni, ali pod Shekvester poztavlyeni van dali bi bili, kojem najmre Gozpodarztvo, ali josh predano nije, ali odteto je. *ond.* §. 1. Szuprotivno

3-ich Shentenczie vu Liztu verovnem Pershon szvojvolyneh temelyene dasze zadnyich izvershiti mogu, da Tusitel vendar nazopet Szegurnozt vu negibuchih dati, y zavezatisze ima, da iz punoga zadozta chiniti hoche *tak onomu*, koji vu Priliki Egsekuczie Nepravednozt Liztu verovnomu hi zpochituval, y pred Szuczem zkupa ztranzkem, Pravdu koji odkrojil je, to izto bi dokazal, t. j. da Liztu verovnomu Potrebchine naredbzke pomenykaju, *kak y onomu*, koji vu Priliki Egsekuczie, jeli *Korenitozt* Imanyih pod Egsekucziu versenih, jeli Praviczu *Perveshinztva* nasze zpadajuchu, napervo bi donashal, y pred Szuczem domachem jeli onu, jeli ovu, ali iz Narave, ali iz Intabulaczie, ali iz Duga Dobe, zkupa bi pokazal *ond.* §. 2. Szegurnozt ovu, ako Tusitel dati nemre, Imanya onda, koja pod Egseku-

cziu bi imala dojti, pod Shekvezter szudbeni iz Miszli Naredbih nasheh verchisze moraju. 715: 28. 729: 28.

4-ich Imanyam poleg Kompaszusha Szucza ztranzkoga, pod Egsekucziu yzetem, Narava Zaloga szudbenoga dajesze, y zato plemenitaska, kadagod, varaska pako szamo med Letom y Danom odkupitisze mogu. 792: 17. §. 3.

5-ich Da y Szuprotztavlenye Mezta ima, ako szuprotsze ztavechi bi probuvati mogel pred Szuczem Egsekucziu delajuchem, Bludnozt jeli okolo Dugovanya, jeli Pershone podlesechu v. P. kad drugi podlagalsze bi Egsekuczii, a drugi bi obszugyen bil — ali kad vu Egsekucziu vzimalaszebi Dugobrana ne poszebna, koja yendar bi podana bila y t. d. *and.* §. 4.

§. 109.

Duga vugerzkoga ztranzki zakupiti neszme.

Od Dusnika Vugra josh znaj, da on

1-ich vu nijednem drugem Pripadu izvan Orszaga obszuditisze nemre, kajti Pripadov drugeh Naredba ne ztavlya.

2-och Vu oneh takaj Pripadih treh (§. 107.), szamo na Szud austrianzki pozvatisze Vuger more, kajti 792: 17. govori szamo od takvoga ztranzkoga Szuda, koji Velichanztvu austrianzkomu podlosen je.

3-ich Od Verovnika Vugra Lizt verovni, ztranzki zakupitiszi neszme: drugach Vuger, Dusnik biti, prezdaja chizto 41: 622. Szuprotivno

4-ich kad bi Vuger Duga pri ztranzkem bil napravil, od ztranzkoga iztoga ztranzki drugi Lizta verovnoga szlobodno odkuplyuje, niti po tom Dusnik biti nadalye Vuger nepreztaje, kajti

Naredba szamo Duge takve kupuvati ztranzkem prepoveda, vu kojeh tak Dusnik, kak Verovnik Vugriszu, pokehdob, da chizto jedno to bi bilo, jeli Verovnik ztranzki A., jeli B. bi bil. Ztem menye

5-ich preztaje Dusnik biti, Vuger onda, kad od ztranzkoga, Lizt verovni on biszi bil zakupil: kajti Dobro Orszaga szvetuje, da po Egsekucziah ztranzki vu Imanyih vugerzkeh nepovnosesze.

§. 110.

Y Ztranzki pred Szud Magyara pozivasze.

Kada pako ztranzki Vugru bi duseval, ov onda szamo, ako Austrianecz je, y zkupa da vu Zemlyi vugerzki da platil bude, ako bi obechal bil, ali Szudu vugerzkomu, akosze bi bil podvergel, na nash Szud dojti mora; Podlosnik pako ne Austrianecz vu nijednem Pripadu vu Zemlyi vugerzkoj obtusitisze nemre. Kajti Velichanztvo nashe vu Podlosnike tugye nikakve Oblazti nima 792: 17. §. 5. Zato proti takvomu, dapache y proti Austrianczu zvan oneh Pripadov dveh szledechi imasze Put zvan szudbeni (via politica).

1-ich Lizt Proshnye predajesze izkernoj Szudbenozti, kojoj Verovnik podlosen je, y k-ovomu prilosisze Lizt Proshnye drugi na izto Velichanztvo, Vu onem Proshnik Szudbenozt szvoju moliti ima, da prilosenu na Kralya Proshnyu Putem Dikazterialzkem, z-pridanum szvojum pripomochlyivum Rechjum k-Kralyu dozpeti chini.

2-och K-Proshnye na Velichanztvo Proshnik vsze Pokaze Duga prilositi mora, y ovi akoszu vpuchujuchi, onda Veliohanztvo Duga zplatiti

zapoveda: vu protivnem pako Pripadu Proshnika na Put Pravde navadni napuchuje, y onda Verovnik Vuger Pravdu Duga pred Szuczem ztranzkem tirati bu imal.

3-ich Ako Dusnik Podlosnik Austrianzki ni, onda Velichanztvo Poszlu szvemu naruchuje, da pri onoj Vlazti pervoj Duga Izplachenya naj izhodi, ponugyujuch vu zpodobnem Pripadu jednaku Szlusbu y Pripomoch.

4-ich Dugovanya Vanzhajanye jeli povolyno, jeli nepovolyno, Putom iztem Dikazterialzkem, y po izteh Techajih proszechemu na Znanye dajesze.

§. 111.

Pravde iz Nemochi Dusnika I. Kridalzka, ove 1) Odpiranye.

Doszad od Dugov szamenih, kada Dusnik jeli jednomu szamo duseval bi, jeli zadoztnoga Imetka imajuchi od vszakoga poszeb zatusujesze. Vezda k-Pripadu, kad Imetek Dusnikov za vsze Verovnike zadozten bil nebi. Perva, koju dusnikova plachati Nemoch, poragya Pravda *kridalzka* velisze. Nemoch ova na Znanye dohaja, ali iz Nazveschenya iztoga Kridatara, iliti Dusnika z-Dugmi obtershenoga ober Imetka szvoga, y iz Predavanya Imany szvojeh; ali iz Vtechenya Verovnikov za opraviti Verovnikov Zkupzezivanye. Na takvo Vtechenye od Magistrata odregyivasze

1-ich da Dusnik tak Imetek szvoj, kak Duge szvoje do ztanovitoga Dana, Magistratu na Piszmo naj preda tak zdushno, da Valuvanye szvoje z-Priszegum takaj podtverditi more.

2-och Da ztavlyenogaszi Termina, Dusnik ztem marlyiveshe obdersi, ali z-Shekvestrom, ali

z-Restom oszębnem Nagrasivanye zvekshinum pridavasze, Ali takaj

3-ich ako iz napervodanoga dusnikovoga Imetka Bitja, koji Verovnikom za Previd podajesze, zhajalo bi to, da josh chizto Dusnik prepal nije, onda Dusnik za nyega krivichno ne prekopitnuti, Zkupzhajanye Verovnikov josh ne odpirasze, nego Verovniki na Pravdu proztu zadusnu (§. 94.) napuchujųsze. Vu Pripadu szuprotivnem

4-ich Zkupztechenye (Concursus) mahomsze odpira, koje y onda odluchisze, kad Dusnik, Ztalisha Imetka szvoga vandati, ali otimal, ali pozkrivalsze bi, ali pobechi bi primerjal.

§. 112.

2) *Pripravlenya.*

Po odluchenem Zkupztechenyu, ali kad Dusnik szam Nemoguchnozt za zplachati szvoju bi bil nazveztil, y Imanya szvoja predal, szledecha poszle Pripravlenya bivajų:

1-ich naregyujuszę Komishari iz Kotrigov Szuda. Oveh Dusnozt je, Dugovanya obtershenoga popechatiti, popiszati, preczeniti dati, y gotov Inventar iliti Popisz Dugovany nyegveh, Szuczu predati. Popiszatisze pako mora y ona Ztvar, koja na Veru je nakuplena, akoprem josh vu Naturiszę bi nahajala, kajti Kupichek, obtershenoga Szvojnozt poztaje. D. 32. p. 159.

2-och Odredisze *Imetka Zkerbitel* (massæ Curator). Ovoga je Dusnozt, vesz obtershenoga Imetek pod Terhom Rachuna Dayanya, verno prichuvati, ar Dusnozt iztu vszaki Kurator ima. K. I. Z. II. D. VII.

3-ich Poztavlyasze *Kurator Pravde*, koji Maszu napelduje. Ov Verovnikov vszeh zkupa

je Branitel, vszakoga pako poszeb Protivnik je, kajti Iztinztvo Duga vszakomu vu Dvojmbu vleche, y nyegaszi od vszakoga pokazati potrebuje.

§. 113.

5) *Zkupzezivanya Lizt.*

Za ovum Pripravkum Zapoved na Piszarnichtvo (Notariat) vanzhaja, za poztaviti na Pero, vsze Verovnike szlishajuchi, nye Zkupzezivanya Lizt (Edictum). Zvan zkupneh vszem Liztom Potrebchin Ediktum ov napervo dati ima.

1-ich Szucza: da Verovniki znaju, pred kemsze poztaviti imaju. Szudecz pako ov je on izti, koji je y Duga proztoga (§. 93.), ar Pravda kridalzka vu szebi zadersava tuliko prozteh Pravdih zadusneh, kuliko Verovnikov jesze zkupzteklo, z-onum szamo Razlukum, da vu Pravdi kridalzkoj, Szudecz on izti, koji od Shum velikeh szudi, szudi takaj od naj menysheh zaradi Zkupdrustva.

2-och Ime, Pridovek, Karakter razluchujuchi, y Ztanuvanye Dusnika: da nyegvi Verovniki znati mogu, da ne drugi, neg oni vu oszebnom zkupsze zezivaju.

3-ich Termina doztojnoga poleg Okolicz vre dugshega, vre krajshega, z-Zatvorenyem zkupa keszneshega Vtechenya (cum præclusione), znamenujuchem to, da na one, kojisze pred odkrojlyivum Oszudum ztavili na Szud nebi, chiztosze nikaj pazilo nebu.

4-ich Ime Pridovek y Karakter Pravde Kuratora, da Verovniki onoga, zkem od Iztinztva Potrebuvanya pogovarjatisze (disputare) vszaki, bude moral, zpoznaju.

5-ich Da Verovniki obzkerbesze z-Pokazmi okolo Pervoche Jusha. Od ovoga vendar oni

szàmi med szobom Rech vode, ne pako Masze Kurator, komu za pokazanem Iztinztvu Potrebuvany, potlam vsze jedno je, jeli Peter ali Pavel pred drugemsze izplati.

§. 114.

4) *Tusba.*

Za nad Nachin predszlani napiszanem Ediktumom* *Tusba* poszle Szudu podajesze. Od koje.

1-ich kada Obtersheni za nemoguchega szam sze bi vandal bil, onda on y za Tusitela szamsze chini, ali Kurator nyegov, t. j. Pravde, y vu ovem Pripadu Pravda *zkupzezivajucha* (convocatorius) podichisze veli. Podisesze pako proti Verovnikom vszem; zmed kojeh oszebujneshi imenujusze, y oviszé vszaki poszebno, drugi pako neimenuvani vszi zkupa po Ediktumu pozvatisze prosze. Szuprotivno

2-och kada Verovnikov visheih proti Dusniku, ali Kuratoru Pravde podisuesze, Tusba oveh *zkupztechlyivna* (concursualis) zoveszé. Vu ovoj prosze oni, da Dusnik ali Kurator Pravde po navadnem Pozivanya poszebnem Liztom, Verovniki pako drugi vszi po Ediktumu dasze zkup zezoveju.

3-ich Poleg Proshnye vu Tusbi vuchinyene, oneh, kojisze poszeb jeszu imenuvali, vszakoga takaj poszeb Pozivanye biva, Ediktum pako y na Vrata szudbenoga Ztanya pribijasze, y po Novinah vechkrat razglashujesze, da na vszeh oneh kojem na Dugovanyu kaj lesi, Znanye. ztem ztanovitesho dozpe.

* Razglashenomu po Chinu ovem Ediktumu Zvershenyaszu: I. Imanya obtershenoga preztaju nyegova biti, y bivaju Szvojnozt Masze zkupne na vsze Kreditore (Verovnike) zpadajuche. Zato Dusnik vishe nikaj pravedno nit neplacha, nit ne prodava II. proti Du-

sniku iztomu z-Dugmi obtershenomu, vre nikakva Intabulaczia, vishe chinitisze nemre, kajti vishe nikaj ninia, y kajti Pravda vszaka od na Pravdu Pozivanya, kojega Ediktum Fela je, viszeti pochimlye; vre pako pod viszechum Pravdum, Licze pravdenoga Dugovanya premenyati ne puscheszc (nihil innovandum). III. Po vandanem Ediktumu, vre nikakva dugovanyzka Pravda proti iztomu Dusniku podichisze nemre, y zvan *Konkurzusha* nikakva takaj vishe biti nemre proti nyemu Egsekuczia. Dapache izte Pravde proti nyemu pre l Konkurzushem podignyene zadusne, nego josh ne dokonchane; vsze na Konkurzush napuchujusze.

§. 115.

5) *Ove Techaj y Izvershenye.*

Po razglashenom Ediktumu Pravdu Tusitel zdise, zkupzezvani pako, jeden za drugem, kaj do zadnye Oszude josh szlobodno biva, vu iztu Pravdu vsze po malo vlezavaju. Za vchinyenom tak na Szud Poztavlenyem

1-ich Iztinztvo Dugov szvojeh Verovniki dokasuju, koje ne szamo Kurator Pravde, nego Verovniki takaj jeden drugomu vu Dvojmbu vlechi; y Pervopisze Liztov zadusneh za Previd potrebuvati mogu: ar y ovem na tom vnogo leseche je, da po Prevari Masza, pomenyshalasze nebi. Za probuvanem y doszugyenem Dugu

2-och Verovniki za Praviczu Perveshinztva boresze, Szudecz pako poleg ztavlyene Probe; Red med nyimi zatem pravi. Zmed oveh

3-ich koji ali chizto nikaj, ali ne vsze bi dobivali, kajti k-Zmenkanyu Fondusha bi dozpevali, ovi potrebuvati mogu, da Dusnik vsza szvoja Dugovanya, y vsze szvoje Pravicze gdegod josh imane, pod Priszegum naj vanpove, da y ovasze josh k-Maszi privlechi * mogu: ter vu Zmenykanyu josh zaoztajajuchem mogu ovi y to

potrebuvati, da pod Nagrasenyem Resta, Żroka Nemoguchnozti naj na szvetlo da obtersheni. 1807: 12. §. 1. Zatem

4-ich Kurator Masze Rachune daje, y poleg Reda napravlyenoga biva potlam Egsekuczia. Vu Priliki ove od vanzplacheneh Obligatorie jemlyusze nazad, y zoszeb josh Zpoznavanye pobirasze od nyih, da zrez zplacheniszu. Koji pako zplacheni niszu

5-ich Dusnika na Kastigu Tatbine, ako nye prevariti Hotenye bi pokazati mogli, z-Pravdum zaglavnum pozdravlyuju. Nije vendar Kastiga ova Szmert: ar keszneshu Zazkerbu chinechega na proztu Pravdu zadusnu y pak povlechi, y Pershonu iztu izhoditi ztavlyasze, vre pako z-Szmertjum kastiguvani za Szlugu proszitisze nemre. *ond.* §. 2.

* K-Maszi ne zpadaju: I. Imanya pri Dusniku vu Zalogu lesecha, nego Shuma szamo, vu kojojsze derse: ar za zplachenum ovum Imanya nazad, Zalositelu datisze imaju, iz izte Zaloga Narave. II. Dugovanya tugya pri Dusniku josh vu Naturi nahagyajuchasze, kaktiszu Deli Bratov nerazdelyeneh — Szinov materinzka — Prineszek senini — szudbeni Dar — Dugovanya Sziroticze — ali Pajdashev — vu Ime Poloska, ali Najma, ali Poszudbe predana — Zaveruvanischa — Kasza obchinzka ali gozpoczka. Med ovemi Red nikakov neztoji, nego vszaki Dugovanya szvojega Szvojnozt da na Dusnika preneszel nije, probuje, y tak vszaki szvoje, ako josh vu Naturi pri Dusniku nahagyasze, nazad dobiva. Ar vszakoga Dugovanya tugyega, ona je Narava, da za Gozponom szvojem krichi.

§. 116.

Porad Temelyov naredbzkeh, kojiszu 1) Dugd Narava.

Vu Izplachivanyu Verovnikov Red iz treh Predpoztavlyanya Temelyih naredbzkeh zpelyiva-

sze. Oviszu I. Duga naravzki Chud. II. Intabulaczia. III. Duga Doba. 792. 17. §. 2. Pervo anda Mezto vu Zkupztechenyu Verovnikov oni imaju, chijeh Dugi od Narave szvoje prędszlobodniszu, kaktiszu

1-ich Kasze obchinzke stibrenzke Defekt, iliti Pozmenykanye

2-och Prineszek senini, ako na Nachin vu 1ae 110. prepiszan, probuvalszebi, y Miraz (dos) naredbzki, ne vendar zapiszni, kajti od ovoga muchi D. 36. p. 160.

3-ich Trud Vrachitelov, y Ranolichnikov dusnikoveh.

4-ich Placha Szlugov, koji vu Kruku, y Plache Dusnika siveliszu, a ne oneh, koji za vishe Pershon delaju v. P. Szamboli, y drugi k-Auzczugalczem zpadajuchi.

5-ich Vrachtva, zprevodni Ztroski, y Ztvari za Pokop Dusnika potrębne.

6-ich Poloski, y Poszudbe vu Naturi vishe nęnahagyajuchesze, ali Kasza dominalzka: ar pravichno je, da Dugovanya takva naj menye vu Czeni nyihovoj, pręd drugemi Dugmi vanzplatesze, pokehdob da Dugovany oveh Szvojnozt na Kridatara preneshena nije, kak bila je zajmeneh Penez.

7-ich Ztroski, ali Trudi oneh, koji za Dobro Masze kridalzke; ali ove, ali one, poleg szudbenoga ali Odregyivanya, ali Priztajanya imaliszu: kajti prez oveh Fondush Zadovolenya ali poginul, ali pomenyshalsze bi bil. Szim zpadaju vu oszebnom Taksze szudbene, y dnevna Placha Popiszczev, Preczenitelov, y Kuratora Masze, ali Pravde Kuratora Trud.

* Med ovemi Pervochę nikakve nijc, nego ako Fondush t. j. Imetek, niti za ove vsze zadozten bil nebi, onda vszaki Odterchka terpi poleg Razmere, koju Ravnilo Pajdastva podaje. Medtem Kapitali po-

bosneh Shum pred Intabuleranemi zplachatisze nimaju: zato ako ovi bi prepadali, Kvar takov na one prevalyivasze, koji nye nerazmislyeno vandaliszu. Anonym. p. 63.

§. 117.

2) *Intabulaczio.*

Drugo Mezto vu Zkupztechaju Verovnikov, z-pravednum Intabulaczium obzkerblyenem dajesze. D. 36. p. 160. Takva je pako napravlyena

1-ich pred razglashenem Ediktumom, kajti na Szud Pozivanye chini Pravdu viszeti, pod viszechum pako Pravdum, Licze pravdeno prementisze neszme 1ae 27.

2-och Pred Varmegyium, ali Varashem 722: 107. ali Kotarom Jazyganzkem, iz 13. nyihovoga Kotriga. Medtem

3-ich pred Varmegyium jednum ztavlyena, Pervochu nedaje gledech Imanya vu drugi Varmegyii lesecha, zvan da vu onoj lesala bi Imanya Glava, jeli vu Predszlobodi za takvu imenuvana, jeli iz vszevdilyne Navade za takvu dersana. Valya vendar

4-ich takaj proti, ali prez Volye Dusnika: kajti Szegurnozt Verovnika od Volye Dusnika viszeti nemora, nego vu Naredbi szvoje Obchuvanye mora imati. Jednakem Nachinom

5-ich Valya takaj po Szmerti Dusnika nategyena: szamo da pred odpertom Zkupztechajem, iliti pred razglashenem Ediktumom chinilaszeje. Nevalya vendar pred Szudom D. izvershena. D. 36. p. 160.

§. 118.

Poleg Vandavka.

Kadasze pako Intabuleraneh vishe bi zkupztekalo, Pervochu vu Pripadu ovem daje

1-ich Intabulaczie* Doba: koji najmre pervlye intabuleran je, on y prekorachuje keszneje intabulerane. D. 1. p. 154.

2-och Pod jednem iztem Szedischem magistratzkom, ali pod Techajom jednoga iztoga Zpravischa intabulerani, za intabulerane vu jednem iztom Vremenu dersesze, med kojemi zato, Doba nabrojeneh Penez, Pervochu ztavlya. D. 36. p. 160.

3-ich Koji jedno izto Vreme brojiliszu, takveh vszaki, poleg Ravnila Pajdastva zgubiti nekaj ima, kajti to izti Razum szobum donasha.

* Akoprem vu proztoj Pravdi zadusnoj, povolynuszi Oszudu, Verovnik koji bi vre dobil bil, drugi vendar Verovnik, ako taki ztopram za izrechenum onum Odszudum intabuleran, onoga pretecha D. 15. p. 156.

§. 119.

3) *Doba Duga.*

Mezto trejte derse Verovniki, prozte Lizte zadusne imajuchi, t. j. neintabulerani (simplices chyrograyharii). Med ovemi Red je szledechi

1-ich chijega Lizt verovni ztareshega Vandavka (Datum) ima, predztavlyasze onomu, chijega Lizt verovni je noveshi.

2-och Koji Lizte verovne od jednoga iztoga Datuma, bi van pokazali, med ovemi on perveshi je, koji predi je brojil. Dapache

3-ich koji predi brojil je, oblada takaj onoga, koji Lizta ztareshega zadnyich ima, keszneje vendar bi brojil bil, ar Brojenye, Proba Duga jaksha je, neg je Lizt verovni.

4-ich Izti ov josh y pred onem Verovniku ide, koji oszebnu Dugobranu bi imal, jeli poszebnu, jeli izbirlyivu, keszneje vendar ako bi brojil

bil, kajti Naredba Pervochu szamo Intabulaczii, ne pako Dugobrani daje.

5-ich k-proztem Verovnikom zpadaju takaj, tak falingazto intabulerani, kak y Miraz zapiszni neintabulerani. D. 36. p. 160.

§. 120.

Prozti Kontoalczi zadnyiszu.

Zadnye, y za vszemi Verovniki, prozte Lizte verovne imajuchemi, Mezto, pozvano Odkrajanye D. 36. p. 160. Kontoalczem daje. Ovo vendar szamo od proztoga Kontoalcza razmevasze. Ar

1-ich ako *Izvlechka* (extractum) Dusnik podpiszal je, Izvlechek onda chizti Dug poztaje, y Verovnik takov vsze druge prozte Verovnike pretechuje, chijeh verovni Lizti mlajshiszu od Datuma Podpizka Izvlechku danoga.

2-och Ako Izvlechka po Dusniku podpiszanoga Kontoalecz intabulerati dal je, onda Verovnik, Verovnik intabulerani biva, y kakti takov prezkachuje ne szamo vsze Verovnike prozte, nego y keszneje intabulerane. Ako pako

3-ich Verovnika Izvlechek, Dusnik podpiszati hotel nije, ako vendar v. P. Vrachtva Pravitel Izvlechka szvoga vu Vremenu naredbzkem, t. j. med Letom od napravlyenoga Duga, z-tergovzkum Knigum szvojum je zkupzpariti dal, y z-ovum on, ako jednak bi zpoznan bil po Zkupzparjavczu, koji Pershona vlaztne Vere biti mora v. P. Juratush, ali Szudecz Varm. y t. d. onda Kontoalecz, kajti Krivnye nikakve nima, Mezto med Vnrovniki proztemi zadnye imati takaj nemre, nego kajti Naredbi iz czeloga zadozta vchinil je, Dobu med proztemi Verovniki szleduvati mora. Anda

4-ich zadnye Mezto szamo na prozte Kontoalcze, koji najmre Zkupzparenye ono Izvlechki i szvemu prizkerbeti zamudili jeszu, zpadati more, y takve szamo pozvano Odkrajanye razmeti zpametno stimasze *.

* Komu Pervochasze doszudi, on ne szamo czeli Shumu szvoju glavnu, nego y vesz Interesh szvoj, koji tija do Dana Egsekuczie izrachunatisze ima, y vsze Ztroske szvoje pravdene, z Perom szudbenom priravnane, nazad dobiva, ako taki za druge nikaj nebi oztajalo. D. 1. p. 154.

§. 121.

II. Iz Perveshinztva Pravicze.

Pravda druga, koju Nemoguchnozt Dusnika podaje, iz *Pervoche Jusha* zovesze. Podise nyu

1-ich Verovnik z-Jushom Pervoche obzkerblyen, proti Verovniku, Imanya dusnikova dersechemu, ako taki iz Krepozti Odszude na Egsekucziu zpelyane, jeli Odszuda ova vu Pravdi kridalzke, jeli vu Pravdi proztoga Duga izreklasze je. Temelyisze vu Prl. 5. y 792: 17. Medtem

2-och Intabulaczia Tusitela ztareja biti mora od Vremena, vu kojem Obtuseni Egsekucziu zadobil je, ar Intabulaczia Pervochu daje szamo proti onem Verovnikom, koje zvan Ladanya Imanyih dusnikoveh bi nahajala. D. 31. p. 159. Pravda izta

3-ich dajesze szamo tak, ako Dusnik poglaviti (principalis) platiti nebi mogel: kajti dok Imetka kakvoga on imal bi, dotlam ov jedini potegnutisze mora. D. 6. p. 17. Jeli vu Pravdi kridalzki ov vre ztal, jeli ondi josh bil nije. D. 6. p. 155. Ako vendar

4-ich Tusitel vu Pravdi kridalzki vre ztojechi, y zaradi szamo ne ztavlyene zadoztne Pro-

be, na Praznochu bi bil dozpel, takov, na Szud novi napuchujesze, dá ondi Szrechu szvoju po-is he.

4-ich Nazochna Tusba iz Pervoche dajesze takaj Verovniku, poszebnu Dugobranu imajuchemu, proti onomu takaj, koju onu bi prekupil bil, jeli za naveke, jeli za Vreme, proti chinyenomu, proti szebi, akoprem Zabranenyu. D. 11. p. 115.

§. 122.

III, Iz Preobilnoche.

Pravda trejta iz Nemochi Dusnika, *iz Preobilnoche* (ex superfluitate) velisze. Vu ovoj zapameti

1-ich dajesze Verovniku, proti Verovniku, Imanya dusnikova vu Ime Egsekuczie dersechemu, y Jush Pervoche pred Tusitelu Verovniku imajuchemu, proti komu zato Tusitel, kajti Jush Pervoche nima, iz Pervoche zdichisze mogel nebi. Dajesze takaj proti Zalosniku dusnikovomu iz 1ae 103

2-och Temelyisze neszamo vu 1ae 103. iz koje Naredbe Zalosnik dusen je Miraza Vdovi Zalositela izplatiti, nyemu vendar vu Vremenu Odkuplavanya nazad povernuti moranoga, y vu Prol. 5. poleg koje Naredbe vszakomu szvoje datisze ima, nego y vu Ravnilu Doztojnozti (aequitatis) onem, kaj meni ne skodi, drugomu pako haszni, na to izto zavezan szem, zvan Naredbih, koje Duge z-Prizpadki povernuti zapovedaju.

3-ich Za Tusitelztvo probujesze Duga Iztinztvo, Pozmenykanye Imetka pri Dusniku D. 6. p. 17. y da Imanya dusnikova, pri Obtusenomu vu Zalogu lesecha, josh vekshega Terha podnezti mogu, t. j. da zvan Interesh Shume, vu kojoj

po Obtusenomu dersesze, josh y one Shume Interesh donashaju, koju Tusitel ische. To Popiszek y Preczemba Imany dokasuje. Ako vendar

4-ich iz pravdenoga Imanya vre szam Dusnik Preobilnozt Tusitelu bi ponudil bil, ov pako druga Imanya prehotechi, iz oveh Zadovelenye chizto zadobil nije, takovomu na Imanye pod Pravdu verseno nazad ztupiti nedajesze. D. 17, p. 157.

§. 123.

IV. Na Pripisz.

Pravda ova *na Pripisz* (ad superinscriptionem), od perveshe razluchujesze szamo vu ovem dvojem, da najmre

1-ich Pravda na Pripisz Predopomenek szudbeni iz Bitnozti potrebuje, ne pako ona. Predopomenek ov biti mora ne szamo z-Ponugyenyem Shume czele, koju vu Imanyih dusnikoveh predopomenyeni lesechu ima, nego y vu onem na Izbor dati morasze, da predopomenyeni, ali Shumu ponugyenu naj zdigne, y Imanya dusnikova predopominajuchemu naj odpuscha, ali da Duga Tusitelu naj zplati, kad Imanya odpuschati hotel nebi, y Peneze vu Vremenu Odkuplavanya od Zalositela nazad naj potrebuje. Da

2-och vu perveshoj, ne pako vu ovoj to pokazati imasze, da Imanya dusnikova vekshega josh Terha podnashati mogu, kajti ne proszisze jedino to, da Dugsze naj plati, kaj jedino proszisze vu Pravdi iz Preobilnoche, nego ali to, ali Imanye poleg Polosenya Penez na nyem lesecheh, kaj chizto pravichno je. D. 10. p. 155.

DEL XII.

Od Poruchtva.

§. 124.

Znamenuvanye ovoga.

Poruchtvo je Pogodba prizpadna (accessoria), po kojoj gdo Zavezuvanye drugoga, vu Pomoch nasze vzimlye. Zato

1-ich Pershone tri, k-Pogodbi ovoj potrebneszu bitno, Verovnik, Dusnik, y Poruk. Medtem

2-och Porukov za jednu iztu Pershonu takaj vishe biti more, y izti Poruk, Poruka szvoga imati, koji *priztuplyujuchi* (succedaneus) veli-sze. Ali

3-ich vishe Porukom, Dobrochinztvo Delenya ide, vszaki najmre, Ztran szamo szvoju, plachati ima, kada poglaviti Dusnik platiti mogel nebi. Visheih

4-ich takaj za Czelochu (insolidum) vszaki szebe zavezuvati mogu: vu ovem Pripadu, kad drugi platiti ali nebi mogli, ali bi pobesali, zaoztajuchi makar jeden, Duga czeloga izplatiti mora z-zadersanem vendar szebi na druge Nazadhodom.

§. 125.

Dosheztnike tesa.

Pridojti more Poruchtvo

1-ich vszem Pogodbam, ne vendar I.' za Pregresku izvershiti, kajti Predversek Pogodbe vszake, Dugovanye szamo moguche, tak naravzki, kak zdushno biti more (§. 12). Niti II. vu Pregreskih Kastigu glavnu, ali telovnu za szobum vlechechih 715: 7. §. 6. Dalye Poruchtvo

2-och takaj na Dosheztnike prehaja, kajti, je Zadoztachinenye dugovanyzko, t. j. na Dugovanyi leseche, Dugovanye pako vszako z-Terhom putuje. Kaj vishe Poruchtvo

3-ich premdasze od Verovnika prijemalo nit nebi, vendar ztoji, kajti vszaki vu ono, kaj mu hasznovito y dobro je, privolyiti iz izte Pravicze naravzke szudisze. Odkud Verovnik y vu ovem Pripadu proti Poruku szlobodno nazad korachi. Medtem

4-ich Poruk Duga, kak zplatil bi, on Hip poglaviti Dusnik, Dusnik nyegov poztaje, y Nazadhodu onoga podversen biva.

§. 126.

z - Reda Dobrochinztvom.

Poruk dotlam Dusnozti nima, doklam poglaviti Dusnik platiti more – preztaje vendar *Dobrochinztvo* ovo *Reda*

1-ich kada Dusnik poglaviti izvan Orszaga odtepel, ali kadsze bi tak zkrival, da ga na Pravdu pozvati mochi nikak nije.

2-och Kadaszi Verovnik Zbiranye bi pripogodil bil, damu naj szlobodno bude, jeli Dusnika, jeli Poruka poleg Volye szvoje predi potegnuti.

3 ich Kad Poruk za Pupila ztal bi: ar Poruk takov biva Dusnik poglaviti, kajti poleg Znanya da Zavezuvanye Pupila nevalya nikaj, szebe iz toga poglavito zavezuvati stimasze.

§. 127.

Preztanek nyegov.

Nego y Preztaje Poruchtvo

1-ich ako Zavezka bi preztajala, pod kojum Poruchtvo je ztavlyeno bilo 486: 17.

2-och Dusnika prepadati Poruk v-Pamet jemlyuch, ako Verovnika szudbeno opomenul je, da Verovnika szvoga z-chem berse naj nategnę, Verovnik pako z-Tusbum, ako bi zakesznul bil. Ar Krivnya szamo krivlyivomu skodi.

3-ich Ako Pogodba poglavita valyala nebi nikaj, ali bi vre preztala bila, kajti z-Prepadanyem Glavnicze, Prepadą y Prizpadek.

§. 128.

Pravde.

Pravde iz Poruchtva jeszu

1-ich *proti Dusniku y Poruku zkupa*, akoprem Szucza jednoga imali nebi, iz Zroka Prizpadnozti. Ali Poruk szamo vu Pomoch pozvati, y Poruchtvo pokazatisze ima, ali z-Lizti, ali Szvedoki. Tusba proti obodvem vu jedneh izteh Naredbah temelyisze, ar y Poruchtvo Dug je prozti, ali auzczugalzki a. d.

2-och Pravda, koju Poruk *proti Dusniku* poglavitomu tira, kad k-Szrechi ov bi y pak dozpeval, y Mezto ovoga on Duga, ako bi zplatil bil. Narave izte je

3-ich Pravda, koju podise Poruk *proti Zkup, Poruku* na Povrachek Ztrani, koju Poruk za Duga czeloga zavezan (in solidum obligatus) mezto Zkup-Poruka platil je, zvan da on Nazadhodu (regressui) bi odrekel bil: Szudi najmre Szudecz

Duga, y Tusba vu Naredbih od Duga proztoga temelyisze

4-ich Pravda, koju ima Verovnik *proti Poruku:* probuvati mora, da Dusnik poglaviti chizto iztepen vishe nikaj nima — ali da ima Zbiranya Dobrochinztvo. Szudecz y Naredbe y pak izte one jeszu, kojeszu y Duga proztoga.

D E L XIII.

Od Zjedinenya pravdenoga.

§. 129.

Zjedinenya Izpisz.

Zjedinenye* pravdeno (transactio) je Pogodba imenuvana, po kojoj Dugovanye pravdeno zaradi dvojimlyivoga Pravde Vanzhajanya ne zabztuny, nego ali davajuch, ali zadersech, ali obechajuch nekaj, med pravdajuchemi priravnasze. Drugo je

1-ich *szudbeno*, drugo *zvanszudbeno.* Ovo biva

2-och ali med szamoszvojnemi Zidinami, ali pred Meztom vereydnem, ako Zjedinenya Predversek bi Prenashanye bilo Szvojnozt Imanyih negibucheh. D. 11. p. 101. Medtem

3-ich akoprem pred Szuczem Pravde ztavlyalosze nebi, vendar na Znanye Szucza datisze, y po ovem k-Pravdi prilositisze ima, z-ovem Zaznamenuvanyem „*nazochna Pravda z-Zjedi-*

nenyem dokonchana, szudbeno takaj za preztajuchu zgovarjasze“.

* Vu Poszluvanyu pravdenom (Praxi) prijatelzko Naravnanye (amica), z-Tranzakczium z-vekshishinum za jednosze detse; medtem Razluka ova medhaja: da Tranzakczia prez Pravde ne biva, niti ne zabztuny, nego dasze ali da, ali zadersi ali obecha nekaj, jeli iz pravdenoga Predverska, jeli od drugud. Szuprotivno *amica* biva onda, kada Pravde ali nikakve bilo nije, ali kada Ztranka Dugovanye pravedno Protiztranki czelo, y zabztuny odpuscha.

§. 130.

Potrebuje bitno 1) *vu Dugovanye Szvojnozt.*

Transakczie Potrebochina bitna jedna je, dasze vu laztovitom Dugovanyu napravi. Zato ne ztoji ztavlyena

1-ich vu Pravdah zaradi vlaztneh Pregreskih podignyeneh; ar od Dugovanya tugyega, kakvo je Zadovolenye vlaztno, Szamoszvojecz odregyuvati nemre. Szuprotivno Zadovolenyu szvemu Szamoszvojecz odrechuje szlobodno: zato vu Pravdih iz Pregreskih szamoszvojneh naztajucheh zkupszlosena ztalna je. Ne ztoji

2-och ober Delov oneh, koji vu Pravdi ztali niszu. D. 2. 6. p. 99. zvan da Brati z-Chinom szvojem nyu bi podtverdili bili, t. j. Dela poleg Tranzakczie zadoblyenoga, ako z-Znanyem bi prijeli bili, D. 3. p. 99. D. 15. p. 102. ali zvan da Zjedinitelu Punoblazt daliszu, chije Datum Tranzakczia da vendar zgovarja, potrebno je. Ar ovak y ne drugach Punoblazt probuvatisze dopuscha, koju kad Tusitel bi tajil, Obtuseni pako nyu probuvati mogel nebi, Pogodba vszaka, anda y Tranzakczia potirasze. D. 10. p. 100.

§. 131.

II. Szvojnozti Pogibely, koju kase 1) Fela Pravde.

Tranzakczie Potrebchina bitna druga ona je, da biva iz dvojimlyivoga Pravde Vanzhajanya, iliti iz Pogibeli Szvojnozt pogubiti. Ova zpelyavasze 1) iz Fele Pravde, mora najmre Pravda, Naravu imati onu, da po nyoj izta Szvojnozt Imany pogubiti moresze. Zato vu Pravdi ne takvoj, ako Szvojnozt oneh po Tranzakczie bisze vendar odpushavala, Tranzakczia bisze iz nedvojimlyivoga Pravde Vanzhajanya bila napravila, y zato potretisze ima. Vu oszebnom

1-ich ako Vekinya Imany negib. vu Pravdi zadusnoj bisze prenashala: kajti po Pravdi takvoj Imanya, szamo za Vreme zgubivajusze.

2-och vu Pravdi na Davanye Zroka Opetzavjimanya, naztajuche Vekinye negibuche Prenashanye y pak neztoji, kajti Pravda ova „*brakialzka* takaj zvana, nikakvo Pitanye od Szvojnozti Imany negib. neprijemlye, anda niti Pogibel zgubiti Szvojnozt zadersavati nemre. D. 8. p. 100.

§. 132.

2) *Pravde Ztalish.*

Dvojimlyivo Pravde Vanizhajanye zpoznavasze takaj iz Ztalisha Pravde, ako najmre, vu onom Pravde Ztalishu, vu kojem Tranzakczia napravilaszeje, Pravda pogubiti josh moglasze nije, ali Pravde Vanizhajanye, ako bi vre bilo ochivezto, onda nit Transakczia vu takvem Ztalishu nachinyena obztati nemre. Anda

1-ich ako bi prezarano naztajala, v. P. pred podtvergyenem Tusitelztvu: ar pred ovem doszugyenem nikajsze josh nezgubiva.

2-och Akosze bi prekesziio napravila v. P. po zadnye Shentenczie, kada vre nikakveh Vrachtvih pravdeneh preoztajalo nebi, ar onda Vanizhajanye Pravde vre ztanovito je. Szuprotivno

3-ich ako Pozivanye na vekshi Szud, ali Odgananye, ali Prepovedje bisze bilo moglo josh poztaviti, Tranzakczia y po zadnye Shentenczie napravlyena valya: ar poleg Vrachtvih oveh Shentenczia zadnya joshsze bi bila mogla premeniti, anda dvojimlyivo Pravde Vanzhajanye josh je podlagalo.

§. 133.

3) *Piszma Pravdi prilosena.*

Dvojimlyivo Pravde Vanizhajanye zpoznavasze zadnyich iz Piszmih takaj vu Pravdi z-Tranzakczium potisene, napervodonesheneh. Najmre

1-ich ako ova Krepozti one bilaszu, da poleg oneh Zjedinitel zaizto bi bil predbladal, Tranzakczia vendar, ak'sze bi bila napravila, takva nevalya nikaj, y potretisze ima, kajti dvojimlyivoga Pravde Vanizhajanya bilo nije Szuprotivno

2-och Piszma, ztopram po nachinyene Tranzakczie najgyena, Pravdu nit ztanovitu, nit dvojmlyivu chiniti mogla niszu, zato iz Krepozti takveh na Potiranye Tranzakczie Pravdasze naj ne podishe ztem menye, kajti takvem Piszmom Zjedinitel, po iztom Zjedinenya Chinu odrechi szudisze.

§. 134.

Tranzakczie Krepozt.

Tranzakczia z-rechenemi Potrebchinami obzkerblyena szledechu Krepozt ima:

1-ich Imanya po Tranzakczii zadoblyena, bivaju Zpola onoga, chijega je Telo, k-kojemu pri-

doshlaszu, kajti vszaki Prizpadek Glavnicu szledi 2ae 52.

2-och Iz nedvojimlyivoga Pravde Vanzhajanya, *na Tusbu Zjedinitela* potretisze nemre; ar proti Chinu laztavitomu Tusitelztva nije. D. 9. p. 100.

3-ich Potretisze nemre nit po Dosheztniki, jeli ravnemi, jeli poprechnemi: *ne iz zamugyenoga* Predopominanya, kajti ovo vanzkluchuje izta Dugovanya Narava, ar zjediniti z-onem szamo moresze, z-kem Pravdasze tira; *ne iz Preszuda:* kajti Zjedinenye nikakvoga Preszuda ne dela, ar nije Valuvash, nego je dapache Zadobivanye, pokehdob da za neztanovita, ztanovita podaje. D. 13. p. 101. D. 1. p. 98.

4-ich Potretisze nemre niti po Fiskushu Kr. akoprem szamo po Pogodbe Kameralzke bi nashtala bila, szamo da Pogodbu Kraly podtverdil je. D. 16. p. 102. Ako vendar

5-ich szlosilaszebi vu Pravdi iz Preszuda po ravneh Dosheztnikih pogignyene, Valuvitela pako Poprechni, ako vu Priliki Valuvany Imanyih predopomenyeni bili niszu, ovem ne opomenyenem Tranzakczia izta Prechku nikakvu ne ztavlya, nego proti takaj Tranzakczie ove iz zamugyenoga Predopominanya Pravdu szlobodno podisu, vu kojoj, Tranzakczia izta ne dasze zahiti, nego dasze potere, prihodno proszitisze ima. D. 14. p. 100.

§. 135.

Pravda nyoj laztovita.

Laztovita Tranzakczii Pravda, na Potiranye zovesze *iz nedvojmlyivoga Pravde Vanizhajanya.* Okolo ove:

1ich podisesze iz Temelya 1ae 58. 59. 60. pred Szuczem oszminzkem, kakti Potiranya Szu-

czèm Plemenitèh návadnem. Tusiteliszu Dósheztniki Zjedinitela ravni, y vu ovèh Pomenykanyu Poprèchni, D. 7. p. 100. ne vendar Zjedinitel, kakti proti Chinú szvemu.

2-och za potertum iz nedvojimlyivoga Pravde Vanizhajanya Tranzakczium, Dugovanye na Ztalish on poztavlyasze, kak dą Valuvash szamo bi vchinyen bil. D. 11. p. 101. Zato Protiztranka josh z-Razumlyivoztjum Valuvasha branitisze more, koja ak'sze probuvala nebi, onda y Valuvash potirasze. Mędtem

3-ich ako Imanya neladana valuvalasze jeszu, onda Dúgovanye szamo ná Ztalish szvoj predtrazakczionalzki zpelyivasze. Zato vu Pripadu ovem Tusitel Imanya nikakva po Pravdi ovoj nedobiva, nego Putem drugem nye izkati imal bude, po kojem ona zaizto y nazad dobiva, pokehdob da nikakva vishe ne pachi Tranzakzia, kakti vre predi poterta D. 30. p. 90.

§. 136.

Pravde druge.

Naztaju y druge iz Tranzakczie Pravde, koje vendar y drugem Pogodbam zkupneszu, kakti

1-ich *na Izpunavanye:* zvan dą vu Tranzakczii ztaviloszeje, da on Hip Transakczia naj ne valya nikaj, kak Ztranka koja nyu obdersavala nebi. D. 17. p. 102.

2-och Na Potiranye Tranzakczie *iz Bludnozti, Prevare, Szile.*

3-ich *Na Potiranye Tranzakczie tutorzke* 1ae 127. 24: 655. ar po neprobuvane po Obtusenomu Haszne Tranzakczia potirasze, a ne zahitsujesze. D. 5. p. 99.

4-ich *Na Potiranye* gledech Dela onoga, koji k-Tranzakczii *nije pridozpel.* 47: 723.

DEL XIV.

Od Nachinov zaterchi Zavezuvanya.

§. 137.

I. Zadoztavchinenye.

Poglaviti zaterchi Zavezuvanyr Nachini dva szü: *Zadloztachinenye* y *Oszlobagyanye.* k-Pervershem zpadaju:

1-ich *Izplachanye* (solutio): ali vu szudbene Ruke Predavanye.

2-dch *Ponugyenye* (oblatio): tak preztaje vu oszebnom Inseresh, ako taki zavezan. §. 88.

3-ich *Nameschenye* (assignatio): nego Verovnik vu Dusnika nameschenoga (substitutum) privoliti mora.

4-ich *Naszevzimanye* (expromissio): ar z-Volyum Verovnika Dusnozt na Naszevzemitela prehaja. Vu Dvojmbi ne ovo, neg Poruchtvo zavezano stimaj, kakti Terh lehkeshi.

5-ich *Odpuschenye* (cessio): kad A Jusha szvoga vu B bi prenashal. Ovak Dusnozt proti A preztaje, y Pershone B zpunitisze ima takaj proti Volye Dusnika. §. 61. 62.

6-ich *Novlenye* (novatio): kad Pogodba jedna na drugu premenyasze v. P. Zalog na Valuvash, ali nazopet. §, 44. 53.

§. 138.

2) *Oszlobagyanye.*

Vu drugomu zadersavajusze

1-ich Zmeshanye (confusio): kad' Dusnik Dosheztnik Verovnika bi poztajal: ar tak Szloboda potrebuvati, y Dusnozt platiti vu jednu Pershonu zkupsze ztecheju.

2-och Odrechenye (renunciatio): kajti preztaje Jush potrebuvati; anda y Dusnozt zvershavati.

3-ich Poginenye Dugovanya nikomu nepripiszlyivo, zvan da Dugovanye vu Feli je obechano v. P. Ovcza iz Chrede: ar ova predatisze mora, ako taki vsze druge bi bile poginule.

4-ich Oztarenye lae 78.

5-ich Potiranye (invalidatio): ar potertoj Pogodbi Mochi ni takaj nikakve.

6-ich Zahichenye (sepositio): iz Zroka iztoga.

Ztr.	*Pot.*	*Falinge.*	*Popravi.*
3	16	Pravdaznanyu	Pravdoznanyu.
13	12	*niszu*	*niszi*
21	18	*mirneske*	*mirneshe*
22	15	Tomelya	Temelya
43	13	vu	na
—	18	*Ovu*	*Ovo*
47	3	nebi	nije
48	33	szel'	szebi
60	3	*Proba* 1)	*Probu* 1)
—	9	drugom	drugem
66	6	*od fr.* 60	*od xr.* 60
71	27	pod.	pod
81	31	*Med nyim*	*Med nyum y Najmom*
82	20	Poloske	Poloska
83	33	Mochi, menyshe	Mochi menyshe,
84	8	Pripad, nenadejani	Pripad nenadejani,
92	18	nevalyuje	navalyuje
107	7	Dusnik	*zpuschaj*

DELOV

ODSZEKA I. ZTR. II. KNIGE II.

Kazitel.